

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Επιμέλεια

Χαράλαμπος Μηνάογλου

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Πρακτικά Ημερίδας

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Επιμέλεια:

Χαράλαμπος Μηνάογλου

Χαράλαμπος Μηνάογλου (επιμέλεια),
Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο: 50 χρόνια μετά,
Πρακτικά Ημερίδας (Αθήνα, 18 Απριλίου 2024),
Αθήνα 2024.

ΣΕΙΡΑ: Επιμορφωτικό Υλικό – 1

Σ. Ε. 1η ΘΕΣΗ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ Α΄ ΑΘΗΝΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΜΕΡΙΑΔΑΣ

18 Απριλίου 2024

12.00-12.10: Έναρξη

12.10-12.30: Δρ Τάσος Χατζηαναστασίου, Διδ. Ε.Α.Π. –
Διευθυντής ΓΕΛ

**Το ζήτημα της στρατιωτικής εμπλοκής της Ελλάδας
στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974**

12.30-12.50: Δρ Σταύρος Καλεντερίδης, Διεθνοπολιτικός
Αναλυτής

Ο ρόλος των ΗΠΑ κατά την διπλή εισβολή

12.50-13.10: Δρ Θεοφάνης Μαλκίδης, Πάντειο
Πανεπιστήμιο

**Οι αγνοούμενοι της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο:
ένα ανθρωπιστικό και πολιτικό ζήτημα**

13.10-13.30: Δρ Κωνσταντίνος Γρίβας, Καθηγητής
Γεωπολιτικής Σ.Σ.Ε.

Ο τουρκικός ιμπεριαλισμός στο νέο διεθνές σύστημα

13.30-13.45: Δρ Χαράλαμπος Μηνάογλου, Σ.Ε, 1^η Θέση
Φιλολόγων Α΄ Αθήνας

Η Κύπρος και η Παλαιστίνη: βίοι παράλληλοι

13.45-14.05: Συζήτηση

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μετά την επέτειο των διακοσίων χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση το 2021 ακολούθησε η συμπλήρωση εκατό χρόνων από την Μικρασιατική Καταστροφή και την Γενοκτονία του Ελληνισμού της Ανατολίας το 2022. Δυστυχώς, το 2024 έχουμε άλλη μία θλιβερή επέτειο, αυτή της πενηκονταετίας της τουρκικής εισβολής και κατοχής στην Κύπρο. Για την επιμόρφωση, λοιπόν, των φιλόλογων των σχολείων Γκράβας-Γαλασίου και Ζωγράφου, των οποίων έχουμε την επιστημονική ευθύνη, αποφασίσαμε να διοργανώσουμε την ημερίδα «Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο: 50 χρόνια μετά». Η ημερίδα εντάχθηκε στις επετειακές και επιμορφωτικές δράσεις του 1ου Π.Ε.Κ.Ε.Σ. και εγκρίθηκε από την ολομέλεια των Συμβούλων Εκπαίδευσης. Διεξήχθη στο 2^ο Γυμνάσιο Γαλασίου, την Πέμπτη 18 Απριλίου 2024 με μεικτό τρόπο.

Σε αυτήν παρουσιάστηκαν πέντε εισηγήσεις για το Κυπριακό, οι οποίες αποτέλεσαν την βάση για τα κείμενα που δημοσιεύονται στον παρόντα τόμο των πρακτικών. Οι συγγραφείς καλύπτουν διαφορετικές πτυχές του ζητήματος έχοντας, όμως, ως κοινό παρονομαστή των κειμένων τους την ανάγκη για δίκαιη επίλυση του Κυπριακού. Πρώτα, ο Κωνσταντίνος Γρίβας αναφέρεται στην διαρκή επίθεση κατά του Ελληνισμού από το 1974

έως σήμερα και στην ανάγκη για μία εθνική στρατηγική αποκατάστασης της εθνικής κυριαρχίας, ενώ ακολουθεί ο Σταύρος Καλεντερίδης που πραγματεύεται τον ρόλο των Η.Π.Α. στο Κυπριακό. Στην συνέχεια, ο Θεοφάνης Μαλκίδης καταπιάνεται με το ζήτημα των αγνοουμένων της εισβολής στην ανθρωπιστική και πολιτική διάστασή του, για να ακολουθήσει η δική μας ανακοίνωση για τις πολλαπλές και συχνά δυσδιάκριτες αλληλοεπιδράσεις, συσχετίσεις και ομοιότητες ανάμεσα στο Κυπριακό και το Παλαιστινιακό Ζήτημα, στο παράρτημα της οποίας δημοσιεύονται πλείαδα σχετικών ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε. μεταφρασμένα στα ελληνικά. Τέλος, ο τόμος ολοκληρώνεται με το διδακτικό σενάριο-πρόταση διδασκαλίας του Τάσου Χατζηαναστασίου για το Κυπριακό.

Δημοσιεύουμε τον παρόντα τόμο των πρακτικών με την ελπίδα ότι προσφέρουμε με αυτόν τον τρόπο ένα χρήσιμο εργαλείο για τον εκπαιδευτικό που θα χρειαστεί να διδάξει σχετικά με την τουρκική εισβολή και κατοχή στην Κύπρο. Περαιτέρω, ευχόμαστε τα κείμενά του να βοηθήσουν και οποιονδήποτε άλλον επιθυμεί να κατανοήσει το Κυπριακό Ζήτημα, το οποίο μετά από πενήντα χρόνια πορείας είναι πλέον απόλυτη και άμεση ανάγκη να επιλυθεί με δίκαιο τρόπο.

Χαράλαμπος Μηνάογλου

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

**Η εισβολή στην Κύπρο,
η διαρκής επίθεση κατά του Ελληνισμού και η
ανάγκη για μία εθνική στρατηγική
αποκατάστασης της εθνικής κυριαρχίας**

Κωνσταντίνος Γρίβας

Φέτος συμπληρώνονται 50 χρόνια από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και την κατοχή έκτοτε περίπου του 30% της Μεγαλονήσου. Ωστόσο, θα ήταν λάθος να πιστεύουμε ότι αυτό αποτελεί ένα γεγονός αποκομμένο από την ευρύτερη γεωπολιτική πορεία της Τουρκίας. Η εισβολή υπήρξε απλώς ένα επεισόδιο του τουρκικού εθνικιστικού επεκτατισμού, που αποτελεί οργανικό κομμάτι της ταυτότητας του, δημιουργηθέντος από τον Μουσταφά Κεμάλ, νέου τουρκικού κράτους. Η Τουρκία ξεκίνησε την επεκτατική της πορεία μόλις ολοκλήρωσε τη εθνική της ομογενοποίηση, εξοντώνοντας, εκκαθαρίζοντας ή «ενωματώνοντας» δια της ισχύος, εθνικές, εθνοτικές και θρησκευτικές κοινότητες που βρίσκονταν στα εδάφη της και τη συνεχίζει ακάθεκτη.

Η δε επιχείρησή της εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν έχει ολοκληρωθεί. Στόχος της Τουρκίας είναι η πλήρης κατάκτηση της Κύπρου, ενώ ο στόχος αυτός αποτελεί ενιαίο μέγεθος με την προσπάθεια ακρωτηριασμού της εθνικής κυριαρχίας της Ελλάδας και της μετατροπής της σε άτυπο τουρκικό προτεκτοράτο.

Όλη αυτή η ιμπεριαλιστική πολιτική της Τουρκίας εντάσσεται στο πλαίσιο ενός σχηματοποιούμενου νέου διεθνούς συστήματος. Συγκεκριμένα, από ό,τι φαίνεται, περνάμε από ένα ολιγαρχικό πολυπολικό σύστημα σε ένα πιο πληθωριστικό. Σε ένα σύστημα όπου δίπλα στις Μεγάλες Δυνάμεις αναδύονται δυναμικά και μεσαίες Δυνάμεις. Μέσα σε αυτό το νέο σύστημα, η Τουρκία θέλει να εξελιχθεί σε έναν από τους πόλους ισχύος του πλανήτη. Πριν από αρκετά χρόνια, σε ένα συνέδριο στην Ευρωβουλή, ένας Τούρκος διεθνολόγος μου είχε πει ότι θέλουν να εξελιχθούν στην 5η παγκόσμια δύναμη. **Μετά τις ΗΠΑ, τη Ρωσία, την Κίνα και την Ινδία το νούμερο πέντε να είναι η Τουρκία.**

Όμως, για να επιτύχουν τον στρατηγικό στόχο τους οι Τούρκοι πρέπει να ελέγξουν ολοκληρωτικά τον κρισιμότερης σημασίας χώρο του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου. Κι αυτό γιατί ο χώρος αυτός

αναβαθμίζεται, λόγω σειράς αλλαγών στο διεθνές σύστημα.

Η Ανατολική Μεσόγειος ως το κέντρο ενός νέου διεθνούς συστήματος

Συγκεκριμένα, από την τήξη των αρκτικών πάγων και το άνοιγμα του Αρκτικού Κύκλου στη ναυσιπλοΐα¹ μέχρι την περιβόητη κινέζικη BRI (Belt Road Initiative) δηλαδή του νέου Δρόμου του Μεταξιού, διαμορφώνεται ένας νέος πλανήτης μέσα στον πλανήτη. Πρόκειται για ένα υποσύστημα, κέντρο του οποίου είναι το Αιγαίο και ευρύτερα η Ανατολική Μεσόγειος. Παραφράζοντας λοιπόν τον Σερ Χάλφορντ Μακίντερ, όποιος ελέγξει αυτή

¹ Για τις γεωπολιτικές συνέπειες της τήξης των αρκτικών πάγων και για τον γενικότερο ρόλο του Αρκτικού στο διεθνές σύστημα δεξ: James Stavridis, *Sea Power. The History and Geopolitics of the World's Oceans*, Penguin Press, New York, 2017, σελ. 237-267. Klaus Dodds – Mark Nuttall, *The Scramble for the Poles. The Geopolitics of the Arctic and Antarctic*, Polity Press, Cambridge UK, 2016.

την περιοχή βάζει σοβαρή υποψηφιότητα να γίνει ένας από τους κυρίαρχους του πλανήτη².

Από αυτό το γεγονός εκκινεί η Τουρκία για να αναπτύξει τις νέες αυτοκρατορικές βλέψεις της. Βλέπει ότι το διεθνές σύστημα αποσαθρώνεται και επιδιώκει να εκμεταλλευτεί το παράθυρο ευκαιρίας που δημιουργείται, ωστόσο παγιωθεί μία νέα παγκόσμια αρχιτεκτονική. **Γι' αυτό επιχειρεί να ακρωτηριάσει γεωπολιτικά την Ελλάδα και να εξαφανίσει γεωπολιτικά την Κυπριακή Δημοκρατία.** Έχουμε, λοιπόν, έναν αποσαθρωμένο κόσμο, όπως θα έλεγε και ο Κίσινγκερ, μέσα στον οποίο έχουμε και την έντονα φιλόδοξη νεοοθωμανική Τουρκία.

Για να επιτύχει δε την άτυπη κατάκτηση της Κυπριακής Δημοκρατίας και τον ακρωτηριασμό της Ελλάδας επενδύει στο δόγμα της Γαλάζιας Πατρίδας, δηλαδή στην αντίληψη ότι το έδαφος της Μικράς Ασίας επεκτείνεται ως «γαλάζιο έδαφος» στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο, καταπίνοντας την Κύπρο και πολλά

² Βλ. Halford J. Mackinder, *Δημοκρατικά Ιδεώδη και Πραγματικότητα και άλλες τρεις εισηγήσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση, Εργαστήριο Γεωπολιτισμικών Αναλύσεων, μετάφραση Αθηνά Μπαλοπούλου, Αθήνα 2006.

ελληνικά νησιά. Και η προσπάθεια αυτής της Τουρκίας αξιοποιεί μια σειρά από κοσμογονικές αλλαγές στο διεθνές σύστημα, για τις οποίες το ελληνικό σύστημα εξουσίας δείχνει να έχει πλήρη άγνοια.

Αναλυτικότερα, η ελληνική εξωτερική πολιτική έχει αρκετές παθογένειες και μία εξ αυτών είναι ο επαρχιωτισμός της. Το ότι δηλαδή λειτουργεί μέσα στο στενό πλαίσιο της γεωπολιτικής της “γειτονιάς”, σχεδόν αδιαφορώντας για το τι γίνεται στον υπόλοιπο κόσμο. Όμως, το διεθνές σύστημα είναι ένα και ενιαίο και ό,τι συμβαίνει σε οποιαδήποτε γωνιά του κόσμου ασκεί επιδράσεις στο σύνολο. Ο λόγος για την ΑΟΖ και την τάση μετατροπής της σε “γαλάζιο έδαφος”.

Πράγματι, ο κοσμογονικός ανταγωνισμός, που βρίσκεται εδώ και μερικά χρόνια εν εξελίξει αναφορικά με τον έλεγχο των εγγύς ευρασιατικών υδάτων έχει περάσει σχεδόν απαρατήρητος από τη δημόσια συζήτηση στη χώρα μας. Όμως, ο ανταγωνισμός αυτός θέτει νέα δεδομένα και στο Δίκαιο της Θάλασσας, που με τη σειρά τους έχουν τεράστιες δυναμικές επιδράσεις στο ελληνοτουρκικό σύστημα.

Η Σινική Θάλασσα επηρεάζει τις εξελίξεις στη Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο

Ο ανταγωνισμός αυτός ξεκίνησε από τις αξιώσεις της Κίνας στη Νότιο Σινική Θάλασσα. Για να το πούμε με όσο το δυνατόν λιγότερα λόγια, η Κίνα αντιλαμβάνεται ολόκληρη τη Νότιο Σινική Θάλασσα ως χώρο απόλυτης εθνικής κυριαρχίας της, ουσιαστικά ως προέκταση του εδάφους της προς τη θάλασσα. Σε μία από τις πολυπληθείς μελέτες που εκδίδονται στις ΗΠΑ αναφορικά με τον ανταγωνισμό τους με την Κίνα, υπό τον τίτλο *China's vision of victory*, του Jonathan D. T. Ward, το δεύτερο μέρος του βιβλίου αναφέρεται στο “Γαλάζιο Εθνικό Έδαφος” (Blue National Soil) της Κίνας, δηλαδή τη Νότιο Σινική Θάλασσα³.

Ο συσχετισμός με τη “Γαλάζια Πατρίδα” της Τουρκίας είναι εμφανής. Και ας μην βιαστεί κανείς να πει ότι αυτή είναι μια κινεζική ιδιαιτερότητα. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με τη Ρωσία στον Αρκτικό. Συγκεκριμένα, η διαφαινόμενη τήξη των αρκτικών πάγων στερεί από τη Ρωσία το “Μεγάλο Παγωμένο Τείχος”, που εξασφάλιζε

³ Βλ. Jonathan D. T., Ward, *China's vision of victory*, Atlas Publishing and Media Company, 2019.

την από Βορρά προστασία της. Έτσι, για τους Ρώσους η απόλυτη κυριαρχία στον Αρκτικό είναι μονόδρομος.

Με άλλα λόγια, είναι απλά αδιανόητο για τη Ρωσία να βρίσκονται αμερικανικά αντιτορπιλικά στα 13 ναυτικά μίλια έξω από τις σιβηριανές ακτές. Έτσι, λοιπόν, και ο Αρκτικός αντιμετωπίζεται από τη Ρωσία σαν “Γαλάζια Πατρίδα”. Δηλαδή, ως χώρος πλήρους εθνικής κυριαρχίας, πολύ περισσότερο από ό,τι προβλέπει το γράμμα του ισχύοντος Δικαίου της Θάλασσας για τα χωρικά ύδατα και δραματικά περισσότερο από ό,τι προβλέπει για την ΑΟΖ.

Παρόμοιες απόψεις φαίνεται να έχει και η Βραζιλία και η Ινδία και φυσικά και οι ΗΠΑ. Οι τελευταίες, διαχρονικά, αντιμετωπίζουν μια τεράστια θαλάσσια έκταση, εύρους τουλάχιστον χιλίων χιλιομέτρων ένθεν και ένθεν των ακτών τους στον Ατλαντικό και τον Ειρηνικό, ως χώρο όπου μπορούν να πράξουν ό,τι απαιτείται για να εξασφαλίζουν την ασφάλεια τους, αδιαφορώντας για τους περιορισμούς του διεθνούς δικαίου.

Με άλλα λόγια, έχει ξεκινήσει ήδη μια διαδικασία που τείνει να μετατρέψει τα εγγύς ύδατα, ιδιαίτερα δε στις

κλειστές θάλασσες, σε χώρο σχεδόν εθνικής κυριαρχίας, περίπου ισότιμο με τη στεριά.

Αυτή η νέα διεθνοπολιτική πραγματικότητα είναι αναπόφευκτο ότι θα επηρεάσει και το ελληνοτουρκικό σύστημα. Για την ακρίβεια ήδη το επηρεάζει. Ο όρος “Γαλάζια Πατρίδα”, που χρησιμοποιεί η Τουρκία είναι επιδεικτικά ξεκάθαρος για το πώς αντιλαμβάνεται η Άγκυρα το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο.

Με βάση τη δυναμική του “γαλάζιου εθνικού εδάφους” που διαμορφώνεται διεθνώς, αν η Τουρκία επιτύχει να μην έχουν ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα τα ελληνικά νησιά, ή επιβάλει στην Ελλάδα να μην ασκεί σε αυτά τα κυριαρχικά της δικαιώματα, τότε προκύπτει σοβαρό πρόβλημα εθνικής κυριαρχίας.

Αν τα ελληνικά νησιά (συμπεριλαμβανομένης της Κρήτης) στερηθούν την ΑΟΖ τους, πολλώ δε μάλλον τα χωρικά ύδατα εύρους 12 ναυτικών μιλίων, μετατρέπονται σε χώρο ασαφούς κυριαρχίας. Κατά κάποιον τρόπο “ιμιοποιούνται”. Επομένως, όλο το Αιγαίο μεταβάλλεται σε μια “γκρίζα ζώνη” και στη χειρότερη ενσωματώνεται μέσα σε τουρκικό “θαλάσσιο έδαφος”. Στην τελευταία περίπτωση –ακόμη και υπό τις καλύτερες προϋποθέσεις– πολλά ελληνικά νησιά θα γίνουν κάτι σαν το Λεσότο στη

Νότιο Αφρική. Δηλαδή θα είναι θύλακοι μέσα στον χώρο εθνικής κυριαρχίας του αντιπάλου.

Στην πράξη, από τη στιγμή που τα νησιά δεν θα έχουν κυριαρχικά δικαιώματα, θα θεωρούνται προεκτάσεις του “περιβάλλοντος κράτους”, δηλαδή της Τουρκίας, με ό,τι αυτό σημαίνει και για την εθνική κυριαρχία επί των ίδιων των νησιών. Με άλλα λόγια, η νέα διεθνής πραγματικότητα στις κλειστές θάλασσες του πλανήτη τείνει να ενοποιήσει τη στεριά με τη θάλασσα σε μια ενιαία και αδιαίρετη ενότητα, με αποτέλεσμα αν χαθεί ή αν “γκριζάρει” το θαλάσσιο κομμάτι αυτής της ενότητας, να “γκριζάρεται” και το χερσαίο.

Δυστυχώς, αυτή η νέα δυναμική διεθνής γεωπολιτική πραγματικότητα έχει περάσει απαρατήρητη(;) από τις ελληνικές ελίτ με αποτέλεσμα στο ελληνικό σύστημα εξουσίας να κυριαρχούν τραγικά επικίνδυνες αντιλήψεις. Αντιλήψεις που προωθούν την άποψη ότι οφείλουμε να αντιληφθούμε «την αλήθεια των άλλων», δηλαδή της Τουρκίας και να συμβιβαστούμε, ή στην “καλύτερη” περίπτωση να εγκαταλείψουμε στην πράξη τα νόμιμα κυριαρχικά δικαιώματα των νησιών μας!

Συνακόλουθα, η πολιτική της μη άσκησης των θαλάσσιων κυριαρχικών δικαιωμάτων, χάριν υποτίθεται μετριοπάθειας, όπως είναι η μη ανακήρυξη ΑΟΖ και η μη επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια, καθίσταται πλέον εγκληματικά επικίνδυνη. Από τη στιγμή που οι εγγύς θάλασσες τείνουν να μετατραπούν σε προέκταση της στεριάς, αν δεν τις αντιμετωπίσεις ως τέτοιες, τότε ατύπως περνάς το μήνυμα ότι ούτε οι στεριές είναι δικές σου. Και αν δεν είναι δικές σου είναι κάποιου άλλου. Τόσο απλά.

Το «ντοπαρισμένο πυροβολικό» και το Δίκαιο της Θάλασσας

Οι εξελίξεις αυτές επιταχύνονται και από τις αλλαγές στην στρατιωτική ισχύ που συντελούνται σήμερα, οι οποίες ξεκίνησαν από τις προσπάθειες ισχυρών ευρασιατικών δυνάμεων, με προεξάρχουσα την Κίνα, να αναπτύξουν αποτελεσματικά χερσαία πλέγματα αντιπρόσβασης και άρνησης περιοχής (A2/AD), στόχος των οποίων είναι να μετατρέψουν τα παράκτια ευρασιατικά ύδατα, σε εύρος μεγαλύτερο των 500 χλμ., σε

παγίδα θανάτου για τις αμερικανικές ναυτικές δυνάμεις, διώχνοντάς τες μακριά από τις ακτές⁴.

⁴ Για την εξέλιξη της κινεζικής πολεμικής μηχανής από τη δεκαετία του 1990 και μετά, καθώς και για τον γεωπολιτικό και οικονομικό ανταγωνισμό Κίνας-ΗΠΑ, μεταξύ των άλλων, δεξ: Κωνσταντίνος Γρίβας *Η στρατιωτική άνοδος της Κίνας και η γεωπολιτική του πολέμου στη Μέση Ανατολή*, Λιβάνης, Αθήνα 2013. Κωνσταντίνος Γρίβας *Η νέα στρατιωτική επανάσταση και η ελληνική αμυντική στρατηγική*, Λιβάνης, Αθήνα 2019. Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη, *Το τέλος της οικονομικής κυριαρχίας της Δύσης και η εισβολή της Ανατολής*, Ιανός-Ίδρυμα Δημητρίου και Μαρίας Δελιβάνη, Θεσσαλονίκη, 2018. Graham Allison, *Destined for War. Can America and China Escape Thucydides's Trap?*, Mariner Books, Boston-New York, 2017. Roger Cliff, *China's Military Power. Assessing Current and Future Capabilities*, Cambridge University Press, New York, 2015. Bernard, D. Cole, *The Great Wall at Sea*, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, 2010. Bernard, D. Cole, *China's Quest for Great Power. Ships, Oil, and Foreign Policy*, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, 2016. Michael Fabey, *Crashback. The Power Clash Between the U.S. and China in the Pacific*, Scribner, New York, 2017. Richard D. Fisher Jr, *China's Military Modernization. Building for Regional and Global Reach*, Stanford Security Studies, Stanford, California, 2010. Taylor, M. Fravel, *Active Defense. China's Military Strategy since 1949*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 2019. Robert Haddick, *Fire on the Water. China, America, and the Future of the Pacific*, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, 2014. Bill Hayton, *The South China Sea. The Struggle for Power in Asia*, Yale University Press, New Haven and London, 2014. David C. Kang, *American Grand Strategy and East Asian Security in the Twenty-First Century*, Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2017.

Arthur R. Kroeber, *China's Economy*, Oxford University Press, New York, 2016. Joe McReynolds, *China's Evolving Military Strategy*, The Jamestown Foundation, Washington DC, 2016. David

Συνακόλουθα, κατά την άποψη του γράφοντος, το πιο σημαντικό για να υπερβούμε την άρνηση της Τουρκίας να αναγνωρίσει πως τα ελληνικά νησιά έχουν υφαλοκρηπίδα-ΑΟΖ είναι να διαμορφώσουμε μια γεωγραφία ισχύος που θα ενοποιεί τις αρχιπελαγικές δομές του Αιγαίου και εν μέρει της Ανατολικής Μεσογείου και θα τις καθιστά μια γεωστρατηγική ενότητα, η οποία θα “απορροφά” τις θαλάσσιες εκτάσεις ανάμεσα στα νησιά και θα προσφέρει δραστικό πλεονέκτημα στη χώρα μας όσον αφορά την κυριαρχία στον συγκεκριμένο χώρο.

Η επίτευξη αυτού του σκοπού μπορεί να ακούγεται ουτοπική για πολλούς, αλλά δεν είναι έτσι. Αντιθέτως, οι σύγχρονες διεθνείς εξελίξεις στην επιστήμη και τεχνολογία του πολέμου συνδυάζονται με το ότι η Ελλάδα πλεονεκτεί λόγω του ότι κατέχει τα νησιά του Αιγαίου. Αυτό της προσφέρει μια βάση έδρασης επάνω

Shambaugh, *Modernizing China's Military. Progress, Problems, and Prospects*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, California, 2004. James Steinberg - Michael, E. O'Hanlon, *Strategic Reassurance and Resolve. U.S.-China Relations in the Twenty-First Century*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 2014. Asle Toje, (επιμ.), *Will China's Rise Be Peaceful?*, Oxford University Press, New York, 2018.

στην οποία μπορεί να αναπτύξει ένα “πολυπλέγμα” (complex-of-complexes) αντιπρόσβασης και άρνησης περιοχής (A2/AD). Αυτό θα περιορίζει αποφασιστικά τις δυνατότητες δράσης των τουρκικών ναυτικών δυνάμεων.

Η προσαρμογή στις ελληνικές συνθήκες δογμάτων και μεθοδολογιών του Στρατού των ΗΠΑ, όπως είναι η “Πολυχωρική Μάχη” (Multi Domain Battle) και τα “Διαχωρικά Πυρά” (Cross Domain Fires), μπορούν να διευκολύνουν σημαντικά την ανάπτυξη αυτών των πλεγμάτων⁵. Όσον δε αφορά τον παράγοντα του κόστους,

⁵ Τον Οκτώβριο του 2017 ο Στρατός των ΗΠΑ, ως μέρος της αντίληψης της Πολυχωρικής Μάχης παρουσίασε τον «οδικό χάρτη» για το πρόγραμμα Network Path Forward, περιγράφοντάς το ως “a data strategy that provides solution that are simple, intuitive, protected, and sustainable”. Σκοπός είναι να συνδυαστούν συστήματα (assets) δημιουργώντας “an agile, mobile, on-the-move communications capability that enables the US military to fight and win wars”. Το Network Path Forward αποτελεί μέρος της αντίληψης της MDB. Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο του Στρατού Ξηράς των ΗΠΑ Wayne V Hall, “No longer will the network be thought of in just terms of IT hardware and software. We are taking a holistic approach assuring that network, cyber, electronic warfare and position, navigation and timing capabilities are developed and delivered in an integrated fashion”. Δραστηριότητες CEMA (cyber electromagnetic activities) “is a key element to the MDB and the Network Path Forward”, όπως αναφέρει ο Στρατός των ΗΠΑ σε σχετική του ανακοίνωση και συνεχίζει: “As changes in the network occur and near peer threats are identified, commanders use the network as a weapons system, applying the CEMA process to plan, integrate, and synchronize cyberspace, the electromagnetic spectrum, and electronic

μια τέτοια προσπάθεια δεν είναι απαγορευτική για τις περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες της σημερινής Ελλάδας. Θα μπορούσε ακόμη και να συνεισφέρει στη δημιουργία ενός οικονομικότερου στρατεύματος, σε βάθος χρόνου, απ' ό,τι το σημερινό. Αυτό που πρωτίστως απαιτείται είναι φαντασία, αντισυμβατική σκέψη και παρακολούθηση των διεθνών εξελίξεων στον χώρο της στρατιωτικής επιστήμης και τεχνολογίας.

Κομβικό κομμάτι αυτού του πολυπλέγματος θα είναι συστήματα πυροβολικού ενοποιημένα σε μια αποκεντρωτική δικτυοκεντρική δομή. Η αξιοποίηση του πυροβολικού για τον έλεγχο των εγγύς θαλάσσιων εκτάσεων έχει μια ιδιαίτερα μεγάλη σημασία ως προς την καθιέρωση της εθνικής κυριαρχίας σε αυτά.

warfare capabilities and actions across domains and warfighting functions”. Η Hall εξηγεί πως ο Στρατός συνεχώς αναπτύσσει τις επιθετικές και αμυντικές του ικανότητες στον κυβερνοχώρο και ο κύριος σκοπός είναι η «εξασφάλιση της αποστολής» (mission assurance). Σύμφωνα με την ίδια, “Army must address current and emerging threats in the areas of jamming, cyber and electromagnetic warfare to ensure our network can operate in contested and congested environments. The army’s path forward includes improving defensive cyber tools, reducing electronic signatures, improving resiliency, and cyber situational understanding”. Gerrard Cowan, “US Army eyes modernization network”, *Jane’s International Defence Review*, Volume 50, December 2017, σελ. 29.

Συγκεκριμένα, το αρχικό όριο των χωρικών υδάτων στα τρία ναυτικά μίλια διαμορφώθηκε εν πολλοίς από το μέγιστο βεληνεκές του χερσαίου πυροβολικού εκείνη την εποχή. Ήταν ο λεγόμενος “κανόνας βολής του πυροβόλου” (cannon shot rule) που αποτέλεσε τη βάση, πάνω στην οποία οικοδομήθηκε η νομική έννοια των χωρικών υδάτων. Στη συνέχεια, όσο εξελισσόταν το βεληνεκές των όπλων πυροβολικού τόσο επεκτεινόταν το εύρος των χωρικών υδάτων.

Σε πολύ γενικές γραμμές, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα χωρικά ύδατα αποτελούν την προέκταση της στεριάς μέσα στη θάλασσα, διαμέσου της χερσαίας στρατιωτικής ισχύος. Με πιο απλά λόγια, τα χωρικά ύδατα είναι ο θαλάσσιος χώρος όπου, στη μονομαχία μεταξύ χερσαίας και θαλάσσιας ισχύος, η χερσαία ισχύς πλεονεκτεί.

Συνακόλουθα, ένα παρόμοιο χερσαία εδραζόμενο πολυπλέγμα προβολής ισχύος από τη στεριά προς τη θάλασσα, μέσα σε μια αρχιπελαγική δομή, αποτελεί ένα συνδετικό στοιχείο που συνδέει όλα τα νησιά σε μια ενότητα. Επίσης, μετατρέπει τη θάλασσα ανάμεσά τους σε “φυσική” προέκταση της στεριάς και de facto επιλύει το ζήτημα της επέκτασης των χωρικών υδάτων δια ενός

“τετελεσμένου ισχύος”. Βέβαια, αυτό απέχει από μια *de jure* λύση υπέρ των ελληνικών συμφερόντων, αλλά διαμορφώνει μια θετική για την Ελλάδα κατάσταση στο θεμέλιο της έννοιας των χωρικών υδάτων.

Αρα, δια της οικοδόμησης πολυπλεγμάτων άρνησης και αντιπρόσβασης περιοχής στην αρχιπελαγική δομή του Αιγαίου, η Ελλάδα θα είχε πολλαπλά οφέλη. Οφέλη στρατηγικής σημασίας οφέλη στην άμυνα, στη γεωπολιτική της λειτουργία και στην εθνική οικονομία. Επίσης, θα αποκτούσε και ένα ισχυρό χαρτί για να κατοχυρώσει τα δώδεκα ναυτικά μίλια στα χωρικά της ύδατα και να εξασφαλίσει την ΑΟΖ που δικαιούται. Και μάλιστα μια “εμπλουτισμένη” έννοια της ΑΟΖ, που θα λειτουργεί σε σημαντικό βαθμό ως χώρος άσκησης εθνικής κυριαρχίας.

Σε περίπτωση παρόμοιας εξέλιξης, το γεωπολιτικό ειδικό βάρος της Ελλάδας θα αυξηθεί έτι περαιτέρω, μιας και ολόκληρο το Αιγαίο και μεγάλο μέρος της Ανατολικής Μεσογείου θα μετατραπούν σε χώρο συμπαγούς ελληνικής εθνικής κυριαρχίας. Η ενοποίηση των αρχιπελαγικών χερσαίων δομών του Αιγαίου με τις θαλάσσιες εκτάσεις, γύρω και μέσα από αυτές, θα δημιουργήσει ένα είδος “μεγάλης Ελλάδας” με υβριδική

“θαλασσοχερσαία” γεωπολιτική δομή και ο διεθνής ρόλος της χώρας μας θα ενισχυθεί αποφασιστικά.

Εν κατακλείδι λοιπόν, η επίθεση εναντίον του Ελληνισμού που ξεκίνησε το 1974 η Τουρκία δεν έχει ακόμη τελειώσει. Οι επιλογές για τις δύο κρατικές συνιστώσες του Ελληνισμού είναι δύο: ή μια στρατηγική αποκατάστασης της εθνικής κυριαρχίας και επιβολής του διεθνούς δικαίου ή μετατροπή της Ελλάδας σε άτυπο σαντζάκι της νεοοθωμανικής αυτοκρατορίας και πλήρης εξάλειψη της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ο ρόλος των ΗΠΑ κατά την διπλή εισβολή στην Κύπρο

Σταύρος Καλεντερίδης

Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις οδηγούν στην εισβολή

Το Κυπριακό πρόβλημα αποτελεί κατάληξη των τριβών μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, μετά την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922. Με την δημιουργία του σύγχρονου τουρκικού κράτους, ο Μουσταφά Κεμάλ επιδίωξε μία εσωστρεφή πολιτική, δίχως παραφωνίες στις διεθνείς σχέσεις.

Ακολούθησε έτσι μία περίοδος ομαλών σχέσεων τη δεκαετία του 1930, υπό τις ισχυρές ηγεσίες του Ελευθέριου Βενιζέλου και του Μουσταφά Κεμάλ, στις δύο χώρες αντίστοιχα. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ξεκίνησαν τα πρώτα προβλήματα με την εμφάνιση επιθετικών πολιτικών της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, το 1942 η Άγκυρα επέβαλε δυσβάσταχτο φόρο στις περιουσίες των Ελλήνων

κατοίκων της Τουρκίας, το διαβόητο Βαρλίκ Βεργκισί. Με αυτόν τον φόρο οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και της Ανατολίας στοχοποιήθηκαν και αναγκάστηκαν είτε να αγοράσουν από την αρχή τις περιουσίες τους, είτε να τις χάσουν ολοσχερώς.¹ Με το μέτρο αυτό ξεκίνησε ο αφανισμός της ελληνικής κοινότητας στην Τουρκία, ο οποίος μάλιστα προστατευόταν από την Συνθήκη της Λωζάννης.

Το δεύτερο μεγάλο πλήγμα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, επήλθε από την καιροσκοπική συμπεριφορά της Τουρκίας, με το ξέσπασμα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.² Συγκεκριμένα, και καθώς είχαν ήδη ξεκινήσει οι εχθροπραξίες, η ελληνική εξόριστη κυβέρνηση στο Κάιρο ενημερώθηκε έκπληκτη και έντρομη ότι η Τουρκία ζητούσε τα ελληνικά νησιά του Αιγαίου ως αντίκρισμα, είτε για να ταχθεί με τους Συμμάχους, είτε για να συστρατευθεί με τις δυνάμεις του Άξονα στον πόλεμο,

¹ Βλ. Ayhan Aktar, “Tax Me to the End of My Life: Anatomy of an Anti-Minority Tax Legislation (1942-43)”, στο: *State-Nationalisms in the Ottoman Empire, Greece and Turkey: Orthodox and Muslims, 1830 - 1945*, επιμ. Β. C. Fortna, S. Katsikas, D. Kamouzis & P. Konortas, Routledge 2013, σ. 211-212.

² Βλ. Frank G. Weber, *The evasive neutral: Germany, Britain, and the quest for a Turkish alliance in the Second World War*, Columbia, University of Missouri Press, 1979, σ. 60, 68, 95.

είτε για να απέχει από οποιαδήποτε εχθροπραξία και να παραμείνει ουδέτερη.³ Αντιθέτως, η Τουρκία δεσμευόταν να συνδράμει αμυντικά την Ελλάδα, βάσει του Βαλκανικού Συμφώνου του 1934.⁴ Τελικά, στις 18 Ιουνίου 1941, η Τουρκία υπέγραψε Συμφωνία με την Ναζιστική Γερμανία, η οποία τότε ήταν και κατοχική δύναμη στην Ελλάδα. Με την εν λόγω Συμφωνία, η Τουρκία δεσμευόταν να μην σταθεί εμπόδιο στα επεκτατικά σχέδια του Χίτλερ, ενώ παρείχε και οικονομικές πτυχές, προσφέροντας πολύτιμες πηγές στην ναζιστική πολεμική μηχανή.⁵

Το τρίτο πλήγμα στις διμερείς σχέσεις διαδραματίστηκε στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, με φόντο την Κύπρο. Προσπαθώντας να

³ Βλ. V. Coufoudakis, “Greek-Turkish Relations, 1973-1983: The View from Athens”, *International Security* 9/4 (1985), σ. 187–188.

⁴ Βλ. Levent Bilman, “The Regional Cooperation Initiatives in Southeast Europe and the Turkish Foreign Policy”, *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs* 3/3, Σεπτέμβριος - Νοέμβριος 1998, <http://www.sam.gov.tr/pdf/perceptions/Volume-III/september-november-1998/LeventBilman.pdf>.

⁵ Βλ. “The Forgotten Treaty That Allowed Nazi Germany To Invade The Soviet Union”, *Medium*, 27 Ιουλίου 2020, <https://medium.com/exploring-history/the-forgotten-treaty-that-allowed-nazi-germany-to-invade-the-soviet-union-cc5fe541f5bf>.

αποκρούσουν τα ελληνικά αιτήματα για Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, και για να μην απωλέσουν τον έλεγχό τους επί του νησιού, οι Βρετανοί κατάφεραν με επιτυχία να εμπλέξουν την Τουρκία στο θέμα της συγκυριαρχίας της Κύπρου, πραγματοποιώντας το Τριμερές Συνέδριο του Λονδίνου, στις 29 Αυγούστου, 1955. Στο συνέδριο αυτό, η ελληνική κυβέρνηση δέχθηκε για πρώτη φορά να συνομιλήσει με την Τουρκία, θέτοντάς την σε ρόλο αρμοστή των εξελίξεων στο νησί. Ενθαρρυμένη, η τουρκική κυβέρνηση Μεντερές ζήτησε ευθαρσώς την προσάρτηση της Κύπρου στην Τουρκία και οι ελληνοτουρκικές σχέσεις χειροτέρεψαν ραγδαία. Ως αποτέλεσμα αυτού και κατόπιν προβοκάτσιας της τουρκικής κυβέρνησης, την νύχτα της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1955, η οποία έμεινε γνωστή ως η «νύχτα των κρυστάλλων» και τα γεγονότα ως «Σεπτεμβριανά», ένας τουρκικός όχλος βίασε και δολοφόνησε Έλληνες στην Κωνσταντινούπολη και την Σμύρνη, ενώ παράλληλα βανδάλισε, λήστεψε και κατέστρεψε τις οικίες και τις περιουσίες τους.⁶ Ωστόσο, έχοντας κατορθώσει να

⁶ Βλ. Coufoudakis, *Greek-Turkish Relations*, σ. 193–194. Σπύρος Βρυώνης (Συνέντευξη στον Ηλία Μαγκλίνη), «Η κληρονομιά του πογκρόμ του 1955», Καθημερινή, 17 Ιουνίου 2007, <https://www.kathimerini.gr/culture/289356/i-klironomia-toy->

αναγνωριστεί επισήμως ως ενδιαφερόμενο μέρος στο ζήτημα της Κύπρου, η Τουρκία, με την άδεια της Ελλάδας αναδείχθηκε τελικά σε εγγυήτρια δύναμη, με την υπογραφή των Συμφωνιών Ζυρίχης - Λονδίνου του 1959. Έτσι τα τουρκικά στρατεύματα μπόρεσαν να επιστρέψουν στην Κύπρο για πρώτη φορά, από το 1878.⁷ Οι καταστροφικές και εθνοφθόρες Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου, τις οποίες υπέγραψαν από ελληνικής πλευράς οι Καραμανλής και Μακάριος, ήταν αυτές που έθεσαν επί της ουσίας τις βάσεις για την εισβολή.

Η προτελευταία πράξη του δράματος πραγματοποιήθηκε από την κυβέρνηση του Ισμέτ Ινονού, τον Μάρτιο του 1964. Ο Ινονού, ο οποίος υπήρξε αρχιτέκτονας των διωγμών κατά των μη μουσουλμανικών μειονοτήτων, έθεσε σε εφαρμογή το σχέδιο αφανισμού της ελληνικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης, μέσω μαζικών απελάσεων, με σκοπό να δημιουργήσει μία

[pogkrom-toy-1955/](#). Σπύρος Βρυώνης, *Ο μηχανισμός της καταστροφής. Το τούρκικο πογκρόμ της 6ης-7ης Σεπτεμβρίου 1955 και ο αφανισμός της ελληνικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 2007. Βλ. Aktar, “Tax Me to the End of My Life”, σ. 214.

⁷ Βλ. Coufoudakis, *Greek-Turkish Relations*, σ. 195.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΛΕΝΤΕΡΙΔΗΣ

Τουρκία στην οποία θα ζούσαν κατά 99% Μουσουλμάνοι.⁸ Έχοντας αποτύχει με τους φόρους περιουσίας (Βαρλίκι) και με τη βία των Σεπτεμβριανών να εκδιώξουν τους Έλληνες, οι τουρκικές αρχές αποφάσισαν να λάβουν άμεσα μέτρα. Παραβιάζοντας για ακόμα μια φορά με τον πλέον σαφή τρόπο τη Συνθήκη της Λωζάννης, τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ αλλά και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1950), η κυβέρνηση Ινονού διέταξε την απέλαση 12.000 Ελλήνων της Πόλης. Μαζί με αυτούς, αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν και οι οικογένειές τους, με αποτέλεσμα σε ένα έτος να έχουν εγκαταλείψει τα σπίτια τους 60.000 Έλληνες.⁹ Ο ελληνικός πληθυσμός μειώθηκε από 90.000 σε 30.000 κατοίκους.

Οι απελάσεις στην Κωνσταντινούπολη το 1964-65, έγιναν με την πρόφαση της έκρυθμης κατάστασης στην Κύπρο, την οποία όμως όπως απεδείχθη είχαν υποκινήσει οι ίδιες οι τουρκικές αρχές, τα Ματωμένα Χριστούγεννα του 1963. Τότε ελήφθη και η απόφαση της

⁸ Βλ. Aktar, “Tax Me to the End of My Life”, σ. 214.

⁹ Βλ. Νικόλαος Ουζούνογλου, «Οι απελάσεις του 1964-65», *Καθημερινή*, 23 Μαρτίου 2014, <https://www.kathimerini.gr/society/759427/oi-apelaseis-toy-1964-65/>

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ

τουρκικής εισβολής στην Κύπρο, η οποία πραγματοποιήθηκε τελικά 11 χρόνια αργότερα με τους δύο «Αττίλες».¹⁰ Μία καθ' όλα παράνομη εισβολή και κατοχή που συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Την εισβολή του 1964 απέτρεψε ο Αμερικανός πρόεδρος Λύντον Τζόνσον στις 5 Ιουνίου του ίδιου έτους, με επιστολή που απέστειλε στον πρωθυπουργό Ισμέτ Ινονού της Τουρκίας. Αντιθέτως, τον Ιούλιο του 1974 οι ΗΠΑ όχι δεν μόνο δεν απέτρεψαν, αλλά ενθάρρυναν την τουρκική εισβολή.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ

CIA και ΚΥΠ

Αξιοσημείωτος είναι ο ρόλος της υπηρεσίας πληροφοριών των ΗΠΑ στην Ελλάδα. Μάλιστα σε μία προσωπική του μαρτυρία του, ο Ρόμπερτ Κήλυ, Αμερικανός πρέσβης στην Αθήνα την δεκαετία του 1980,

¹⁰ Βλ. Coufoudakis, *Greek-Turkish Relations*, σ. 196.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΛΕΝΤΕΡΙΔΗΣ

υποστηρίζει ότι η επιρροή της CIA στη χώρα ήταν μεγάλη, ακόμα και κατά τη διάρκεια της θητείας του.

Ιστορικά η εν λόγω επιρροή δημιουργήθηκε μεταπολεμικά, όταν η CIA δημιούργησε, την αντίστοιχη Ελληνική υπηρεσία πληροφοριών, την ΚΥΠ, με σκοπό να αντιμετωπισθεί η κομμουνιστική απειλή στην Ελλάδα τις δεκαετίες '40 και '50. Η ΚΥΠ ωστόσο ήταν στρατιωτική οργάνωση, ενώ η CIA πολιτική. Αυτή η σχέση της ΚΥΠ με τον στρατό ήταν μάλιστα που ευνόησε το πραξικόπημα των συνταγματαρχών το 1967, το οποίο βασίστηκε στην ελληνική ΚΥΠ, για την οποία δούλευαν οι Παπαδόπουλος, Μακαρέζος κ.ά.. «Η CIA συνεργαζόταν με την ΚΥΠ και γι' αυτό έμοιαζε να βρίσκεται τόσο κοντά στην ελληνική κυβέρνηση, τον πρόεδρο, τον πρωθυπουργό». Όταν ο Κήλυ κατέφτασε στην Αθήνα η CIA παρέμενε επιδραστική και ο λόγος ήταν ακριβώς αυτός, ότι «είχε δημιουργήσει το ελληνικό ισοδύναμό της».¹¹ Ο πρέσβης των ΗΠΑ στην Αθήνα, Robert McCloskey προσθέτει μάλιστα ότι πολλοί Αμερικανοί αξιωματούχοι είχαν διεισδύσει σε διάφορες κρατικές

¹¹ «Ο Γεώργιος Παπανδρέου θεωρούσε τον Ανδρέα προβοκάτορα άνευ αιτίας», *Ελευθεροτυπία*, 30 Ιανουρίου 2011, <http://www.enet.gr/?i=issue.el.home&date=30/01/2011&id=246354>.

θέσεις της ελληνικής κυβέρνησης, ενώ υπήρξαν και «πρέσβεις των ΗΠΑ που συμπεριφέρονταν σαν αντιβασιλείς στη χώρα».¹² Οι προσωπικές επαφές Ελληνοαμερικανών αξιωματούχων της CIA με τους ομολόγους τους στρατιωτικούς στην ΚΥΠ, ήταν αυτές που οδήγησαν στην επιλογή του πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου.

Βασικός σκοπός των ΗΠΑ για το Κυπριακό ζήτημα ήταν να μην διαρραγεί η ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ από κάποιο επεισόδιο μεταξύ Ελλάδος - Τουρκίας. Παράλληλα, έβλεπαν με σαφή καχυποψία και δυσφορία τα πολιτικά «ανοίγματα» του Μακαρίου προς τους Σοβιετικούς και τις ανένταχτες χώρες.¹³ Επρόκειτο για τον φόβο των ΗΠΑ πως η Κύπρος θα μπορούσε να εξελιχθεί στην «Κούβα της Μεσογείου».

¹² Robert J. McCloskey, Interview by Charles Stuart, *The Association for Diplomatic Studies and Training*, Foreign Affairs Oral History Project, 1989
<https://www.adst.org/OH%20TOCs/McCloskey,%20Robert.toc.pdf>.

¹³ Βλ. V. Coufoudakis, "U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question: An Interpretation", *Millenium: Journal of International Studies* 5/3, (1976) σ. 246.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΛΕΝΤΕΡΙΔΗΣ

Για την επίλυση του Κυπριακού, η κυβέρνηση Τζόνσον είχε αποφασίσει παράλληλα με την επιστολή στον Ινονού για να σταματήσει την εισβολή του '64, να απειλήσει ευθέως και την Ελληνική πλευρά, με σκοπό να αποδεχθεί η κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου, την αμερικανική μεσολάβηση. Συγκεκριμένα ο Τζόνσον διεμήνυσε με επιστολή του στις 2 Ιουλίου 1964 στον Παπανδρέου, πως οι ΗΠΑ δεν θα επέμβουν αν η Τουρκία εισβάλλει στην Κύπρο, και πως η εκτίμηση του είναι ότι κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε ελληνοτουρκικό πόλεμο στον οποίο η Ελλάδα θα έχανε.¹⁴

Υπό αυτό το κλίμα, η Ελλάδα και η Τουρκία, προσήλθαν στην Γενεύη στις 4 Ιουλίου 1964. Στις διαπραγματεύσεις δεν προσκλήθηκαν οι Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι. Στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων υπήρχε, από την πλευρά των Αμερικανών, το σχέδιο του διπλωμάτη Ντιν Άτσεσον (Dean Acheson), γνωστό ως και «σχέδιο Ατσεσον», με το οποίο οι ΗΠΑ εξασφάλιζαν τους στόχους τους στην Κύπρο, καθώς καταργείτο πλήρως η ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας.¹⁵ Στα πλαίσια

¹⁴ Βλ. Coufoudakis, "U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question", σ. 248.

¹⁵ Βλ. Coufoudakis, "U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question", σ. 248-249.

του σχεδίου, η Κύπρος θα ενωνόταν με την Ελλάδα, η Τουρκία θα αποκτούσε μία νέα στρατιωτική βάση στην Κύπρο, οι Τουρκοκύπριοι θα δημιουργούσαν καντόνια εντός του νησιού και η Ελλάδα θα παραχωρούσε το Καστελλόριζο στην Τουρκία.¹⁶ Το εν λόγω σχέδιο απορρίφθηκε από την ελληνοκυπριακή πλευρά, προς απογοήτευση των ΗΠΙΑ.¹⁷

Την επόμενη περίοδο ακολούθησε πολιτική αστάθεια στην Ελλάδα. Η εγχώρια εσωτερική ανωμαλία και διαμάχη εξουσίας μεταξύ του πρωθυπουργού Παπανδρέου και του Βασιλέως Κωνσταντίνου Β΄ για τον έλεγχο των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας, οδήγησε την χώρα σε βραχύβιες κυβερνήσεις και ουσιαστική ακυβερνησία. Η αδυναμία συγκρότησης σταθερών κυβερνήσεων, με πέντε διαδοχικές κυβερνήσεις εντός διετίας, οδήγησαν στην κατάληψη της εξουσίας από τους συνωμότες αξιωματικούς, Γεώργιο Παπαδόπουλο,

¹⁶ Βλ. S. V. Papacosma, “Greece and NATO: A Nettlesome Relationship”, στο: G. Schmidt (ed.), *A History of NATO — The First Fifty Years*, Palgrave Macmillan, London 2001, σ. 194-195.

¹⁷ Βλ. Coufoudakis, “U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question”, σ. 248-249.

Στυλιανό Παττακό και Νικόλαο Μακαρέζο και στην επιβολή στρατιωτικής Χούντας.

Κάποιες από τις βραχύχρονες ελλαδικές κυβερνήσεις της περιόδου δέχτηκαν τις αμερικανικές διαμεσολαβήσεις και συζητούσαν με τους τούρκους ομόλογούς τους για τον διαμοιρασμό της Κύπρου, στη βάση του σχεδίου Άτσεσον. Ωστόσο, καμία εξ αυτών των κυβερνήσεων δεν κατάφερε να παραμείνει αρκετά στην εξουσία της Ελλάδας για να εφαρμόσει τα αμερικανικά σχέδια.¹⁸

Τα επόμενα έτη της χούντας, ο δικτάτορας Παπαδόπουλος, απομονωμένος διεθνώς και βρισκόμενος σε ανάγκη για αμερικανική πολιτικοοικονομική και στρατιωτική υποστήριξη, αποδέχτηκε την επαναφορά του σχεδίου Άτσεσον και ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με την Άγκυρα για τη διχοτόμηση της Κύπρου. Η ιδέα του πραξικοπήματος εναντίον του Μακαρίου,¹⁹ με σκοπό να επιβληθεί το σχέδιο της διχοτόμησης του νησιού, είχε κυκλοφορήσει ήδη από το 1970 και μάλιστα δια χειρός του επόμενου κατά σειρά δικτάτορα, Ιωαννίδη, ο οποίος

¹⁸ Βλ. Coufoudakis, “U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question”, σ. 254.

¹⁹ Επρόκειτο για μυστικό σχέδιο με το κωδικό όνομα «Ερμής».

και πραγματοποιήσε εν τέλει τους εν λόγω σχεδιασμούς, το 1974.²⁰

Κατά την εισβολή της 15^{ης} Ιουλίου 1974, και παρά την αιφνίδια επίθεση εναντίον του, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος κατάφερε να δραπετεύσει των πραξικοπηματιών, ένα γεγονός που αποτέλεσε δυσάρεστη εξέλιξη για τις ΗΠΑ, οι οποίες όμως κατάφεραν επί της ουσίας να αποσιλώσουν την πολιτική του ισχύ.²¹ Ο Αμερικανικός σκοπός για τη διαχείριση του Κυπριακού, ήταν να περιορίσουν την αυτονομία της Κύπρου και ως εκ τούτου, την πολιτική αυτονομία του Προέδρου Μακαρίου, επιδιώκοντας την πλήρη απομάκρυνσή του από την εξουσία.²²

Οι ΗΠΑ έγιναν έτσι άμεσα εμπλεκόμενες όσον αφορά την τουρκική εισβολή, τουλάχιστον στο επίπεδο των δημοσίων και ενθαρρυντικών προς την Άγκυρα δηλώσεων, και της επιλογής τους να μην παρέμβουν

²⁰ Βλ. Coufoudakis, “U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question”, σ. 257.

²¹ Βλ. Coufoudakis, “U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question”, σ. 262.

²² Βλ. Coufoudakis, “U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question”, σ. 245.

αποτρεπτικά, όπως άλλωστε είχαν πράξει το 1964 και το 1967. «Επιπλέον, επειδή η Ουάσιγκτον δεν επιχείρησε εξαρχής την επιστροφή στην κατάσταση της συνταγματικής νομιμότητας, επί της ουσίας ενθάρρυνε την Τουρκία να το κάνει η ίδια ως εγγυήτρια δύναμη, και έτσι ακολούθησε η εισβολή».²³ Μάλιστα, ανώτατοι αξιωματούχοι των ΗΠΑ επιρρίπτουν άμεσες ευθύνες για την τουρκική εισβολή στην αμερικανική κυβέρνηση. Για παράδειγμα ο εμπορικός ακόλουθος στην πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα, Ronald Flack, δήλωσε ότι:

«Οι Έλληνες κατηγόρησαν τις Ηνωμένες Πολιτείες και πρέπει να πω κατά την άποψή μου ότι συμφωνώ μαζί τους, για την κατάσταση στην Κύπρο τότε και σήμερα, για τη διχοτόμηση του νησιού. Συμφωνώ μαζί τους υπό την εξής έννοια. Αν θέλαμε να σταματήσουμε τους Τούρκους θα μπορούσαμε να το είχαμε κάνει. Ο Κίσινγκερ είπε κάποτε, όταν ήρθε αντιμέτωπος με το ερώτημα «γιατί δεν χρησιμοποίησε την αμερικανική στρατιωτική δύναμη για να σταματήσει αυτή την εισβολή» - θυμάστε πότε συνέβη αυτό, ήταν το

²³ Βλ. Coufoudakis, “U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question”, σ. 262.

καλοκαίρι του 1974 - είχε απαντήσει λοιπόν ότι «Ήμουν πολύ απασχολημένος στην Ουάσιγκτον. Διανύαμε την χειρότερη συνταγματική κρίση στην ιστορία μας». Ήταν σχεδόν σαν να λέει ότι, «Είχα το μυαλό μου σε άλλα πράγματα».²⁴

Η επιρροή των ΗΠΑ στην Ελληνική κυβέρνηση

Η εγκατάλειψη της Κύπρου από τις ΗΠΑ θα μπορούσε να προκαλέσει τη ρήξη των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, αλλά ο τότε Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Κίσινγκερ απέκλειε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, λόγω «αξιόπιστης συντηρητικής κυβέρνησης στην Ελλάδα».²⁵ Ο Κίσινγκερ επιβεβαιώθηκε πλήρως τα χρόνια που ακολούθησαν. Στις 29 Μαΐου 1975, σε συνάντηση των Καραμανλή, Έλληνα ΥΠΕΞ Μπίτσιου

²⁴ Ronald D. Flack, Commercial Counselor, Interview by Charles Stuart Kennedy, *The Association for Diplomatic Studies and Training*, Foreign Affairs Oral History Project, 7 Ιανουαρίου 1989, σ. 44. <https://www.adst.org/OH%20TOCs/Flack,%20Ronald%20D.toc.pdf>.

²⁵ Βλ. Coufoudakis, “U.S. Foreign Policy and the Cyprus Question”, σ. 264.

Αμερικανού Προέδρου Φορντ και Κίσινγκερ στις Βρυξέλλες, ο Έλληνας πρωθυπουργός «παραδέχθηκε ότι οι Τούρκοι έπραξαν νομίμως ως εγγυήτρια δύναμη τον Ιούλιο του 1974, ωστόσο δεν είχαν κανένα δικαίωμα να παραμένουν ή να κατέχουν το 40% του νησιού».²⁶

Πριν από δύο μήνες, στις 10 Μαρτίου του 1975, ο Χένρι Κίσινγκερ μιλώντας στον Τούρκο ΥΠΕΞ Εσενμπέλ, είχε υποστηρίξει πως η εκτίμησή του είναι ότι η Ελληνική κυβέρνηση είναι έτοιμη να υιοθετήσει μια διζωνική λύση στο Κυπριακό, παρόλο που φαίνεται δημόσια να διαφωνεί με την εν λόγω πρόταση. Αν και ο Αμερικανός ΥΠΕΞ υπογράμμισε πως πρόκειται για προσωπική του ερμηνεία της Ελληνικής στάσης, ωστόσο ξεκαθάρισε πως είναι πεπεισμένος γι' αυτό, και πως η Ελλάδα θα δεχτεί μία διζωνική Κύπρο, κάτι το οποίο αποτελούσε τότε την δημόσια εκπεφρασμένη θέση της Τουρκίας.²⁷ Λίγους μήνες αργότερα, ο Κίσινγκερ επανάλαβε το ίδιο και σε μέλη του Κογκρέσου των ΗΠΑ,

²⁶ President Ford and Secretary Kissinger meet with Prime Minister Caramanlis and Foreign Minister Bitsios of Greece, in Brussels, May 29, 1975, *Secretary of State*, US Delegation Secretary, 31 Μαΐου 1975, https://wikileaks.org/plusd/cables/1975SECTO02069_b.html.

²⁷ Aid cut-off: Cyprus, 1975, *Memorandum of Conversation*, White House, 10 Μαρτίου 1975, https://wikileaks.org/plusd/cables/P860114-1573_MC_b.html.

παρουσία του Προέδρου Φορντ, ενώ προσέθεσε πως «η Ελληνική πλευρά είναι πολύ συμβιβαστική – δεν θα μπορούσαμε να ζητήσουμε να έχουν καλύτερη θέση από αυτήν που είναι τώρα διατεθειμένοι να λάβουν».²⁸

Η Ελληνική θέση φαίνεται πως παγιώθηκε υπέρ της διζωνικής λύσης, ενώ σε συνάντηση με τον Αμερικανό ομόλογό του, Cyrus Vance, ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών δήλωσε δυο χρόνια αργότερα, το 1977 πως οι Έλληνες έχουν ήδη αποδεχθεί τη διζωνική λύση, ενώ είναι πλέον έτοιμοι να αποδεχθούν και την ομοσπονδία.²⁹ Στη συνέχεια οι Έλληνες αξιωματούχοι κάνουν αναφορές στο θέμα στις διμερείς τους επαφές, σε τυπικά όμως πλαίσια και με σκοπό να μην παραμεριστεί το Κυπριακό ζήτημα.³⁰

²⁸ Memorandum of Conversation, 1975, Volume XXX, *Foreign Relations of the United States*, Library of Congress, Manuscript Division, Kissinger Papers, Box CL 282, 19 Ιουνίου 1975, <https://2001-2009.state.gov/documents/organization/96609.pdf>.

²⁹ Memorandum of Conversation, 1977, Volume XXI, *Foreign Relations of the United States, 1977-1980, Cyprus; Turkey; Greece*, Department of State, Office of the Secretariat Staff, Cyrus R. Vance, Secretary of State—1977–1980, Lot 84D241, Box 10, 29 Σεπτεμβρίου 1977, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1977-80v21/d169>.

³⁰ Memorandum of Conversation, 1976, Secretary's Meeting with Turkish Foreign Minister Caglayangil, Volume XXX, *Foreign Relations of the United States*, Library of Congress, Manuscript

Το 1978, ο πρωθυπουργός Καραμανλής υπονόησε πως το Κυπριακό θα μπορούσε να αφαιρεθεί από τα διμερή προβλήματα Ελλάδος - Τουρκίας, υποστηρίζοντας ότι επρόκειτο για ένα πρόβλημα που μπορούσε να το επιλύσει μόνη της η Κύπρος.³¹

Την άποψη συμμερίζονταν και οι ΗΠΑ με χαρακτηριστικό το παράδειγμα του προέδρου Φορντ, ο οποίος συνομιλώντας με τον τούρκο πρωθυπουργό Ετζεβίτ το 1976, είχε ξεκαθαρίσει ότι «η Κύπρος είναι ένας καρκίνος που είναι επιβλαβής για αυτήν την κυβέρνηση ή για οποιαδήποτε άλλη κυβέρνηση των ΗΠΑ».³²

Τελικά, σχετικά με τις εν γένει επιρροές των ΗΠΑ στην Ελλάδα, πριν, κατά την διάρκεια, και μετά την διπλή εισβολή, αξίζει να αναφερθεί αυτούσιος ο διάλογος μεταξύ του ΥΠΕΞ Κίσινγκερ και του Αμερικανού πρέσβη στην Αθήνα το 1974, Henry J. Tasca (Τάσκα), σχετικά με την υποστήριξη που παρείχαν οι ΗΠΑ στο καθεστώς της

Division, Kissinger Papers, Box CL 277, 29 Σεπτεμβρίου 1976, <https://2001-2009.state.gov/documents/organization/96609.pdf>.

³¹ Deering, *ό.π.*, σ. 7.

³² Memorandum of Conversation, 1976, Volume XXX, *Foreign Relations of the United States*, Library of Congress, Manuscript Division, Kissinger Papers, Box CL 283, 29 Ιουλίου 1976, <https://2001-2009.state.gov/documents/organization/96609.pdf>.

Χούντας. Στη συνομιλία καθίσταται σαφής η άμεση επιρροή των ΗΠΑ στα εσωτερικά της χώρας μας:

«ΥΠΕΞ Κίσιγκερ: Λοιπόν, ας πούμε ότι είμαι απλώς ο συνήγορος του διαβόλου. Ας πούμε ότι το Υπουργείο Εξωτερικών δεν διαθέτει Τμήμα Πολιτικών Επιστημών. Διευθύνει απλώς την εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών. Συνομιλεί με οποιαδήποτε κυβέρνηση — κομμουνιστική ή μη— στο πλαίσιο των στόχων της εξωτερικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών. Υπό αυτή την έννοια δεν ασχολούμαστε με την εκάστοτε κυβέρνηση δίνοντας την έγκρισή μας η αποδοκιμάζοντάς την. Γιατί είναι λάθος αυτό;

Τάσκα (Πρέσβης στην Αθήνα): Αυτό θα μπορούσε να λειτουργήσει με άλλες χώρες, αλλά δεν θα είχε το παραμικρό αποτέλεσμα όσον αφορά την Ελλάδα.

Κίσιγκερ: Γιατί όχι;

Τάσκα: Γιατί η Ελλάδα διαθέτει ξένο παράγοντα από το 1821 και από την περίοδο της επανάστασης. Βρισκόμαστε στην καρδιά των

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΛΕΝΤΕΡΙΔΗΣ

εσωτερικών θεσμών και οργάνων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, είτε σας αρέσει είτε όχι. Είμαστε μέρος του αξιακού τους συστήματος, μέρος της πολιτικής τους διαδικασίας. Και πρέπει να ξεφύγουμε από αυτό. Αλλά θα χρειαστεί χρόνος για να ξεφύγουμε. Μέχρι τότε, θα είμαστε υπεύθυνοι».³³

³³ Minutes of Secretary of State Kissinger's Regional Staff Meeting, 1974, *Greece, Cyprus, Turkey, 1973-1976*, National Archives, RG 59, Transcripts of Secretary of State Henry Kissinger's Staff Meeting, 1973-77, Entry 5177, Box 3, Secretary's Analytical Staff Meeting, 20 Μαρτίου 1974, <https://2001-2009.state.gov/documents/organization/96607.pdf>.

**Οι αγνοούμενοι από την εισβολή της Τουρκίας στην
Κύπρο το 1974:
το ανθρωπιστικό και το πολιτικό ζήτημα**

Θεοφάνης Μαλκίδης

1. Η εισβολή και η κατοχή της Τουρκίας

Εφόσον το διεθνές δίκαιο εφαρμοζόταν χωρίς αστερίσκους και υποσημειώσεις, «χωρίς να μεν αλλά», αν οι διεθνείς οργανισμοί εργαζόταν για την επιβολή της δικαιοσύνης και όχι για τη νομιμοποίηση της παρανομίας, η εισβολή στην Κύπρο και η κατοχή της Τουρκίας από το 1974, θα αποτελούσε σημαντικό αν όχι κεντρικό θέμα παγκοσμίως και θα κυριαρχούσε στην συζήτηση στο διεθνές πολιτικό και δικαιοσύνη σύστημα. Όχι υποκριτικά, αλλά με όρους ουσίας και πραγματικής κατάστασης. Όχι εξίσωσης θύτη και θύματος, αλλά όπως προστάζει η αλήθεια. Δηλαδή ως ζήτημα εισβολής και κατοχής και ό,τι εκφράζουν αυτές οι έννοιες, οι οποίες έχουν την ίδια βαρύτητα παντού, χωρίς να ερμηνεύονται αλά κάρτ.....

Τι συμβαίνει όμως σήμερα: Υπάρχουν συνομιλίες με τον Ερντογάν, με τους Κουίσλινγκς του Ερντογάν, με τους ψευδοϋπουργούς και μάλιστα με δολοφόνους όπως με τον Ακίν, με τον εκτελεστή του Σολωμού και του Ισαάκ! Αποδοχή δηλαδή και αναγνώριση του ψευδοκράτους, νομιμοποίησης των ιθυνόντων και των τετελεσμένων της εισβολής και της κατοχής. Η Τουρκία από την άλλη πλευρά κάνει τα πάντα για τη νομιμοποίηση της παρανομίας, όπως η συμμετοχή του ψευδοκράτους στον Οργανισμό Τουρκογενών Κρατών (ΟΤΚ). Εκεί όπου η Τουρκία, αλλά και το Αζερμπαϊτζάν, Ουζμπεκιστάν, Κιργιζία, Καζακστάν, Τουρκμενιστάν και Ουγγαρία αποδέχτηκαν ως παρατηρητή τη λεγόμενη «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου», γεγονός που, συνεπάγεται την έμμεση αναγνώριση του μορφώματος ως κρατικής οντότητας. Το ψευδοκράτος απέκτησε, δηλαδή, ίδιο κύρος με το αναγνωρισμένο κράτος της Ουγγαρίας, η οποία συμμετείχε επίσης υπό το καθεστώς παρατηρητή...

Το γεγονός αυτό, μεταξύ των άλλων, αποδεικνύει τη βούληση της Τουρκίας να επιβάλλει με ακόμα πιο εντατικές προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση, την αποδοχή της παρανομίας. Συνεπώς, τα κράτη που ανήκουν στον ΟΤΚ, αντιμετωπίστηκαν ως μια σχετικά άμεση και αποτελεσματική οδός, εφόσον σε αυτά η Τουρκία ασκεί, προφανώς, πολύ

μεγάλη επιρροή. Πιέσεις δέχτηκαν, επίσης, το Πακιστάν και η Βρετανία, μετά την αποχώρηση της τελευταίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, είναι γνωστά τα τουρκικά σχέδια για παρουσίαση του ζητήματος στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Στην προκειμένη περίπτωση, στόχος της Τουρκίας είναι η αναβάθμιση και η ανάπτυξη εμπορικών, οικονομικών και άλλων σχέσεων με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη του οργανισμού κάτω από τη σκέπη ενός «κοινού έθνους».

Πρακτικές όπως οι παραπάνω, πράξεις όπως η εισβολή στη νεκρή ζώνη, το άνοιγμα της Αμμοχώστου, με παράλληλες κενσίες για «Λύση» χωρίς καταδίκη της παρανομίας του 1974 δεν είναι λύση. Κάθε πρόταση για την Κύπρο και μάλιστα για «λύση» τύπου Ομοσπονδίας με την οποία τα στρατεύματα κατοχής και οι έποικοι δεν φεύγουν, δεν είναι μονόδρομος, ή τελευταία ευκαιρία όπως παρουσιάζεται.

Κάθε πράξη για την Κύπρο οφείλει να έχει εφαρμογή των ψηφισμάτων διεθνών οργανισμών- εκεί ανήκουμε ως κράτη και όχι σε ζούγκλα στρατών, οργανωμένου εγκλήματος, και παρακρατικών δολοφόνων- και των στοιχειωδών κανόνων διεθνούς δικαίου καθώς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εδώ υπάρχει ένας παραλογισμός: Ο τουρκικός παράνομος μηχανισμός του 1974 θέλει να επιβάλλει μία «λύση»

βασισμένη στη βία και στην νομιμοποίηση της εισβολής. Εκ περιτροπής προεδρία, πλειοψηφία υποταγμένη στη μειοψηφία και μία «λύση» που δεν αναφέρεται με όρους δικαίου στους εποίκους, στις περιουσίες, στις επιστροφή των προσφύγων, στη διακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων.

Η πρώτη καταγραφή στη μνήμη μου είναι η 20^η Ιουλίου 1974, όταν μικρό παιδί στην Αλεξανδρούπολη είδα αμέτρητους στρατιώτες, ανάμεσά τους και πατέρα μου, καθώς και πολλά κονβόι αυτοκινήτων να κατευθύνονται προς στον Έβρο. Η απάντηση που πήρα στην ερώτηση «γιατί», ήταν πόλεμος. Η συνέχεια είναι γνωστή, ωστόσο στη γενέθλια πόλη μου ήρθαν πρόσφυγες κάποιοι Έλληνες οι οποίοι μιλούσαν τη γλώσσα μας λίγο διαφορετικά (...), Έλληνες οι οποίοι όπως μου είπαν, αφού οι Τούρκοι εισβολείς σκότωσαν γονείς, αδέρφια, φίλους, μετά τους έδιωξαν από τα σπίτια τους. Και η ιστορία που είχε ακούσει το παιδί από τη γιαγιά του για ό,τι είχε γίνει το 1922, επαναλαμβανόταν ως ζώσα πραγματικότητα. Ιστορία δολοφονίας, εκδίωξης, προσφυγιάς, αγνοουμένου....

Παρακολουθώ για πολλούς λόγους και για πολλά χρόνια το ζήτημα των αγνοουμένων συμπατριωτών μας μετά την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο το 1974. Μεταξύ των άλλων, γιατί συνδέομαι με αγνοούμενο του 1974 ο οποίος δεν έχει βρεθεί ακόμη, γιατί η γιαγιά μου το 1922 είχε και αυτή αγνοούμενη

(από τον ίδιο ατιμώρητο θύτη) την αδελφή της η οποία δυστυχώς δεν βρέθηκε ποτέ, γιατί συνδέθηκα με ισχυρούς δεσμούς με σημαντικές προσωπικότητες – συγγενείς αγνοουμένων, γιατί το ζήτημα των αγνοουμένων της Κύπρου συνιστά, μία βασική συνιστώσα της εισβολής του 1974 και της κατοχής που συνεχίζεται για μισό αιώνα. Επιπλέον γιατί ανά τακτά και μη χρονικά διαστήματα βρίσκονται οστά αγνοουμένων τα οποία είτε κηδεύονται στους τόπους καταγωγής τους, είτε στο Τύμβο Μακεδονίτισσας στη Λευκωσία, εκεί όπου υπάρχουν και άλλοι Έλληνες μέχρι πρότινος αγνοούμενοι, αλλά και τα κενοτάφια για όσους αναμένεται η ταυτοποίηση....

2. Οι αγνοούμενοι

Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974 και η συνεχιζόμενη μέχρι σήμερα τουρκική κατοχή, έχουν δημιουργήσει το ζήτημα των αγνοουμένων ¹και έχουν

¹ Σύμφωνα με τον Ερυθρό Σταυρό αγνοούμενοι είναι εκείνοι που οι οικογένειές τους δεν έχουν νέα τους και /ή έχουν αναφερθεί ότι εξαφανίστηκαν, με βάση αξιόπιστες πληροφορίες, εξαιτίας ένοπλης σύγκρουσης (διεθνούς ή μη διεθνούς) ή εσωτερικής βίας (εσωτερικών ταραχών, εσωτερικών διενέξεων) και καταστάσεων που απαιτούν ένα

προκαλέσει οδυνηρά τραύματα στους επιζώντες, γνωρίζοντας ότι οι συγγενείς τους, τα αγαπημένα τους πρόσωπα, συνελήφθησαν και οδηγήθηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και φυλακές, τόσο στα κατεχόμενα εδάφη, όσο και στην Τουρκία. Κάποιοι από τους αγνοούμενους, για τους οποίους υπάρχουν σχετικά ψηφίσματα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών,² απελευθερώθηκαν, κάποιοι άλλοι, όμως, δεν επέστρεψαν ποτέ και δε βρέθηκαν μέχρι σήμερα. Παραμένει λοιπόν η διάπραξη του αδικήματος από την Τουρκία, τόσο εις βάρος των αγνοουμένων – ομήρων- αιχμαλώτων όσο και εις βάρος των συγγενών τους, οι οποίοι παραμένουν σε

ειδικά ουδέτερο και ανεξάρτητο θεσμό και μεσολαβητή. IRCT The missing and their families. Geneva 2003.

Ο αριθμός 1.619 αγνοουμένων έγινε σύμβολο στην Κύπρο, παρότι ανακριβής, καθώς η λίστα των αγνοουμένων άλλαξε αριθμό και ονόματα μερικές φορές. Οι αρχικοί αριθμοί που δήλωσαν οι δυο κοινότητες στην ΔΕΑ ήταν 1.493 και 502, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι αντίστοιχα, οι δεύτεροι όλοι από την τουρκοκυπριακή ανταρσία του 1963-1964, όταν έγινε και η πρώτη απόπειρα κατάλυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας και η κίνηση για εισβολή της Τουρκίας. Στη συνέχεια ήταν 1619 και 803 αντιστοίχως. Βλ. Maria Ktori & Gülseren Baranhan, “Development and future perspectives of a humanitarian forensic programme: The Committee on Missing Persons in Cyprus example”, *Egyptian Journal of Forensic Sciences* 8:25 (2018). Nikolas Kyriakou, «Enforced disappearances in Cyprus: problems and prospects of the case law of the European Court of Human Rights», *European Human Rights Law Review* 2 (2011), 190–199.

² *Resolution 36/164 on missing persons* (1981). Press and Information Office.

βασανιστική αναμονή για δεκαετίες λόγω της απώλειας και επειδή ακόμη και πενήντα χρόνια μετά το έγκλημα, δεν μπορούν να κηδέψουν τα οστά των προσφιλών τους προσώπων. Αναφέρεται συχνά ο αριθμός των 1.619 αγνοουμένων. Στο νούμερο αυτό, ωστόσο, συμπεριλήφθησαν και άτομα που δε θα έπρεπε να θεωρηθούν αγνοούμενοι, αλλά λόγω της αναταραχής που επικράτησε μετά τη δεύτερη φάση της εισβολής, θάφτηκαν ως ανώνυμοι νεκροί, γεγονός που οφείλει να λάβει υπόψη η Διερευνητική Επιτροπή για τους Αγνοούμενους (ΔΕΑ), η οποία λόγω της στάσης που κρατά η Τουρκία, αντιμετωπίζει πολυποίκιλα προβλήματα ³. Μάλιστα θα πρέπει να σημειωθεί, ότι από την 31η Ιουλίου του 1997, έχει υπογραφεί συμφωνία από τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας και τον τότε εκπρόσωπο των

³ Η ΔΕΑ δημιουργήθηκε το 1981 και αποτελείται από έναν Ελληνοκύπριο, έναν Τουρκοκύπριο και ένα τρίτο μέλος που επιλέγεται από τον Ερυθρό Σταυρό και διορίζεται από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, ενώ λειτουργεί υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Η διαδικασία ξεκινά με τη συλλογή και επεξεργασία των πληροφοριών. Στην συνέχεια, αφού ετοιμασθεί μια ολοκληρωμένη υπόθεση, υποβάλλεται στα τρία Μέλη για συναπόφαση και δίδεται εντολή στα συνεργεία. Όταν εντοπισθούν οστά, μεταφέρονται στο εργαστήριο της ΔΕΑ, αναλύονται και επιλέγονται δείγματα για αποστολή στις ΗΠΑ, όπου γίνονται οι αναλύσεις DNA. Εάν προκύψει κάποιο γενετικό προφίλ, τότε προχωρά η ταυτοποίηση, ενώ στη συνέχεια δίνονται τα οστά στους συγγενείς για την κηδεία και την ταφή.

κατακτητών, συμφωνία που στηρίχθηκε και από την Αποστολή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο.

Η Συμφωνία Κληρίδη – Ντενκτάς προέβλεπε την αναγνώριση του ζητήματος των αγνοουμένων ως ανθρωπιστικού θέματος, ενώ σεβόμενοι τα δικαιώματα των οικείων των αγνοουμένων, συμφώνησαν για συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών.⁴ Οι αντιπρόσωποι των δύο πλευρών που διορίστηκαν για την εφαρμογή της συμφωνίας, πραγματοποίησαν συναντήσεις, κατά τις οποίες αντηλλάγησαν προκαταρκτικές πληροφορίες για τοποθεσίες τάφων. Ωστόσο, κατά τη δεύτερη συνάντηση ο Τουρκοκύπριος αντιπρόσωπος πρόβαλε νέες προϋποθέσεις που δεν προβλέπονταν στη συμφωνία και συνεπώς η περαιτέρω εφαρμογή της συμφωνίας δεν ήταν δυνατή.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει θεσμοθετηθεί το Γραφείο Επιτρόπου της Προεδρίας για Ανθρωπιστικά Θέματα, θεσμός ο οποίος έχει επιφορτιστεί με το ζήτημα και τη διενέργεια των σχετικών πράξεων διακρίβωσης της τύχης των αγνοουμένων.⁵

⁴ *Συμφωνία Κληρίδη – Ντενκτάς για του Αγνοουμένους* (1997, July 31). Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών.

⁵ Ο Επίτροπος Προεδρίας, διαχειρίζεται καταλόγους αγνοουμένων Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών της περιόδου της τουρκικής εισβολής

3. Οι αγνοούμενοι και η δικαιοσύνη

Ένας νέος όρος που έρχεται στο προσκήνιο για το ζήτημα των αγνοουμένων διεθνώς, εκτός της Κύπρου, (Αργεντινή, Χιλή, Λίβανο, κλπ) είναι αυτός της «μεταβατικής δικαιοσύνης». Ο όρος αναφέρεται στο σύνολο των πολιτικών ενασχόλησης με το βίαιο παρελθόν χωρών που βγαίνουν από περιόδους συγκρούσεων. Σχετικούς

καθώς και της περιόδου του 1963/67 και πιο συγκεκριμένα έχει στη διάθεσή του τα εξής δεδομένα:

1. Κατάλογος 1493 αγνοουμένων Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών της Τουρκικής εισβολής.
2. Κατάλογος 126 Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων που δεν κατατέθηκαν αρχικά στη ΔΕΑ.
3. Κατάλογος 44 Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών αγνοουμένων της περιόδου 1963-1967.
4. Κατάλογος Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών πεσόντων της περιόδου 1963-1967.

Επιπλέον έχει στη διάθεσή του:

- i. Σχέδιο καταλόγου Ελληνοκυπρίων πεσόντων της Τουρκικής εισβολής με 1009 καταχωρήσεις.
- ii. Κατάλογος Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών πεσόντων που τάφηκαν σε γνωστούς και άγνωστους χώρους στις κατεχόμενες περιοχές με 554 καταχωρήσεις.
- iii. Κατάλογος Ελλαδιτών πεσόντων της Τουρκικής εισβολής με 108 καταχωρήσεις.

μηχανισμούς εφαρμογής αποτελούν, μεταξύ των άλλων, η προσφυγή σε διεθνή δικαστήρια, η επιβολή σχετικών αποφάσεων αποζημίωσης και η σύσταση ποινικών δικαστηρίων.

Τόσο η Κυπριακή Δημοκρατία όσο και οι οικογένειες των αγνοουμένων, υιοθέτησαν στοιχεία «μεταβατικής δικαιοσύνης», χρησιμοποιώντας νομικά μέσα για να πειστεί η Τουρκία να δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις. Έτσι δημοσιεύτηκαν οι Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επί των Προσφυγών της Κύπρου κατά της Τουρκίας.⁶ Η τρίτη διακρατική προσφυγή επικεντρώνεται στο πρόβλημα των αγνοουμένων, όπου η Κυπριακή Δημοκρατία κατήγγειλε μεταξύ άλλων την παράνομη κράτηση ή δολοφονία από τις Τουρκικές δυνάμεις εισβολείς περίπου 2.000 ατόμων, ενώ παράλληλα κατέθεσε κατάλογο με ονόματα και πληροφορίες για τους 1.619 αγνοούμενους. Στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποφάσισε (ενδεικτικά) την περαιτέρω εξέταση πέντε υποθέσεων, οι οποίες αποτυπώνουν

⁶ Council of Europe, European Commission of Human Rights. (1983). *Application no.8007/77: Cyprus against Turkey. Report of the Commission.*

το εύρος και την ιδιαίτερη φύση του ατιμώρητου και συνεχιζόμενου εγκλήματος.

Η πρώτη υπόθεση αφορά τον Νίκο Αλεξάνδρου, ο οποίος ήταν παντρεμένος και πατέρας τριών παιδιών. Ο Αλεξάνδρου μαζί με άλλους Έλληνες βρισκόταν σε φορτηγό το οποίο ανατινάχτηκε από τουρκικά τεθωρακισμένα στις 14 Αυγούστου 1974. Η επόμενη υπόθεση αφορά τον Παναγιώτη Χριστοφόρου, παντρεμένο και πατέρα τριών παιδιών, ο οποίος όπως κατέθεσε μάρτυρας βρισκόταν και αυτός στο προαναφερθέν φορτηγό. Εξετάστηκε επίσης η περίπτωση του δεκατετράχρονου Ανδρέα Γερμανού, ο οποίος συνελήφθη στις 2 Αυγούστου 1974 από Τούρκους στρατιώτες. Η τέταρτη περίπτωση είναι του Κωστάκη Γεωργίου, ο οποίος συνελήφθη στις 14 Αυγούστου 1974. Η αδερφή του Γεωργίου δήλωσε πως τον αναγνώρισε σε μία φωτογραφία με Έλληνες φυλακισμένους, που δημοσιεύθηκε σε τουρκική εφημερίδα. Ακολούθησε η υπόθεση του Μηνά Ιωάννου, πατέρα δύο παιδιών, ο οποίος εξαφανίστηκε τον Ιούλιο του 1974 και, σύμφωνα με μαρτυρίες, εθεάθη κατά τη μεταφορά κρατουμένων από τις φυλακές των Αδάνων στην Κύπρο.

Τρεις από τις πέντε περιπτώσεις αγνοουμένων που εξετάστηκαν, αφορούσαν Έλληνες οι οποίοι κρατήθηκαν παρανόμως σε τουρκικές φυλακές. Θα μπορούσε, λοιπόν, να

θεωρηθεί πως απροσδιόριστος αριθμός αγνοουμένων είχε παρόμοια τύχη. Η Επιτροπή κατέληξε ότι στο ζήτημα των αγνοουμένων υπήρξε κατάφωρη παραβίαση του Άρθρου 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ενώ δεν απέκλεισε και το ενδεχόμενο θανάτου των αγνοουμένων, παρομοιάζοντας το ζήτημα με δολοφονίες προσώπων, εν καιρώ ειρήνης.

Ως αποτέλεσμα της τέταρτης διακρατικής προσφυγής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέπεμψε στην Έκθεσή της, που αφορούσε την τρίτη προσφυγή της Κυπριακής Δημοκρατίας κατά της Τουρκίας, όπου γινόταν αποδοχή της κράτησης των αγνοουμένων, με εκτενή αναφορά στο γεγονός ότι η Τουρκία δεν έχει δώσει σχετικές πληροφορίες για τους αγνοούμενους.

Το 1999, η υπόθεση των αγνοουμένων- αιχμαλώτων-ομήρων, παραπέμφθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Εκεί υποστηρίχθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία πως οι αγνοούμενοι εθεάθησαν για τελευταία φορά σε περιοχές που τελούσαν υπό τον έλεγχο του εναγομένου κράτους, δηλαδή της Τουρκίας και ότι τα αποδεικτικά στοιχεία δείχνουν το γεγονός ότι οι αγνοούμενοι, είτε είχαν τεθεί υπό κράτηση, είτε ήταν υπό την αρχή και την ευθύνη του τουρκικού στρατού ή άλλων οργάνων, όπως της

πολιτοφυλακής. Υποστηρίχθηκε, επιπλέον ότι το Δικαστήριο θα έπρεπε να συνεχίσει την υπόθεση, εφόσον υπήρχε υπόνοια, ή και ενδείξεις ή ακόμη και αποδείξεις, ότι οι αγνοούμενοι ήταν ακόμη ζωντανοί, εκτός εάν υπήρχαν ακριβή αποδεικτικά στοιχεία για το αντίθετο.⁷

Η Κυπριακή Δημοκρατία αναφέρθηκε στην παραβίαση του Άρθρου 2, περί προστασίας του δικαιώματος στη ζωή, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ισχυρίστηκε ότι στην περίπτωση των αγνοουμένων υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 5, περί δικαιώματος στην ελευθερία και στην ασφάλεια, ενώ υποστηρίχθηκε πως η Τουρκία παραβίασε επτά ακόμη τα Άρθρα της Σύμβασης. Το Δικαστήριο έκρινε εν τέλει πως η Τουρκία παραβίασε και συνεχίζει να παραβιάζει το Άρθρο 2, δεδομένου ότι δεν έχει πραγματοποιήσει καμία έρευνα και δεν έχει δώσει πληροφορίες για τους αγνοούμενους, των οποίων το δικαίωμα στη ζωή διακυβεύεται. Επιπροσθέτως, αποφασίστηκε πως διαπράττεται διαρκής παραβίαση του Άρθρου 5, καθώς δεν έχει ξεκινήσει καμία έρευνα, ούτε έχει δοθεί κάποιο στοιχείο από τις τουρκικές αρχές για την κράτηση και την εξαφάνιση των Ελλήνων που θεωρούνται αγνοούμενοι.

⁷ European Court of Human Rights. (2001). *Case of Cyprus v. Turkey* (Application no. 25781/94).

Και σε ό,τι αφορά τους συγγενείς των Ελλήνων που αγνοούνται, το Δικαστήριο απεφάνθη πως τελείται διαρκής παραβίαση του Άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, περί απαγόρευσης απάνθρωπης μεταχείρισης, λόγω της ψυχικής οδύνης που υφίστανται από την άρνηση της Τουρκίας να χορηγήσει πληροφορίες και να ερευνήσει τις υποθέσεις.

Λόγω της μη συμμόρφωσης της Τουρκίας με την απόφαση του Δικαστηρίου, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην 928η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών στις 7 Ιουνίου 2005, υιοθέτησε το μοναδικό ως τώρα σε Διακρατική υπόθεση, Ενδιάμεσο Ψήφισμα αναφορικά με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην τέταρτη Διακρατική Προσφυγή της Κύπρου κατά της Τουρκίας.

Το Ενδιάμεσο Ψήφισμα απαιτούσε όπως ληφθούν από την Τουρκία αποτελεσματικά μέτρα προς χειρισμό του προβλήματος των αγνοουμένων.

Επιπλέον των κρατικών προσφυγών υπήρξαν και εννέα αιτήσεις, που εξετάστηκαν από το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και οι οποίες είναι γνωστές ως Υπόθεση Βαρνάβα και άλλοι κατά Τουρκίας. Η εν λόγω Υπόθεση

παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1999 και το τρίτο τμήμα του Δικαστηρίου εξέδωσε απόφαση το 2008, ωστόσο η εναγόμενη κυβέρνηση ζήτησε να παραπεμφθεί η υπόθεση στο Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης. Εν τέλει, η Επιτροπή του Τμήματος αποφάσισε να αποδεχτεί την αίτηση παραπομπής και η απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης εκδόθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 2009.⁸

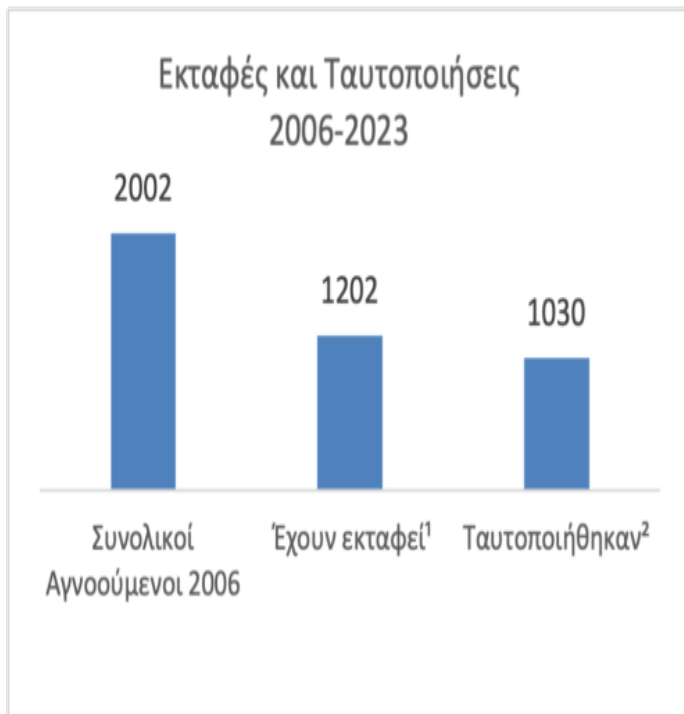
Η πρώτη αίτηση αφορούσε τον Ανδρέα Βαρνάβα. Στις 14 Αυγούστου 1974, οι τουρκικές δυνάμεις ξεκίνησαν μια επίθεση εναντίον της περιοχής όπου υπηρετούσε ο Βαρνάβας. Μετά από λίγο, η περιοχή καταλήφθηκε από τις τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις, ο Βαρνάβας παγιδεύτηκε και από τότε δεν υπάρχει κανένα ίχνος του. Η δεύτερη αίτηση αφορούσε τον Ανδρέα Λοϊζίδη, ο οποίος υπηρετούσε στη Λάπηθο. Στις 5 Αυγούστου 1974, οι τουρκικές δυνάμεις ξεκίνησαν μια επίθεση και κατάφεραν να περικυκλώσουν και να καταλάβουν τη Λάπηθο. Το τάγμα του αιτούντος διασκορπίστηκε για να αποφύγει την σύλληψη και έκτοτε χάθηκαν τα ίχνη του. Η τρίτη αίτηση ήταν στο όνομα του φοιτητή και στρατιώτη Φίλιππου

⁸ European Court of Human Rights. (2009). *Case of Varnava and Others v. Turkey (Applications nos. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 and 16073/90)*.

Κωνσταντίνου, ο οποίος στις 6 Αυγούστου, απομακρύνθηκε από το τάγμα του για να κάνει έρευνα και δεν επέστρεψε. Η τέταρτη αίτηση αφορούσε τον Δημήτρη Θεοχαρίδη, ο οποίος αγνοείται από την 20η Ιουλίου 1974, η πέμπτη αίτηση αφορούσε τον Πανίκο Χαραλάμπους, ο οποίος εθεάθη τελευταία φορά στις 24 Ιουλίου 1974, ενώ η έκτη αίτηση αναφερόταν στον Ελευθέριο Θωμά, ο οποίος εθεάθη για τελευταία φορά την 22α Ιουλίου 1974 στην Κερύνεια. Η έβδομη αίτηση αφορούσε τον Σάββα Χατζηπαντελή, ο οποίος συνελήφθη στη Γιαλούσα, η όγδοη τον Σάββα Αποστολίδη, ο οποίος αγνοείται από την 6η Αυγούστου 1974 και η ένατη τον Λεοντή Δημητρίου Σάρμα, ο οποίος αγνοείται από την 14η Αυγούστου 1974.

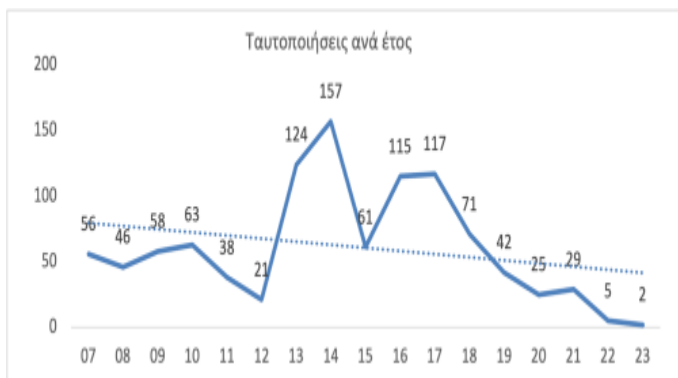
Το Δικαστήριο, παρέμεινε σταθερό στις διαπιστώσεις και στις παραβιάσεις που εκτέθηκαν στις προηγούμενες προσφυγές, ενώ η Τουρκία αμφισβήτησε ότι οι αγνοούμενοι που αναφέρθηκαν στις αιτήσεις, είχαν αιχμαλωτιστεί από τον τουρκικό στρατό κατά τη διάρκεια της εισβολής. Σύμφωνα με τη ΔΕΑ (τελευταία στοιχεία Ιούλιος 2023) η σημερινή κατάσταση έχει ως εξής⁹:

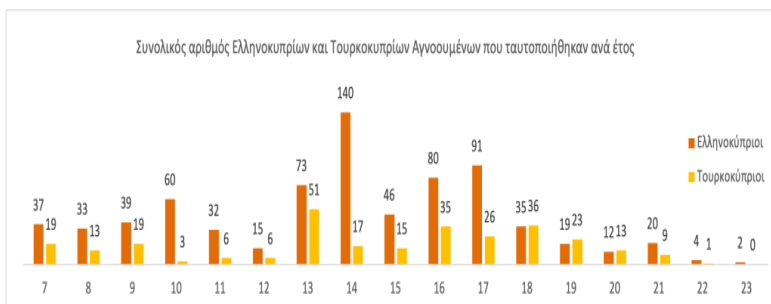
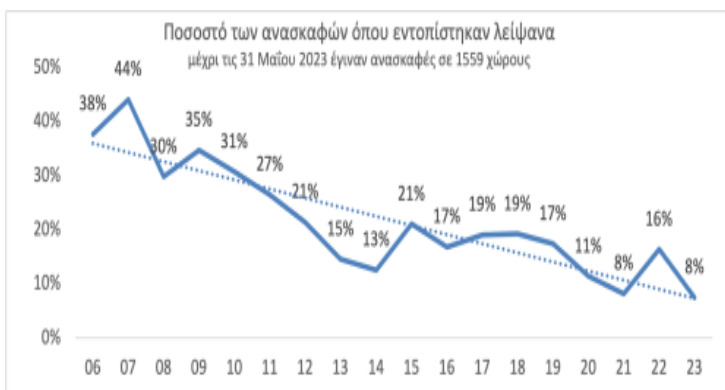
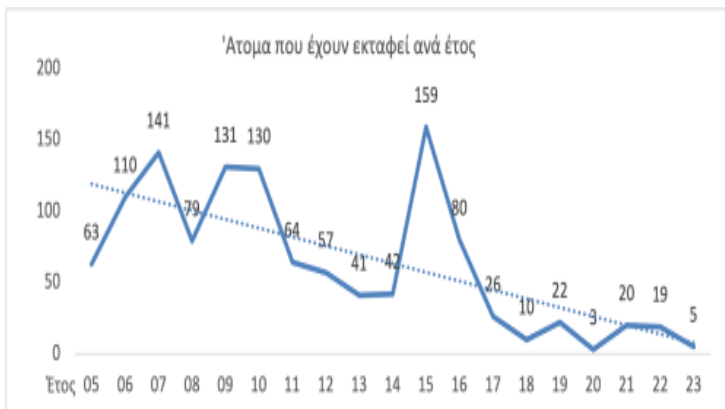
⁹ 1. Ο αριθμός αυτός μπορεί να αυξομειωθεί μετά τις σχετικές αναλύσεις.
2. Ο αριθμός αυτός δεν συμπεριλαμβάνει 210 άτομα τα οποία ταυτοποιήθηκαν από τη ΔΕΑ αλλά δεν συμπεριλαμβάνονται στον επίσημο κατάλογο των αγνοουμένων.

3. Ο αριθμός που αντιστοιχεί για το έτος 2005 περιλαμβάνει ανασκαφές και εκταφές που διενεργήθηκαν από τους Τουρκοκύπριους πριν από το υφιστάμενο πρόγραμμα. Τα λείψανα που είχαν εντοπιστεί παραδόθηκαν στη ΔΕΑ το 2006. Πηγή: Διερευνητική Επιτροπή για τους Αγνοούμενους στην Κύπρο. <https://www.cmp-cyprus.org/el/statistics/>

Ελληνοκύπριοι Αγνούμενοι

Η πλειοψηφία των ταυτοποιήσεων του προγράμματος της ΔΕΑ αφορά την ταυτοποίηση μεμονωμένων οστών, λόγω και των σκόπιμων μετακινήσεων των λειψάνων από τους πρωτογενείς χώρους ταφής, από τον τουρκικό στρατό. Αν και οι υποθέσεις αυτές καταχωρούνται ως πεσόντες, η Κυπριακή Δημοκρατία θεωρεί ότι η ταυτοποίηση μεμονωμένων οστών δεν αποτελεί πλήρη διευκρίνιση της τύχης των αγνοουμένων. Ενδεικτικά να αναφερθεί ότι τέτοιες περιπτώσεις αφορούν την μεγάλη ομάδα των αγνοουμένων της Άσσιας, του Κορνόκηπου, Αγίου Ιλαρίωνα και πληθώρα άλλων χώρων ταφής.

4. Η Κύπρος και το άλτο ανθρωπιστικό και πολιτικό ζήτημα των αγνοουμένων

Πενήντα χρόνια μετά την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο και τη συνεχιζόμενη κατοχή, η επαπειλούμενη «ποινή» στον Ελληνισμό της Κύπρου και γενικότερα, είναι η Σκύλλα της προσάρτησης των κατεχομένων και από την άλλη η Χάρυβδη της κατάλυσης της εθνικής κυριαρχίας με τη Διζωνική Δικαιοδική Ομοσπονδία.

Από τη μία πλευρά η πράξη του κατακτητή και από την άλλη το ίδιο προϊόν με περιτύλιγμα «λύσης», που αποτελεί το αποτέλεσμα της πολιτικής της Τουρκίας για την ολοκληρωτική, με «δημοκρατικό» τρόπο, τουρκοποίηση της Κύπρου, την ολοκληρωτική κατάκτηση από την Τουρκία.

Το σχέδιο αυτό αποτελεί την κατάληξη της πορείας μέσα από την οποία υλοποιείται η «Λύση», που συμπυκνώνεται στο ρατσιστικό μόρφωμα τύπου απαρτχάιντ της Διζωνικής Δικαιοδικής Ομοσπονδίας, η οποία δεν προσφέρει καμία ασφάλεια και μέλλον για την Κύπρο και ευρύτερα για τον Ελληνισμό.

Η Τουρκία επιζητεί την εδραίωση και βεβαίως την νομιμοποίηση της στρατιωτικής κατοχικής παρουσίας της στην Κύπρο μέσα από τη «Λύση», με στόχο την εξυπηρέτηση των στόχων της στην περιοχή. Η Τουρκία, μέσα από τη Διζωνική Δικαιοδική Ομοσπονδία, αφού προτάσσει την κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας και εσχάτως απαίτησε και την ονομασία της με συντεταγμένες, επιδιώκει να ασκεί συγκυριαρχία πάνω σε ολόκληρη την Κύπρο.

Καλλιεργείται η εντύπωση ότι υπάρχει μια «καλή» μορφή Διζωνικής Δικαιοδικής Ομοσπονδίας, συμβατή με το Διεθνές Δίκαιο, με την οποία θα αποκτήσουν Κράτος οι Τουρκοκύπριοι στο οποίο θα είναι η Διοικούσα Κοινότητα,

ισότιμη προς την Ελληνοκυπριακή Κοινότητα η οποία θα διοικεί το Ελληνοκυπριακό Κράτος, και ταυτόχρονα θα αποκατασταθούν και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των προσφύγων με επιστροφή στις περιουσίες, οικίες κπ.

Επιμένοντας στη Διζωνική Δικοινοτική Ομοσπονδία έχει γίνει αποδεκτό το βασικό κατοχικό δεδομένο, του γεωγραφικού διαχωρισμού και βεβαίως η εισβολή και η κατοχή. Έτσι νομιμοποιείται η στρατιωτική εισβολή Κράτους-Μέλους του ΟΗΕ σε βάρος άλλου Κράτους- μέλους και τα παράγωγα της σε ότι αφορά τη συρρίκνωση της Κυριαρχίας του Κράτους. Προβάλλεται, ότι, αφού συμφωνηθεί μια λύση Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας θα φύγουν όλα τα Τουρκικά στρατεύματα ή ένας αριθμός τους, κάτι απίθανο βεβαίως, ενώ παράλληλα θα νομιμοποιηθεί ο γεωγραφικός διαχωρισμός.

Η νομιμοποίηση της βίαιης αλλοίωσης του δημογραφικού χαρακτήρα της Κύπρου, θα αποτελεί από μόνη της ίσως την πιο σοβαρή παραβίαση Αρχών και του Διεθνούς Δικαίου και των Συμβάσεων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, αφού το θέμα αφορά ανθρώπους που εκδιώχθηκαν δια της βίας. Το γεγονός ότι η Κύπρος θα διαχωριστεί γεωγραφικά στη βάση φυλής και θρησκείας συνιστά ουσιαστική παραβίαση Αρχών, του Διεθνούς Δικαίου και των Συμβάσεων για τα Ανθρώπινα

Δικαιώματα που απαγορεύουν ρατσιστικές συμπεριφορές και διακρίσεις. Το ίδιο και το ότι θα νομιμοποιηθούν με τη λύση της Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας οι παράνομες πράξεις της Τουρκικής κατοχής, δηλαδή θα νομιμοποιηθεί το παράνομο καθεστώς που συνιστά σοβαρότατη παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου. Παράλληλα συνιστά και προσβολή προς το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το οποίο βρίσκει το καθεστώς στα κατεχόμενα παράνομο και υποτελές στην κατοχή, ενώ ταυτόχρονα εκκρεμούν εντάλματα σύλληψης για στελέχη του κατοχικού καθεστώτος για τις δολοφονίες του Τάσου Ισαάκ και Σολωμού Σολωμού.

Αποτελεί, επίσης, έλλειψη σεβασμού και προσβολή για το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ το οποίο, με τα ψηφίσματα του, 541 και 550, αποκαλεί παράνομο το καθεστώς στα κατεχόμενα και καλεί όλα τα Κράτη μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών να μην το αναγνωρίσουν. Το γεγονός ότι γίνεται αποδεκτός ο γεωγραφικός διαχωρισμός, όπως προέκυψε από την εισβολή και κατοχή, και η αναγωγή του Κυπριακού σε θέμα Διακοινοτικής διαφοράς, διαγράφει τα εγκλήματα τα οποία διέπραξε η Τουρκία (αφαίρεση ζωής, βιασμοί, κακοποιήσεις-βασανισμοί, λεηλασίες κινητής περιουσίας και στέρηση κατοχής και νομής ακινήτου περιουσίας, αιχμαλωσία

και εκτοπισμός προσώπων, παραβιάσεις του οικογενειακού ασύλου, διάλυση οικογενειών, αγνοούμενοι, εξαφάνιση ατόμων, «εγκλωβισμένοι», κ.ά)

Εκτός από τις παραβιάσεις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι Τούρκοι παραβίασαν και συνεχίζουν να παραβιάζουν και το Διεθνές Δίκαιο σε ότι αφορά τη σύληση, καταστροφή και βεβήλωση των εκκλησιών, των κοιμητηρίων, τη συστηματική καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς, την απόδοση Τουρκικών ονομάτων σε πόλεις και χωριά, σε τοπωνύμια, σε δρόμους στα κατεχόμενα και τον εποικισμό των κατεχομένων με Τούρκους από την Ανατολία, στους οποίους διένειμε τις περιουσίες των εκδιωχθέντων.

Μπορεί να υπάρξει λύση Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας στη βάση των Αρχών του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου ή συζητείται η κατάλυση της κυριαρχίας, η πλήρης τουρκοποίηση της Κύπρου, η διαχείριση του Κυπριακού ως θέματος διακοινοτικής διαφοράς και όχι ως θέματος εισβολής, κατοχής και καταπάτησης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;

Η μαρτυρία της Χαρίτας Μάντολες, της γυναίκας-σύμβολο του Ελληνισμού για δικαιοσύνη και ελευθερία, της Ελληνίδας με τους δώδεκα αγνοούμενους, είναι σημαντική:

«Στις 21 Ιουλίου του '74, στην Ελιά, εχαθήκαν ο σύζυγός μου, ο πατέρας μου, οι σύζυγοι της μικρής και μεγαλύτερης αδελφής μου, ο θείος μου και νονός μου —αδελφός της μάμας μου— μαζί με τον γιο του. Οι Τούρκοι μάς είχαν πάρει από το σπίτι και, μετά την κακοποίηση, εκτέλεσαν εν ψυχρώ τους άντρες μας μπροστά μας. Σύνολο, εχάσαμεν δώδεκα ανθρώπους. Συνεχίζω να αγωνίζομαι για όλες τις μανάδες που έχουν ακόμα μωρά αγνοούμενους. Αγώνας! Αυτό. Αγώνας για Απελευθέρωση. Μας κοροϊδεύουν. Μας κοροϊδεύει και ο Τούρκος. Φτάνει πια».¹⁰

Το θέμα των αγνοουμένων, των ομήρων, των αιχμαλώτων Ελληνίδων και Ελλήνων της Κύπρου, εκτός από το συνεχιζόμενο, διαρκές, επώδυνο τραύμα που έχει επιφέρει στους συγγενείς, αποτελεί ένα διαρκές έγκλημα, όπως αναφέρει και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, γεγονός που επιτρέπει και την προσφυγή στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Χάγης. Να σημειωθεί πως το Δικαστήριο μπορεί να αναλάβει την εν λόγω υπόθεση, παρόλο που η Τουρκία δεν έχει κυρώσει το Καταστατικό του, διότι τα

¹⁰ Θεοφάνης Μαλκίδης, *Κύπρος. Γη Εναλία*. Θεσσαλονίκη: Ενδοχώρα, 2023, σ.34.

αδικήματα διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής και κατοχής της Κύπρου, η οποία έχει κυρώσει το Καταστατικό. Μάλιστα το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επεσήμανε πως η εκταφή ενός αγνοούμενου δε σημαίνει πως η διερεύνηση σταματά εκεί, καθώς απαιτείται και η δίωξη των υπευθύνων και η υπεράσπιση του νομίμου δικαιώματος των συγγενών των αγνοουμένων να μάθουν τι απέγιναν οι άνθρωποί τους, ενώ την ίδια στιγμή είτε είχαν δοθεί σε λάθος συγγενείς ως οι δικοί τους αγνοούμενοι, είτε πάρα πολλοί ήταν και παραμένουν θαμμένοι σε μαζικούς τάφους, στις ελεύθερες περιοχές, κάτω από την επιγραφή «Άγνωστος».¹¹

¹¹ Το 2013 το Δικαστήριο Λευκωσίας δικάωσε την οικογένειά του αγνοούμενου στρατιώτη Χαράλαμπου Π. Πάλμα, ο οποίος σκοτώθηκε τη 16η Αυγούστου 1974, κατά την τουρκική εισβολή. Η σορός του έτυχε περισυλλογής την επομένη από την Εθνική Φρουρά και μεταφέρθηκε με στρατιωτικό όχημα, χωρίς να τύχει αναγνώρισης και τάφηκε με τα προσωπικά του αντικείμενα σε ομαδικό τάφο στο Λακατάμιας μαζί με τουλάχιστον 30 Ελληνοκύπριους, για τους οποίους η ένδειξη ήταν «ΑΓΝΩΣΤΟΣ». Από τον Αύγουστο του 1974, η Δημοκρατία τον παρουσίαζε στη σύζυγο και τα δύο παιδιά του ως αγνοούμενο, χωρίς να διερευνηθεί η διαδικασία περισυλλογής, μεταφοράς και ταφής αυτών των άγνωστων νεκρών, για τους οποίους υπήρχαν ενδείξεις και μαρτυρίες ότι ήταν νεκροί και θαμμένοι στο εν λόγω κοιμητήριο. Είναι γνωστό επίσης ότι τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 1974, όταν πραγματοποιήθηκαν οι μαζικές ταφές πεσόντων και δολοφονηθέντων από τον τουρκικό στρατό στα κοιμητήρια των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης και Λακατάμιας, όλα έγιναν πρόχειρα λόγω των συνθηκών. Αντίστοιχες ταφές έγιναν στο σημείο

Η επίσημη θέση της Τουρκίας είναι πως δεν γνωρίζει τίποτα για τα άτομα αυτά, ένας ισχυρισμός παντελώς ανυπόστατος, που καταρρίπτεται από τα ίδια τα γεγονότα και σωρεία αποδείξεων και στοιχείων.¹²

Παρά τους ισχυρισμούς των κατοχικών αρχών ότι δεν κράτησαν αιχμαλώτους τους αγνοούμενους, κάποιες συγκυρίες επέτρεψαν με τη βοήθεια του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού και των Ηνωμένων Εθνών να εντοπισθούν οκτώ

πτώσης του αεροσκάφους Noratlas, όπου βρισκόταν μέχρι πρόσφατα οι σοροί των πεσόντων αεροπόρων και καταδρομέων, ορισμένοι εκ των οποίων δεν έχουν ταυτοποιηθεί ακόμη (Συμεωνίδης, Σορώκος, Δουσιδίης), καθώς και των πεσόντων της ακταιωρού «Φαέθων», αλλά και στο Νοσοκομείο Αθαλάσσιας. Επιπλέον στα κοιμητήρια υπάρχουν τα λεγόμενα «αφεκασμένα οστά» πενήντα πεσόντων, που είχαν εκταφεί την περίοδο 1979 – 1981, είχαν τοποθετηθεί στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας και ποτίζονταν και ραντίζονταν από χημικές ουσίες, δημιουργώντας προβλήματα εύρεσης γενετικού υλικού. Τέλος, την ίδια χρονική περίοδο, δηλαδή μεταξύ 1979 και 1981 στάλθηκαν οστά σε τουλάχιστον επτά οικογένειες, που δεν ανήκαν στους συγγενείς τους.....

¹² Στο διάστημα αυτό έγιναν ενέργειες για να υπάρξει παρέμβαση του διεθνούς παράγοντα ώστε να καμφθεί η τουρκική αδιαλλαξία και να προωθηθεί η λύση του προβλήματος. Μία από αυτές ήταν και στο Κογκρέσο των ΗΠΑ, το οποίο τον Οκτώβριο του 1994 θέσπισε νομοθεσία, για τη διεξαγωγή έρευνας για την τύχη των πολιτών ΗΠΑ, των οποίων η τύχη αγνοείτο από την τουρκική εισβολή και αφορούσε πέντε Έλληνες που είχαν αμερικανική υπηκοότητα. Στη συνέχεια οι ΗΠΑ έστειλαν στην Κύπρο και την Τουρκία διερευνητική ομάδα, η οποία ανακάλυψε στο κατεχόμενο χωριό Άσσια τα λείψανα του 17χρονου Ανδρέα Κασάπη. Για τους υπόλοιπους αγνοούμενους, η ομάδα ανέφερε ότι από τις πληροφορίες που συγκέντρωσε πρέπει να θεωρούνται νεκροί.

συνολικά αγνοούμενοι σε φυλακές στην κατεχόμενη Κύπρο.

Οι περιπτώσεις αυτές ήταν οι εξής:

-Στις 20 Νοεμβρίου 1974 στις τουρκικές φυλακές Σεραΐου οι Γεώργιος Κάϊζερ, Μιχαήλ Φραγκόπουλος, Μιχαήλ Ποντικού, Κλεάνθης Χαραλάμπους και Ανδρέας Κατσούρης.

-Στις 7 Αυγούστου 1975 εντοπίζεται ο Χαράλαμπος Μοσχοβίας, ο οποίος κρατείτο στις τουρκικές φυλακές Σεραΐου και την ίδια μέρα ανευρίσκεται ο Στέλιος Γρηγοράκης.

-Στις 25 Οκτωβρίου 1976 εντοπίζεται στις φυλακές Ομορφίτας κι ελευθερώνεται ο Λάμπρος Πλίτσης.

Η αρνητική στάση της Τουρκίας στο θέμα διαφοροποιείται το 2004, όταν αρχίζουν οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Τούρκος Αντιπρόσωπος στο Συμβούλιο της Ευρώπης δηλώνει πως η χώρα του είναι έτοιμη να συμμετάσχει στη ΔΕΑ, η οποία αρχίζει το έργο της το 2006, στον τομέα της εντόπισης χώρων ταφής κι εκταφών, όχι όμως και στον ουσιώδη τομέα της διερεύνησης, που συνεπάγεται μεταξύ άλλων την ελεύθερη πρόσβαση σε αρχεία και άλλα στοιχεία και πληροφορίες που θα υποβοηθήσουν την έρευνα για την τύχη αγνοουμένων.

Έκτοτε διενεργούνται εκταφές και μέχρι σήμερα έχει ανευρεθεί και ταυτοποιηθεί ένας αριθμός Ελλήνων

αγνοουμένων, στην ουσία μερικά οστά τους, ακόμη και σε ομαδικούς τάφους, που (υπο)δηλώνουν ακόμη και μαζικές, εν ψυχρώ, εκτελέσεις!

Αρκεί όμως η εύρεση μερικών οστών και η ταφή των αγνοουμένων, ενώ οι δολοφόνοι, οι δεσμοφύλακες, οι θύτες, οι εισβολείς, οι κατακτητές, δεν αντιμετώπισαν ποτέ τη δικαιοσύνη και συνεχίζουν ατιμώρητοι το εγκληματικό τους έργο;

Η Κύπρος και η Παλαιστίνη: βίοι παράλληλοι

Χαράλαμπος Μηνάογλου

Ανάμεσα στην πολιτική πραγματικότητα της Κύπρου και της Παλαιστίνης υπάρχουν πολλές ομοιότητες και συσχετισμοί, παρότι στην Ελλάδα αντιμετωπίζονται ως δύο τελείως άσχετα μεταξύ τους ζητήματα. Στην ανακοίνωσή μας θα αναφερθούμε στις τρεις σπουδαιότερες ομοιότητες-συσχετισμούς. Η πρώτη συσχέτιση είναι η γεωγραφική-γεωπολιτική. Η Κύπρος όχι μόνον συνορεύει δια θαλάσσης με την Παλαιστίνη, αλλά τόσο το Κυπριακό όσο και το Παλαιστινιακό αποτελούν τμήματα ενός ευρύτερου προβλήματος, του Μεσανατολικού. Η δεύτερη συσχέτιση-ομοιότητα είναι πως και για τα δύο ζητήματα υφίστανται πλειάδα αποφάσεων του ΟΗΕ με τις οποίες καταδικάζονται οι παράνομες κατοχές της Τουρκίας και του Ισραήλ αντίστοιχα. Ως τρίτη σπουδαιότερη ομοιότητα θα πρέπει να επισημάνουμε την υποστήριξη των ΗΠΑ στους κατακτητές. Οι Αμερικανοί υποστηρίζουν τόσο την

τουρκική κατοχή στην Κύπρο όσο και την κατοχή του Ισραήλ στην Παλαιστίνη. Καμία από τις δύο κατοχές δεν θα μπορούσε να υπάρξει χωρίς την έγκριση των ΗΠΑ.

Έτσι, συχνά θεωρώντας τα δύο ζητήματα ξεχωριστά και ακόμη χειρότερα ως πλήρως άσχετα το ένα με το άλλο, χάνουμε την μεγάλη εικόνα, του αλληλοκατευνασμού Τουρκίας και Ισραήλ ως προς τις κατοχές τους. Η ανοχή της Τουρκίας προς το Ισραήλ (παρά τις λεκτικές επιθέσεις του Ερντογάν, η Τουρκία δεν έχει διακόψει ούτε καν τις οικονομικές σχέσεις με τους Ισραηλινούς) για το ζήτημα της Παλαιστίνης, έρχεται ως αντάλλαγμα για την εξασφάλιση αντίστοιχα της ισραηλινής και αμερικανικής ανοχής στην τουρκική κατοχή στην Κύπρο. Και, βέβαια, στην «σωστή» πλευρά της Ιστορίας η Ελλάδα δεν κάνει λόγο πλέον για αποχώρηση των τουρκικών δυνάμεων, που παρανόμως - βάσει του διεθνούς δικαίου και των ψηφισμάτων του ΟΗΕ- κατέχουν την Βόρεια Κύπρο¹ όχι μόνον έχοντας υιοθετήσει την νατοϊκή απόφαση για θυσία των ελληνικών εδαφών και δικαιωμάτων, ώστε να

¹ Βλ. τα πιο σημαντικά σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ 353, 357, 359, 360, 364 (1974) και 541 (1983) του Συμβουλίου Ασφαλείας και 3212 (1974) της Γενικής Συνέλευσης. Δημοσιεύονται μεταφρασμένα στα ελληνικά στο παράρτημα της ανακοίνωσης.

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

ικανοποιηθεί η Τουρκία και να μην πάρει το μέρος της Ρωσίας, αλλά και λόγω της εξίσου παράλογης και ανθελληνικής υποστήριξης της παράνομης κατοχής εδαφών στην Παλαιστίνη, την Αίγυπτο και την Συρία² από το Ισραήλ³.

Η ελληνική κυβέρνηση υποστηρίζει αναφανδόν την κατοχή του Ισραήλ σε οποιοδήποτε έδαφος κατέχει ο ισραηλινός στρατός είτε πρόκειται για τα υψίπεδα του Γκολάν, που βάσει του διεθνούς δικαίου και των

² Βλ. τα πιο σημαντικά σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ 242 (1967), 337-338 (1973), 446 (1979), 452 (1979), 465 (1980), 478 (1980), και 497 (1981). Δημοσιεύονται μεταφρασμένα στα ελληνικά στο παράρτημα της ανακοίνωσης.

³ Σε αυτήν την συνάφεια, δεν θα πρέπει να λησμονούμε την σταθερά ανθελληνική στάση του Ισραήλ όσον αφορά στο Κυπριακό, κορύφωση της οποίας αποτέλεσε η υποστήριξη των βρετανικών και των τουρκικών θέσεων κατά την περίοδο του αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. Βλ. Amikam Nachmani, *Israel, Turkey and Greece. Uneasy Relations in the East Mediterranean*, London 1987, 98-101. Γιάννης Δ. Σακκάς, *Η Ελλάδα, το Κυπριακό και ο αραβικός κόσμος, 1947-1974. Διπλωματία και στρατηγική στην Μεσόγειο την εποχή του Ψυχρού Πολέμου*, Αθήνα 2012, 54. Ευρύτερα για ανθελληνικές και φιλοτουρκικές ενέργειες του Ισραήλ, όπως πχ. ο λαμπρός εορτασμός κατά το 1953 των πεντακοσίων χρόνων τουρκικής κυριαρχίας στην Κωνσταντινούπολη στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ παρουσία του ισραηλινού προέδρου, την στιγμή μάλιστα που στις αντίστοιχες εκδηλώσεις στην Κωνσταντινούπολη δεν έλαβε μέρος ο τούρκος πρόεδρος για να μην υπάρξουν αντιδράσεις από ελληνικής πλευράς, βλ. Nachmani, *Israel, Turkey and Greece*, 56-70.

ψηφισμάτων του ΟΗΕ ανήκουν στην Συρία, είτε την Δυτική Όχθη, που είναι καθαρά παλαιστινιακό έδαφος, το τελευταίο που έμεινε από τους εποικισμούς του Ισραήλ και μάλιστα με την μετριοπαθή κυβέρνηση της Φατάχ, είτε τέλος την Γάζα, η οποία, ακόμη και αν πάψει να ανήκει στην Παλαιστίνη, τότε βάσει των διεθνών συνθηκών θα πρέπει να επιστραφεί στην Αίγυπτο.

Με αυτήν την θέση, όμως, η Ελλάδα πώς να καταγγείλει μετά την αντίστοιχη και εξίσου παράνομη βάσει του διεθνούς δικαίου και των ψηφισμάτων του ΟΗΕ κατοχή της Κύπρου από την Τουρκία⁴; Η

⁴ Για παράδειγμα στο ψήφισμα 360 (1974) αναφέρεται ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ «1. Καταγράφει την επίσημη αποδοκιμασία του για τις μονομερείς στρατιωτικές ενέργειες κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας. 2. Προτρέπει τα μέρη να συμμορφωθούν με όλες τις διατάξεις των προηγούμενων ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν στην απόσυρση χωρίς καθυστέρηση από την Κυπριακή Δημοκρατία των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων, που δεν βρίσκονται εκεί σύμφωνα με τις διεθνείς συμφωνίες. 3. Προτρέπει τα μέρη να επαναλάβουν χωρίς καθυστέρηση, σε ατμόσφαιρα εποικοδομητικής συνεργασίας τις διαπραγματεύσεις που ζητούνται από το ψήφισμα 353 (1974) και των οποίων το αποτέλεσμα δεν πρέπει να παρεμποδίζεται ή να προδικάζεται από την απόκτηση πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από στρατιωτικές επιχειρήσεις. 4. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να αναφέρεται στο Συμβούλιο, εφόσον χρειάζεται, ενόψει της πιθανής υιοθέτησης περαιτέρω μέτρων που αποσκοπούν στην προώθηση της αποκατάστασης

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

υποστήριξη του Ισραήλ από την ελληνική κυβέρνηση αποτελεί το πιο ισχυρό επιχείρημα της Τουρκίας υπέρ της συνέχισης και της δικής της κατοχής στην Κύπρο. Αποτελεί μέγιστη ανακολουθία και αντίφαση για παράνομες σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και τα ψηφίσματα του ΟΗΕ κατοχές σε γειτνιάζουσες μάλιστα περιοχές της Μ. Ανατολής, τις μεν η ελληνική κυβέρνηση να τις κατηγορεί (τουρκική κατοχή στην Κύπρο), τις δε να τις υποστηρίζει (ισραηλινή κατοχή σε Γκολάν, Δυτική Όχθη και Γάζα). Ως εκ τούτου, η ελληνική κυβέρνηση επιλέγει να μην είναι ανακόλουθη, εφόσον αυτή η στάση της επιβάλλεται κιόλας από τα νατοϊκά συμφέροντα.

Πενήντα χρόνια, λοιπόν, μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, η οποία πραγματοποιήθηκε ενώ τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία ήταν μέλη του ΝΑΤΟ, με αποτέλεσμα ακόμη και ο ταυτισμένος με τις αμερικανικές και ευρωπαϊκές επιδιώξεις για την Ελλάδα Κωνσταντίνος Καραμανλής να αναγκαστεί να

ειρηνικών συνθηκών. 5. Αποφασίζει να παραμείνει μόνιμα προσηλωμένο στο ζήτημα και να συνεδριάσει ανά πάσα στιγμή για να εξετάσει μέτρα, τα οποία μπορεί να απαιτηθούν από την εξέλιξη της κατάστασης.

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/360>

αποχωρήσει από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ⁵, όχι μόνον έχουμε πάψει να επιδιώκουμε ως χώρα την αποχώρηση των κατοχικών τουρκικών δυνάμεων⁶, αλλά πλέον εμφανιζόμαστε έτοιμοι για νέες παραχωρήσεις.

Και όλα τα ανωτέρω γίνονται προκειμένου να κατευναστεί η Τουρκία από πλευράς ΝΑΤΟ και έτσι να συμβάλει στο να προαχθούν τόσο τα αμερικανικά συμφέροντα συμπαρατασσόμενη με το ΝΑΤΟ κατά της Ρωσίας, όσο και τα ισραηλινά συμφέροντα με το να μένει παγερά αδιάφορη μπροστά στην ολοκληρωτική εξόντωση των Παλαιστινίων (στην μεγάλη τους

⁵ Στις 14 Αυγούστου του 1974 η οικουμενική κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή απέσυρε την Ελλάδα από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Σε κυβερνητική ανακοίνωση αναφέρεται ότι «το ΝΑΤΟ αποδείχθηκε ανίκανο να παρεμποδίσει την Τουρκία από την εξαπόλυση νέας βάρβαρης και απρόκλητης επίθεσης κατά της Κύπρου [...] Το ΝΑΤΟ δεν έχει επομένως λόγο ύπαρξης και δεν μπορεί να εκπληρώσει τον σκοπό για τον οποίο συνεστήθη, αφού δεν μπορεί να αποτρέψει τον πόλεμο μεταξύ δύο μελών του». <https://www.kathimerini.gr/politics/352056/i-apochorisi-kai-i-epanentaxi-tis-elladas/>

⁶ Και πέρα από την μη επιδίωξη αποχώρησης των κατοχικών δυνάμεων, από χρόνια ήδη έχουμε αγνοήσει τις προβλέψεις του ψηφίσματος 541 (1983) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, το οποίο καλεί ανάμεσα σε άλλα «όλα τα κράτη να μην αναγνωρίσουν κανένα άλλο κυπριακό κράτος πέρα από την Κυπριακή Δημοκρατία». <http://unscr.com/en/resolutions/doc/541>

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

πλειοψηφία μουσουλμάνων), που συντελείται στην Γάζα. Έτσι, και εμείς εξυπηρετούμε τελείως λαθεμένα τα αμερικανικά και τα ισραηλινά συμφέροντα εις βάρος των ελληνικών.

Βεβαίως, για να είμαστε δίκαιοι, θα πρέπει να πούμε ότι και το 1974 η τουρκική εισβολή έτυχε της αποδοχής των «συμμάχων» του NATO ως μέσο κατευνασμού της Τουρκίας⁷ προκειμένου η τελευταία να λειτουργήσει υπονομευτικά ανάμεσα στα ισλαμικά κράτη και να αποτρέψει την ένωσή τους κατά του Ισραήλ, όπως είχε διαφανεί εκείνη την περίοδο ότι θα μπορούσε να είχε γίνει, στο πλαίσιο μίας ρεβάνς του πολέμου του 1967⁸. Και όντως, όταν η Συρία και η Αίγυπτος προετοίμασαν και εξαπέλυσαν τον πόλεμο του Οκτωβρίου του 1973 κατά του Ισραήλ, προκειμένου να ανακτήσουν τα εδάφη τους, που παρανόμως σύμφωνα με

⁷ Με τον πιο επίσημο τρόπο, άλλωστε, η Τουρκία είχε απειλήσει το NATO διεκδικώντας την υποστήριξή του στην Κύπρο έναντι της Ελλάδας από πολύ νωρίτερα. Ήδη το 1964 ο Ινονού είχε δηλώσει στο TIME ότι, εάν οι σύμμαχοι δεν άλλαζαν στάση, η Δυτική Συμμαχία θα μπορούσε να διαλυθεί. Melek Firat, *Οι τουρκοελληνικές σχέσεις και το Κυπριακό*, μετ. Μ. Μυισλί, Αθήνα 2012, 152.

⁸ Πρβλ. Parker T. Hart, *Two NATO Allies at the Threshold of War*, London 1990, 24-30. Firat, *Οι τουρκοελληνικές σχέσεις και το Κυπριακό*, 169.

τον ΟΗΕ εξακολουθούσε να κατέχει από το 1967 το Ισραήλ (τα υψίπεδα του Γκολάν της Συρίας και το Σινά της Αιγύπτου), η Τουρκία όχι μόνον δεν κινήθηκε στο πλαίσιο υποστήριξης των μουσουλμανικών κρατών που πολεμούσαν το Ισραήλ, αλλά ανέπτυξε και ανοικτά τις βλέψεις της σε βάρος της Συρίας απειλώντας την με πόλεμο⁹. Έτσι, ήρθε άμεσα, μόλις μερικούς μήνες μετά, η ανταμοιβή της Τουρκίας από το τους συμμάχους του ΝΑΤΟ, που δεν ήταν άλλη από την Βόρεια Κύπρο¹⁰. Γιατί, άλλωστε, το ΝΑΤΟ να θυσιάσει οτιδήποτε άλλο; Γιατί να εξαγοράσει με οποιοδήποτε άλλο τίμημα, που θα πλήρωναν όλα τα μέλη του, την τουρκική έμμεση υποστήριξη στο Ισραήλ, αφού υπάρχει πάντα το εύκολο θύμα Ελλάδα¹¹;

⁹ Βλ. Σακκάς, *Η Ελλάδα, το Κυπριακό και ο αραβικός κόσμος*, 178—212.

¹⁰ Βλ. Σακκάς, *Η Ελλάδα, το Κυπριακό και ο αραβικός κόσμος*, 202-204. Πρβλ. Şükrü Sina Gürel, *Οι Τουρκο-Ελληνικές σχέσεις 1821-1993*, μεταφ. Π. Τουλουμάκος, Θεσσαλονίκη 2008, 85-96.

¹¹ Αυτά, άλλωστε, με άλλα λόγια τα έχει υποστηρίξει και ο ιθύνων νους της μεσανατολικής και κυπριακής πολιτικής των Η.Π.Α. εκείνη την εποχή, Χ. Κίσιγκερ. Σημειώνω εδώ για όσους θέλουν να τα λησμονούν, τα εξής: Όταν τον Αύγουστο του 1974 ο αμερικανός πρόεδρος Φόρντ ρώτησε τον Κίσιγκερ τι θα κάνουν, αν οι Τούρκοι προχωρήσουν, ο τελευταίος απάντησε: «Ασφαλώς δεν θέλουμε ελληνοτουρκικό πόλεμο, αλλά, αν γίνει, η Τουρκία είναι πιο σημαντική για μας». Σε συζήτησή του με τον τότε διευθυντή της

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Και αυτό δεν αποτελεί μόνο λογικό συμπέρασμα από την ανάλυση της πραγματικότητας, αλλά φέρεται τουλάχιστον μία φορά να έχει καταγραφεί ως ευθεία απειλή από χείλη αμερικανού προέδρου. Ο Lyndon Johnson το 1964, αφού είχε δεχθεί την απόρριψη του ανεκδιήγητου σχεδίου Άτσεσον από τον Έλληνα πρωθυπουργό, το οποίο προέβλεπε ακόμη και παραχώρηση του Καστελόριζου στην Τουρκία¹², κάλεσε

CIA, Κόλμπυ, στις 19 Ιουλίου 1974, ο Κίσιγκερ τον ρώτησε: «Τι νομίζεις ότι θα κάνουν οι Έλληνες;» και ο Κόλμπυ απάντησε: «Οι Ελληνοκύπριοι και η Εθνοφρουρά θα πολεμήσουν. Όμως οι Έλληνες είναι λίγο μακριά. Δεν μπορούν να κάνουν πολλά από εκεί. Το πιο σημαντικό είναι να μην πολεμήσουν οι Έλληνες. [...] Η βασική θέση τους είναι ότι πρόκειται για εσωτερική υπόθεση της Κύπρου. Ξέρεις, ώστε να διασώσουν το κύρος τους για να πουν ότι αυτό ήταν μια τοπική υπόθεση. Δεν είναι Ελλάδα». Ο Κόλμπυ, δηλαδή, είναι ο εισηγητής της αυτής της στάσης απέναντι στην Κύπρο! Και τέλος, σε συνάντηση Κίσιγκερ, Σλέσιγκερ (υπουργός άμυνας) και Κόλμπυ στις 21 Ιουλίου 1974, όταν ο Σλέσιγκερ θα εκφράσει τους φόβους του ότι η εισβολή δεν προχωρά όπως αναμενόταν και ότι οι Έλληνες μπορεί να μεταφέρουν ενισχύσεις προς την Κύπρο, ο Κίσιγκερ θα απαντήσει: «Δεν μας συμφέρει να έχουμε τους Έλληνες εκεί. Μία ισχυρή τουρκική παρουσία είναι πολύ επιθυμητή. Τι πήγε στραβά τέλος πάντων;» και ο Κόλμπυ θα απαντήσει: «Τελικά αποδείχτηκαν σκληροί (οι Ελληνοκύπριοι). Σακκάς, *Η Ελλάδα, το Κυπριακό και ο αραβικός κόσμος*, 196, 200-201.

¹² Βλ. Νίκος Χριστοδουλίδης, *Τα σχέδια λύσης του Κυπριακού (1948-1978)*, Αθήνα 2009, 138-174. Τάσος Παπαδόπουλος, *Τα «σχέδια» για το Κυπριακό από το 1956 ως το 1984*, επιμ. Π. Παπαπολυβίου, Αθήνα 2016, 179-195.

τον πρέσβη της Ελλάδας στην Ουάσιγκτον, Αλέξανδρο Μάτσα, και του ανέφερε επί λέξει τα εξής : «Γαμώ το Κοινοβούλιο και το Σύνταγμά σας. Η Αμερική είναι ένας ελέφαντας, η Κύπρος ένας ψύλλος, και η Ελλάδα άλλος ένας. Αν αυτοί οι δύο ψύλλοι συνεχίσουν να προκαλούν φαγούρα στον ελέφαντα, ο ελέφαντας μπορεί να τους ισοπεδώσει με την προβοσκίδα του μια και καλή. Αν ο πρωθυπουργός σου μου μιλήσει για δημοκρατία, κοινοβούλιο και Σύνταγμα, αυτός, το κοινοβούλιό του και το Σύνταγμά του είναι πιθανόν να μην συνεχίσουν να υπάρχουν για πολύ»¹³. Και πραγματικά λίγο μετά έπεσε η κυβέρνηση Παπανδρέου. Μάλιστα, ο W. Mallinson σχετικά με την «φαγούρα» και την «ισοπέδωση» σημειώνει ότι αυτές οι αγοραίες εκφράσεις απευθύνθηκαν από τον Πρόεδρο Τζόνσον στον πρέσβη της Ελλάδας το 1964. Η φαγούρα συνεχίστηκε για άλλα δέκα χρόνια, και τότε, το 1974 η απειλή

¹³ «Fuck your Parliament and your Constitution. America is an elephant, Cyprus is a flea. Greece is a flea. If those two fleas continue to itch the elephant, they just may get whacked by the elephant's trunk, whacked good. If your Prime Minister gives me talk about democracy, parliament and constitution, he, his parliament and his constitution may not last very long». Costas Melakopides, *Russia-Cyprus Relations. A Pragmatic Idealist Perspective*, London 2016, 57-58.

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

πραγματοποιήθηκε ως ευγενική προσφορά του τουρκικού στρατού, ο οποίος έκτοτε κατέχει την Β. Κύπρο¹⁴.

Εδώ θα πρέπει να γίνουν και δύο παρατηρήσεις. Η πρώτη έχει να κάνει με το γεγονός ότι η Ελλάδα το 1974 δεν είχε ακόμη αναγνωρίσει το κράτος του Ισραήλ. Η αναγνώριση αυτή επήλθε πολύ αργότερα, μόλις την δεκαετία του '90. Η δεύτερη αφορά στην θέση της Κύπρου στην διεθνή σκακιέρα της εποχής και το γεγονός ότι ο Μακάριος την είχε εντάξει στο κίνημα των «αδεσμεύτων»¹⁵. Αυτά ήταν δύο μεγάλα «μειονεκτήματα» για το ΝΑΤΟ και ιδίως τις ΗΠΑ, που έκαναν ευκολότερη την αποδοχή της τουρκικής εισβολής.

Ως εκ τούτου, καθίσταται σαφές ότι τα συμφέροντα της Ελλάδος θυσιάζονται από το ΝΑΤΟ, ώστε να κατευναστούν δραστήριοι, χρήσιμοι και γεωπολιτικά απαραίτητοι σύμμαχοι έναντι της Ρωσίας, όπως η Τουρκία. Από την άλλη, και σε ό, τι αφορά ειδικά

¹⁴ Βλ. W. Mallinson, *Cyprus: A Modern History*, London 2005, 1. Melakopides, *Russia-Cyprus Relations*, 58.

¹⁵ Βλ. Σακκάς, *Η Ελλάδα, το Κυπριακό και ο αραβικός κόσμος*, 155-158. Melakopides, *Russia-Cyprus Relations*, 58-66.

στην Κύπρο, ο Ελληνισμός πληρώνει βαρύ τίμημα όχι μόνον με την απώλεια του 37% της μεγαλονήσου, αλλά και με την πίεση να δεχθεί ως νόμιμη την κατοχή και έτσι να δημιουργηθούν δύο κράτη, προκειμένου η ερντογανική Τουρκία να αποδεχθεί σιωπηρά την εξάλειψη όλων των μουσουλμάνων από την Παλαιστίνη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Ψηφίσματα που αφορούν στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο

Ψήφισμα 353 (1974) της 20 Ιουλίου 1974

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Έχοντας εξετάσει την έκθεση του Γενικού Γραμματέα στην 1779η συνεδρίαση, σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στην Κύπρο,

Έχοντας ακούσει τη δήλωση του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας και τις δηλώσεις των εκπροσώπων της Κύπρου, της Τουρκίας, της Ελλάδας και άλλων κρατών μελών (στην 1780η συνεδρίαση),

Έχοντας εξετάσει στην παρούσα συνεδρίασή του τις περαιτέρω εξελίξεις στο νησί,

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΛΙΣΤΙΝΗ

Εκφράζοντας βαθιά λύπη για το ξέσπασμα της βίας και τη συνεχιζόμενη αιματοχυσία,

Έχοντας έντονη ανησυχία για την κατάσταση που οδήγησε σε σοβαρή απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια και η οποία έχει δημιουργήσει μια πιο εκρηκτική κατάσταση σε ολόκληρη την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου,

Ανησυχώντας εξίσου για την αναγκαιότητα αποκατάστασης της συνταγματικής τάξης της Κυπριακής Δημοκρατίας, που έχει δημιουργηθεί και διασφαλίζεται από διεθνείς συμφωνίες,

Υπενθυμίζοντας το ψήφισμα 186 (1964) της 4ης Μαρτίου 1964 και τα μεταγενέστερα ψηφίσματά του για το θέμα αυτό,

Έχοντας επίγνωση της πρωταρχικής ευθύνης του για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας σύμφωνα με το άρθρο 24 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

1. Καλεί όλα τα κράτη να σεβαστούν την κυριαρχία, την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της Κύπρου·

2. Καλεί όλα τα μέρη στην παρούσα σύγκρουση, ως πρώτο βήμα, να σταματήσουν κάθε πολεμική ενέργεια και ζητά από όλα τα κράτη να επιδείξουν τη μέγιστη δυνατή αυτοσυγκράτηση και να απόσχουν από κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να επιδεινώσει περαιτέρω την κατάσταση·

3. Απαιτεί τον άμεσο τερματισμό της ξένης στρατιωτικής επέμβασης στην Κυπριακή Δημοκρατία που αντίκειται στις διατάξεις της παραγράφου 1 ανωτέρω·

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

4. Ζητεί την απόσυρση χωρίς καθυστέρηση από την Κυπριακή Δημοκρατία του ξένου στρατιωτικού προσωπικού πέραν αυτού που προβλέπεται από διεθνείς συμφωνίες, συμπεριλαμβανομένου εκείνου του οποίου η απόσυρση ζητήθηκε από τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, στην επιστολή του της 2ας Ιουλίου 1974 (στην 1779η συνεδρίαση, παράγραφος 29).

5. Καλεί την Ελλάδα, την Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας να εισέλθουν σε διαπραγματεύσεις χωρίς καθυστέρηση για την αποκατάσταση της ειρήνης στην περιοχή και της συνταγματικής διακυβέρνησης στην Κύπρο και να κρατούν ενήμερο τον Γενικό Γραμματέα.

6. Καλεί όλα τα μέρη να συνεργαστούν πλήρως με την Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο για να μπορέσει αυτή να εκτελέσει την αποστολή της.

7. Αποφασίζει να διατηρήσει την κατάσταση υπό συνεχή εξέταση και ζητά από τον Γενικό Γραμματέα να υποβάλει έκθεση, όπως ενδείκνυται, με σκοπό τη λήψη περαιτέρω μέτρων, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η ειρήνη θα αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατό.

Εγκρίθηκε ομόφωνα στην 1781η συνεδρίαση

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/353>)

Ψήφισμα 357 (1974) της 14ης Αυγούστου 1974

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Υπενθυμίζοντας τα ψηφίσματά του 353 (1974) της 20ης Ιουλίου, 354 (1974) της 23ης Ιουλίου και 355 (1974) της 1ης Αυγούστου 1974,

Εκφράζοντας βαθιά λύπη για την επανάληψη των εχθροπραξιών στην Κύπρο, σε αντίθεση με όσα προβλέπονται στο ψήφισμα 353 (1974),

1. Επιβεβαιώνει το ψήφισμά 353 (1974) σε όλες τις διατάξεις του και καλεί τα εμπλεκόμενα μέρη να εφαρμόσουν τις διατάξεις αυτές χωρίς καθυστέρηση·

2. Απαιτεί από όλα τα μέρη στην παρούσα σύγκρουση να σταματήσουν αμέσως κάθε εχθροπραξία και στρατιωτική δράση·

3. Ζητεί την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων χωρίς καθυστέρηση για την αποκατάσταση της ειρήνης στην περιοχή και της συνταγματικής διακυβέρνησης στην Κύπρο, σύμφωνα με το ψήφισμα 353 (1974)·

4. Αποφασίζει να συνεχίσει να παρακολουθεί στενά την κατάσταση και να συνεδριάσει άμεσα όπως χρειασθεί, για να εξετάσει ποια αποτελεσματικότερα μέτρα μπορεί να απαιτηθούν, εάν δεν τηρηθεί η κατάπαυση του πυρός.

Εγκρίθηκε ομόφωνα στην 1792η συνεδρίαση

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/357>)

Ψήφισμα 359 (1974) της 15ης Αυγούστου 1974

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Σημειώνοντας με ανησυχία από την έκθεση του Γενικού Γραμματέα για τις εξελίξεις στην Κύπρο, συγκεκριμένα τα έγγραφα S/11353/ Add.24 και 25, ότι αυξάνονται οι απώλειες στο προσωπικό της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο ως άμεσο αποτέλεσμα της στρατιωτικής δράσης που συνεχίζεται ακόμη στην Κύπρο,

Υπενθυμίζοντας ότι η Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών εγκαταστάθηκε στην Κύπρο με την πλήρη συναίνεση των Κυβερνήσεων της Κύπρου, της Τουρκίας και της Ελλάδας,

Έχοντας υπόψη ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 355 (1974) της 1ης Αυγούστου 1974 ζήτησε από τον Γενικό Γραμματέα να λάβει τα κατάλληλα μέτρα υπό το φως της δήλωσής του που έγινε στη 1788η συνεδρίαση του Συμβουλίου, κατά την οποία ασχολήθηκε με τον ρόλο, τις λειτουργίες και την ισχύ της (Ειρηνευτικής) Δύναμης και συναφή ζητήματα που προέκυψαν από τις πιο πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις στην Κύπρο,

1. Εκφράζει τη βαθιά λύπη του για το γεγονός ότι μέλη της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο σκοτώθηκαν και τραυματίστηκαν·
2. Απαιτεί από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να σέβονται πλήρως το διεθνές καθεστώς της Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών και να απόσχουν από κάθε ενέργεια

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή και την ασφάλεια των μελών της·

3. Προτρέπει τα εμπλεκόμενα μέρη να επιδείξουν με σταθερό, σαφή και κατηγορηματικό τρόπο την προθυμία τους να εκπληρώσουν τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει σχετικά·

4. Απαιτεί περαιτέρω όλα τα (αντιμαχόμενα) μέρη να συνεργάζονται με τη Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών για την εκτέλεση των καθηκόντων της, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπιστικών λειτουργιών, σε όλες τις περιοχές της Κύπρου και σε σχέση με όλα τα τμήματα του πληθυσμού της Κύπρου·

5. Τονίζει τη θεμελιώδη αρχή ότι το καθεστώς και η ασφάλεια των μελών της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, και εν προκειμένω οποιασδήποτε ειρηνευτικής δύναμης των Ηνωμένων Εθνών, πρέπει να γίνονται σεβαστά από τα (αντιμαχόμενα) μέρη υπό οποιοσδήποτε συνθήκες.

Εγκρίθηκε με ψήφους 14-0 στην 1810η συνεδρίαση (η Κίνα δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία)

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/359>)

Ψήφισμα 360 (1974) της 16ης Αυγούστου 1974

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Υπενθυμίζοντας τα ψηφίσματά του 353 (1974) της 20ης Ιουλίου, 354 (1974) της 23ης Ιουλίου, 355 (1974) της 1ης Αυγούστου, 357 (1974) της 14ης Αυγούστου και 358 (1974) της 15ης Αυγούστου 1974,

Σημειώνοντας ότι όλα τα κράτη έχουν δηλώσει το σεβασμό τους για την κυριαρχία, την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας,

Ανησυχώντας σοβαρά για την επιδείνωση της κατάστασης στην Κύπρο, ως αποτέλεσμα των περαιτέρω στρατιωτικών επιχειρήσεων, οι οποίες προκάλεσαν σοβαρότατη απειλή για την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου,

1. Καταγράφει την επίσημη αποδοκιμασία του για τις μονομερείς στρατιωτικές ενέργειες που αναλήφθηκαν κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας·

2. Προτρέπει τα (αντιμαχόμενα) μέρη να συμμορφωθούν με όλες τις διατάξεις των προηγούμενων ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την αμελλητί αποχώρηση από τη Δημοκρατία της Κύπρου του ξένου στρατιωτικού προσωπικού πέραν αυτού που προβλέπεται από διεθνείς συμφωνίες·

3. Προτρέπει τα (αντιμαχόμενα) μέρη να επαναλάβουν χωρίς καθυστέρηση, σε ατμόσφαιρα εποικοδομητικής συνεργασίας, τις διαπραγματεύσεις που απαιτούνταν από το ψήφισμα 353 (1974), των οποίων το αποτέλεσμα δεν θα πρέπει να παρεμποδίζεται ή να προδικάζεται από την απόκτηση πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από στρατιωτικές επιχειρήσεις·

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

4. Ζητά από τον Γενικό Γραμματέα να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο, όπως απαιτείται, με σκοπό την πιθανή υιοθέτηση περαιτέρω μέτρων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση της ειρήνης·

5. Αποφασίζει να παραμείνει μόνιμα προσηλωμένο στο ζήτημα και να συνεδριάσει ανά πάσα στιγμή για να εξετάσει τα μέτρα που μπορεί να απαιτηθούν λόγω των εξελίξεων.

Εγκρίθηκε με ψήφους 11-0 και τρεις αποχές (Σοβιετική Δημοκρατία της Λευκορωσίας, Ιράκ και Σοβιετική Ένωση) στην 1794η συνεδρίαση

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/360>)

Ψήφισμα 364 (1974) της 13ης Δεκεμβρίου 1974

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Σημειώνοντας από την έκθεση του Γενικού Γραμματέα της 6ης Δεκεμβρίου 1974 (S/11568) ότι στις υφιστάμενες συνθήκες η παρουσία της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο είναι απαραίτητη για την εκτέλεση των καθηκόντων που αναλαμβάνει επί του παρόντος, προκειμένου να διατηρηθεί η κατάπαυση του πυρός στο νησί και να διευκολυνθεί η αναζήτηση ειρηνικής διευθέτησης,

Σημειώνοντας από την έκθεση τις συνθήκες που επικρατούν στο νησί,

Σημειώνοντας, επίσης, τη δήλωση του Γενικού Γραμματέα, που περιέχεται στην παράγραφο 81 της έκθεσής του, ότι τα εμπλεκόμενα μέρη είχαν δηλώσει τη σύμφωνη γνώμη τους στη σύστασή του να παρατείνει το Συμβούλιο Ασφαλείας την παραμονή της (Ειρηνευτικής) Δύναμης στην Κύπρο για μία περαιτέρω περίοδο έξι μηνών,

Σημειώνοντας ότι η Κυβέρνηση της Κύπρου έχει συμφωνήσει ότι ενόψει των συνθηκών που επικρατούν στο νησί είναι απαραίτητο να παραμείνει η (Ειρηνευτική) Δύναμη στην Κύπρο και μετά τις 15 Δεκεμβρίου 1974,

Σημειώνοντας, επίσης, την επιστολή της 7ης Νοεμβρίου 1974 (S/ 115 57) του Γενικού Γραμματέα προς τον Πρόεδρο του Συμβουλίου Ασφαλείας μαζί με το κείμενο του ψηφίσματος 3212 (XXIX) με τίτλο «Κυπριακό Ζήτημα» που εγκρίθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση στην 2275η σύνοδο της ολομέλειας της 1ης Νοεμβρίου 1974,

Σημειώνοντας περαιτέρω ότι το ψήφισμα 3212 (XXIX) διατυπώνει ορισμένες αρχές που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της επίλυσης των σημερινών προβλημάτων της Κύπρου με ειρηνικά μέσα, σύμφωνα με τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών,

1. Επαναβεβαιώνει τα ψηφίσματά του 186 (1964) της 4ης Μαρτίου, 187 (1964) της 13ης Μαρτίου, 192 (1964) της 20ης Ιουνίου, 193 (1964) της 9ης Αυγούστου, 194 (1964) της 25ης Σεπτεμβρίου και 198 (1964) της 18ης

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Δεκεμβρίου 1964, 201 (1965) της 19ης Μαρτίου, 206 (1965) της 15ης Ιουνίου, 207 (1965) της 10ης Αυγούστου και 219 (1965) της 17ης Δεκεμβρίου 1965, 220 (1966) της 16ης Μαρτίου, 261 της 22ης Μαρτίου Ιουνίου και 231 (1966) της 15ης Δεκεμβρίου 1966, 238 (1967) της 19ης Ιουνίου και 244 (1967) της 22ας Δεκεμβρίου 1967, 247 (1968) της 18ης Μαρτίου, 254 (1968) της 18ης Ιουνίου και 2869 της 18ης Ιουνίου 1967 Δεκέμβριος 1968, 266 (1969) της 10ης Ιουνίου και 274 (1969) της 11ης Δεκεμβρίου 1969, 281 (1970) της 9ης Ιουνίου και 291 (1970) της 10ης Δεκεμβρίου 1970, 293 (1971) της 26ης Μαΐου και 305 (1971) της 13ης Δεκεμβρίου 1971, 315 (1972) της 15ης Ιουνίου και 324 (1972) της 12ης Δεκεμβρίου 1972, 334 (1973) της 15ης Ιουνίου και 343 (1973) της 14ης Δεκεμβρίου 1973 και 349 (1974) της 29ης Μαΐου 1974, και τη συναίνεση που εξέφρασε ο Πρόεδρος στην 1143η συνεδρίαση της 11ης Αυγούστου 1964 και στην 1383η συνεδρίαση της 25ης Νοεμβρίου 1967.

2. Επιβεβαιώνει επίσης τα ψηφίσματά του 353 (1974) της 20ης Ιουλίου, 354 (1974) της 23ης Ιουλίου, 355 (1974) της 1ης Αυγούστου, 357 (1974) της 14ης Αυγούστου, 358 (1974) και 359 (1974) της 15ης Αυγούστου, 360 (1974) της 16ης Αυγούστου και 361 (1974) της 30ής Αυγούστου 1974.

3. Προτρέπει τα εμπλεκόμενα μέρη να ενεργήσουν με τη μέγιστη δυνατή αυτοσυγκράτηση και να συνεχίσουν και να επιταχύνουν τις ουσιαστικές προσπάθειες συνεργασίας για την επίτευξη των στόχων του Συμβουλίου Ασφαλείας.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

4. Επεκτείνει για άλλη μια φορά την παραμονή στην Κύπρο της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών, που ιδρύθηκε με το ψήφισμα 186 (1964) του Συμβουλίου Ασφαλείας, για μια περαιτέρω περίοδο που λήγει στις 15 Ιουνίου 1975, με την προσδοκία ότι μέχρι τότε επαρκής πρόοδος προς μια τελική λύση θα καταστήσει δυνατή την απόσυρση ή τη σημαντική μείωση της Δύναμης·

5. Απευθύνει εκ νέου έκκληση σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να επεκτείνουν την πλήρη συνεργασία τους με τη Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών, ώστε να συνεχίσει αυτή να εκτελεί τα καθήκοντά της.

Εγκρίθηκε με ψήφους 14-0 στην 1810η συνεδρίαση (η Κίνα δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία)

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/364>)

Ψήφισμα 541 (1983) της 18ης Νοεμβρίου 1983

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Έχοντας ακούσει τη δήλωση του Υπουργού Εξωτερικών της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας (στην 2497η συνεδρίαση),

Ανησυχώντας για τη δήλωση των τουρκοκυπριακών αρχών που εκδόθηκε στις 15 Νοεμβρίου 1983 (έγγραφο S/16148, appendix), η οποία σκοπεύει να δημιουργήσει ένα ανεξάρτητο κράτος στη Βόρεια Κύπρο,

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτή η δήλωση είναι ασυμβίβαστη με τη Συνθήκη του 1960 σχετικά με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και τη Συνθήκη Εγγυήσεων του 1960,

Θεωρώντας, λοιπόν, ότι η προσπάθεια δημιουργίας «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» είναι άκυρη και θα συμβάλει στην επιδείνωση της κατάστασης στην Κύπρο,

Επιβεβαιώνοντας τα ψηφίσματά του 365 (1974) και 367 (1975),

Έχοντας επίγνωση της ανάγκης για λύση του Κυπριακού με βάση την διαμεσολαβητική αποστολή που ανέλαβε ο Γενικός Γραμματέας,

Επιβεβαιώνοντας τη συνεχή υποστήριξή του προς την Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο,

Λαμβάνοντας υπόψη τη δήλωση του Γενικού Γραμματέα της 17ης Νοεμβρίου 1983,

1. Εκφράζει τη λύπη του για τη δήλωση των τουρκοκυπριακών αρχών για την υποτιθέμενη απόσχιση τμήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας·
2. Θεωρεί την προαναφερθείσα δήλωση ως νομικά άκυρη και ζητά την απόσυρσή της·
3. Ζητεί την επείγουσα και αποτελεσματική εφαρμογή των ψηφισμάτων 365 (1974) και 367 (1975).
4. Ζητά από τον Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει τη διαμεσολαβητική αποστολή του, προκειμένου να

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

επιτευχθεί όσο το δυνατόν συντομότερα πρόοδος προς μια δίκαιη και διαρκή διευθέτηση στην Κύπρο.

5. Καλεί τα (εμπλεκόμενα) μέρη να συνεργαστούν πλήρως με τον Γενικό Γραμματέα στη διαμεσολαβητική αποστολή του.

6. Καλεί όλα τα κράτη να σεβαστούν την κυριαρχία, την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και το γεγονός ότι η Κυπριακή Δημοκρατία παραμένει ακηδεμόνευτη.

7. Καλεί όλα τα Κράτη να μην αναγνωρίσουν κανένα άλλο Κυπριακό Κράτος εκτός από την Κυπριακή Δημοκρατία.

8. Καλεί όλα τα κράτη και τις δύο κοινότητες στην Κύπρο να απόσχουν από κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να επιδεινώσει την κατάσταση.

9. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να ενημερώνει πλήρως το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Εγκρίθηκε στην 2500η συνεδρίαση (13 ψήφους υπέρ, 1 κατά (Πακιστάν) και 1 αποχή (Ιορδανία))

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/541>)

ΨΗΦΙΣΜΑ 3212 (XXIX)

Η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε το βράδυ της 1ης Νοεμβρίου 1974, το ψήφισμα 3212 (XXIX) με 117 ψήφους υπέρ, καμία κατά και καμία αποχή.

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Η Γενική Συνέλευση,

Έχοντας εξετάσει το Κυπριακό Ζήτημα,

Ανησυχεί σοβαρά για τη συνέχιση της κρίσης στην Κύπρο, η οποία συνιστά απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια,

Έχοντας επίγνωση της ανάγκης να επιλυθεί αυτή η κρίση χωρίς καθυστέρηση με ειρηνικά μέσα, σύμφωνα με τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών,

Έχοντας ακούσει τις δηλώσεις στη συζήτηση και λαμβάνοντας υπόψη την Έκθεση της Ειδικής Πολιτικής Επιτροπής για το Κυπριακό,

1. Καλεί όλα τα κράτη να σεβαστούν την κυριαρχία, την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και το ακηδεμόνευτο της Κυπριακής Δημοκρατίας και να απόσχουν από όλες τις ενέργειες και επεμβάσεις που στρέφονται εναντίον της·

2. Προτρέπει την ταχεία απόσυρση όλων των ξένων ενόπλων δυνάμεων και της ξένης στρατιωτικής παρουσίας και προσωπικού από την Κυπριακή Δημοκρατία και τον τερματισμό κάθε ξένης ανάμειξης στις υποθέσεις της·

3. Θεωρεί ότι το συνταγματικό καθεστώς της Κυπριακής Δημοκρατίας αφορά την ελληνοκυπριακή και την τουρκοκυπριακή κοινότητα·

4. Επαινεί τις επαφές και τις διαπραγματεύσεις που πραγματοποιούνται επί ίσοις όροις, με τη διαμεσολάβηση του Γενικού Γραμματέα μεταξύ των

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

εκπροσώπων των δύο κοινοτήτων, και ζητεί τη συνέχισή τους με σκοπό την επίτευξη ελεύθερα μίας αμοιβαία αποδεκτής πολιτικής διευθέτησης, με βάση τα θεμελιώδη τους και νόμιμα δικαιώματα·

5. Θεωρεί ότι όλοι οι πρόσφυγες πρέπει να επιστρέψουν στα σπίτια τους με ασφάλεια και καλεί τα εμπλεκόμενα μέρη να λάβουν άμεσα μέτρα για τον σκοπό αυτό·

6. Εκφράζει την ελπίδα ότι, εάν χρειαστεί, μπορούν να γίνουν περαιτέρω προσπάθειες, συμπεριλαμβανομένων των διαπραγματεύσεων, στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, με σκοπό την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος ψηφίσματος, διασφαλίζοντας έτσι στην Κυπριακή Δημοκρατία το θεμελιώδες δικαίωμά της για ανεξαρτησία, κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητα·

7. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει να παρέχει την ανθρωπιστική βοήθεια των Ηνωμένων Εθνών σε όλα τα τμήματα του πληθυσμού της Κύπρου και καλεί όλα τα κράτη να συμβάλουν σε αυτή την προσπάθεια·

8. Καλεί όλα τα (εμπλεκόμενα) μέρη να συνεχίσουν να συνεργάζονται πλήρως με την Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, η οποία μπορεί να ενισχυθεί εάν χρειαστεί·

9. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει να προσφέρει τη διαμεσολάβησή του στα εμπλεκόμενα μέρη·

10. Ζητεί περαιτέρω από τον Γενικό Γραμματέα να γνωστοποιήσει το παρόν ψήφισμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

http://www.hri.org/Cyprus/Cyprus_Problem/UNdocs/gad3212.html

2. Ψηφίσματα που αφορούν στην παράνομη κατοχή
εδαφών από το Ισραήλ

Ψήφισμα 242 (1967) της 22ας Νοεμβρίου 1967

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Εκφράζοντας τη συνεχιζόμενη ανησυχία του για τη
σοβαρή κατάσταση στη Μέση Ανατολή,

Τονίζοντας ότι δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή η
κατάκτηση εδαφών με πόλεμο και την ανάγκη να
εργαστούμε για μία δίκαιη και διαρκή ειρήνευση, στην
οποία μπορεί κάθε κράτος στην περιοχή να ζει με
ασφάλεια,

Τονίζοντας περαιτέρω ότι όλα τα κράτη μέλη στην δική
τους αποδοχή του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών
ανέλαβαν τη δέσμευση να ενεργούν σύμφωνα με το
άρθρο 2 του Χάρτη,

1. Επιβεβαιώνει ότι η εφαρμογή των αρχών του Χάρτη
απαιτεί την εγκαθίδρυση μιας δίκαιης και διαρκούς
ειρήνης στη Μέση Ανατολή που θα πρέπει να
περιλαμβάνει την εφαρμογή και των δύο ακόλουθων
αρχών:

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

(i) Αποχώρηση των ενόπλων δυνάμεων του Ισραήλ από εδάφη που κατέλαβαν στην πρόσφατη σύγκρουση·

(ii) Τερματισμός όλων των αξιώσεων ή καταστάσεων εμπόλεμου και σεβασμό και αναγνώριση της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας και της πολιτικής ανεξαρτησία κάθε κράτους στην περιοχή και το δικαίωμά τους να ζουν ειρηνικά μέσα σε ασφαλή και αναγνωρισμένα σύνορα απαλλαγμένα από απειλές ή πράξεις βίας·

2. Επιβεβαιώνει περαιτέρω την αναγκαιότητα

(α) Για τη διασφάλιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας στα διεθνή ύδατα στην περιοχή·

(β) Για την επίτευξη δίκαιης διευθέτησης του προσφυγικού προβλήματος·

(γ) Για τη διασφάλιση του εδαφικού απαραβίαστου και της πολιτικής ανεξαρτησίας κάθε κράτους στην περιοχή, μέσω μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας αποστρατιωτικοποιημένων ζωνών·

3. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να διορίσει Ειδικό Απεσταλμένο στη Μέση Ανατολή, ο οποίος να δημιουργήσει και να διατηρήσει επαφές με τα εμπλεκόμενα κράτη, ώστε να συμβάλει στην επίτευξη συμφωνίας και να ενισχύσει τις προσπάθειες για την επίτευξη ειρηνικής και αποδεκτής διευθέτησης σύμφωνα με τις διατάξεις και τις αρχές αυτού του ψηφίσματος·

4. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να δώσει αναφορά στο Συμβούλιο Ασφαλείας σχετικά με την πρόοδο των

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

προσπαθειών του Ειδικού Απεσταλμένου το συντομότερο δυνατό.

Εγκρίθηκε ομόφωνα στην 1382η συνεδρίαση

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<https://peacemaker.un.org/middle-east-resolution242>)

Ψήφισμα 337 (1973) της 15ης Αυγούστου 1973

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Έχοντας εξετάσει την ατζέντα που περιέχεται στο έγγραφο S/Agenda/1736,

Έχοντας επισημάνει το περιεχόμενο της επιστολής του Μόνιμου Αντιπροσώπου του Λιβάνου προς τον Πρόεδρο του Συμβουλίου Ασφαλείας (S/10983),

Έχοντας ακούσει τη δήλωση του εκπροσώπου του Λιβάνου σχετικά με την παραβίαση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας του Λιβάνου και την αεροπειρατεία, από την ισραηλινή αεροπορία, ενός λιβανικού πολιτικού αεροσκάφους με μίσθωση στις Ιρακινές Αερογραμμές,

Ανησυχώντας σοβαρά ότι μια τέτοια πράξη που πραγματοποιήθηκε από το Ισραήλ, μέλος των Ηνωμένων Εθνών, συνιστά σοβαρή παρέμβαση στη διεθνή πολιτική αεροπορία και παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

Αναγνωρίζοντας ότι μια τέτοια πράξη θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή και την ασφάλεια των επιβατών και του πληρώματος και παραβιάζει τις διατάξεις των διεθνών συμβάσεων για την προστασία της πολιτικής αεροπορίας,

Υπενθυμίζοντας τα ψηφίσματά του 262 (1968) της 31ης Δεκεμβρίου 1968 και 286 (1970) της 9ης Σεπτεμβρίου 1970,

1. Καταδικάζει την κυβέρνηση του Ισραήλ για παραβίαση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας του Λιβάνου και για τη βίαιη εκτροπή και κατάληψη από την ισραηλινή αεροπορία ενός λιβανικού αεροσκάφους από τον εναέριο χώρο του Λιβάνου·

2. Θεωρεί ότι αυτές οι ενέργειες του Ισραήλ συνιστούν παραβίαση της Συμφωνίας Ανακωχής Λιβάνου-Ισραήλ του 1949, των ψηφισμάτων κατάπαυσης του πυρός του Συμβουλίου Ασφαλείας του 1967, των διατάξεων του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, των διεθνών συμβάσεων για την πολιτική αεροπορία και τις αρχές του διεθνούς δικαίου και της ηθικής·

3. Καλεί τον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας να λάβει δεόντως υπόψη το παρόν ψήφισμα κατά την εξέταση κατάλληλων μέτρων για την προστασία της διεθνούς πολιτικής αεροπορίας από αυτές τις ενέργειες·

4. Καλεί το Ισραήλ να αποσυρθεί από οποιαδήποτε πράξη που παραβιάζει την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα του Λιβάνου και θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια της διεθνούς πολιτικής αεροπορίας και προειδοποιεί επίσημα το Ισραήλ ότι, εάν τέτοιες πράξεις

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

επαναληφθούν, το Συμβούλιο θα εξετάσει το ενδεχόμενο λήψης κατάλληλων μέτρων ή μέτρων για να επιβάλει τις λύσεις του.

Εγκρίθηκε ομόφωνα στην 1740ή συνεδρίαση

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/337>)

Ψήφισμα 338 (1973) της 22ας Οκτωβρίου 1973

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

1. Καλεί όλα τα (εμπλεκόμενα) μέρη στην παρούσα σύγκρουση να σταματήσουν κάθε εχθροπραξία και να τερματίσουν κάθε στρατιωτική επιχείρηση αμέσως, το αργότερο 12 ώρες μετά την έκδοση αυτής της απόφασης, παραμένοντας στις θέσεις που κατέχουν τώρα·

2. Καλεί τα εμπλεκόμενα μέρη να ξεκινήσουν αμέσως μετά την κατάπαυση του πυρός την εφαρμογή όλων των διατάξεων του ψηφίσματος 242 (1967) του Συμβουλίου Ασφαλείας·

3. Αποφασίζει ότι, αμέσως και ταυτόχρονα με την κατάπαυση του πυρός, θα ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών υπό την κατάλληλη αιγίδα με στόχο την εγκαθίδρυση μιας δίκαιης και διαρκούς ειρήνης στη Μέση Ανατολή.

Εγκρίθηκε με ψήφους 14-0 στην 1810η συνεδρίαση (η Κίνα δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία)

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/338>)

Ψήφισμα 446 (1979) της 22ας Μαρτίου 1979

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Αφού άκουσε τη δήλωση του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Ιορδανίας και άλλες δηλώσεις που έγιναν ενώπιον του Συμβουλίου,

Τονίζοντας την επείγουσα ανάγκη επίτευξης συνολικής, δίκαιης και διαρκούς ειρήνης στη Μέση Ανατολή,

Επιβεβαιώνοντας για άλλη μια φορά ότι η Σύμβαση της Γενεύης σχετικά με την Προστασία των Αμάχων σε καιρό πολέμου, της 12ης Αυγούστου 1949, εφαρμόζεται στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το Ισραήλ από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ,

1. Διαπιστώνει ότι η πολιτική και οι πρακτικές του Ισραήλ για τη δημιουργία εποικισμών στα παλαιστινιακά και άλλα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967 δεν έχουν νομική ισχύ και αποτελούν σοβαρό εμπόδιο για την επίτευξη συνολικής, δίκαιης και διαρκούς ειρήνης στη Μέση Ανατολή·

2. Λυπάται πολύ για την αποτυχία του Ισραήλ να συμμορφωθεί με τα ψηφίσματα 237 (1967) του Συμβουλίου Ασφαλείας της 14ης Ιουνίου 1967, 252 (1968) της 21ης Μαΐου 1968 και 298 (1971) της 25ης Σεπτεμβρίου 1971, με τη συναινετική δήλωση του Προέδρου του Συμβουλίου στις 11 Νοεμβρίου 1976 και

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

με τα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης 2253 (ES-V) και 2254 (ES-V) της 4ης και 14ης Ιουλίου 1967, 32/5 της 28ης Οκτωβρίου 1977 και 33/113 της 18ης Δεκεμβρίου 1978·

3. Καλεί για άλλη μια φορά το Ισραήλ, ως δύναμη κατοχής, να τηρήσει σχολαστικά τη Σύμβαση της Γενεύης σχετικά με την Προστασία των Αμάχων σε καιρό πολέμου, της 12ης Αυγούστου 1949, να ακυρώσει τα προηγούμενα μέτρα του και να μην προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια θα οδηγούσε σε αλλαγή του νομικού καθεστώτος και της γεωγραφικής φύσης και της δημογραφικής σύνθεσης των αραβικών εδαφών που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ, και, ειδικότερα, στη μεταφορά τμημάτων του δικού του άμαχου πληθυσμού στα κατεχόμενα αραβικά εδάφη·

4. Συγκροτεί επιτροπή αποτελούμενη από τρία μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, που θα διοριστεί από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου μετά από διαβούλευση με τα μέλη του Συμβουλίου, για να εξετάσει την κατάσταση σε οικισμούς στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ·

5. Ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει την έκθεσή της στο Συμβούλιο Ασφαλείας έως την 1η Ιουλίου 1979·

6. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να παράσχει στην Επιτροπή τις απαραίτητες διευκολύνσεις για να μπορέσει να εκτελέσει την αποστολή της·

7. Αποφασίζει να διατηρήσει την κατάσταση στα κατεχόμενα υπό συνεχή και στενό έλεγχο και να

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

συνέλθει εκ νέου τον Ιούλιο του 1979 για να επανεξετάσει την κατάσταση υπό το φως των πορισμάτων της Επιτροπής.

Εγκρίθηκε στην 2134η συνεδρίαση με 12 ψήφους υπέρ, καμία κατά και 3 αποχές (Νορβηγία, Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής)

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/446>)

Ψήφισμα 452 (1979) της 20ής Ιουλίου 1979

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση και τις συστάσεις της Επιτροπής του Συμβουλίου Ασφαλείας που συστάθηκε με την απόφαση 446 (1979) της 22ας Μαρτίου 1979 για να εξετάσει την κατάσταση σχετικά με τους οικισμούς στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ, που περιέχονται στο έγγραφο S/13450 και Corr. 1 και Add.1,

Εκφράζοντας τη λύπη του για την έλλειψη συνεργασίας του Ισραήλ με την Επιτροπή,

Θεωρώντας ότι η πολιτική του Ισραήλ για τον εποικισμό στα κατεχόμενα αραβικά εδάφη δεν έχει νομική ισχύ και συνιστά παραβίαση της Σύμβασης της Γενεύης σχετικά με την Προστασία των Αμάχων σε καιρό πολέμου, της 12ης Αυγούστου 1949,

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Ανησυχώντας βαθιά για τις πρακτικές των ισραηλινών αρχών στην εφαρμογή αυτής της πολιτικής εποίκισμού στα κατεχόμενα αραβικά εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ, και τις συνέπειές της στον τοπικό αραβικό και παλαιστινιακό πληθυσμό,

Τονίζοντας την ανάγκη αντιμετώπισης του ζητήματος των υφιστάμενων οικισμών και την ανάγκη εξέτασης μέτρων για τη διασφάλιση της αμερόληπτης προστασίας των κατασχεθέντων,

Έχοντας υπόψη το ειδικό καθεστώς της Ιερουσαλήμ και επιβεβαιώνοντας τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας σχετικά με την Ιερουσαλήμ, και ειδικότερα την ανάγκη προστασίας και διατήρησης της μοναδικής πνευματικής και θρησκευτικής διάστασης των Ιερών Τόπων σε αυτήν την πόλη,

Επιστώντας την προσοχή στις σοβαρές συνέπειες που αναμένεται να έχει η πολιτική εποίκισμού σε κάθε προσπάθεια επίτευξης ειρηνικής λύσης στη Μέση Ανατολή,

1. Επαινεί το έργο της Επιτροπής του Συμβουλίου Ασφαλείας, που συστάθηκε με την απόφαση 446 (1979), για την προετοιμασία της έκθεσης για την εγκατάσταση ισραηλινών εποίκισμών στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ·

2. Αποδέχεται τις συστάσεις που περιέχονται στην έκθεση της Επιτροπής·

3. Καλεί την κυβέρνηση και τον λαό του Ισραήλ να σταματήσουν, επειγόντως, την ίδρυση, την κατασκευή και τον σχεδιασμό οικισμών στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ·

4. Ζητεί από την Επιτροπή, ενόψει του μεγέθους του προβλήματος των εποικισμών, να παρακολουθεί στενά την εφαρμογή του παρόντος ψηφίσματος και να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο Ασφαλείας πριν από την 1η Νοεμβρίου 1979.

Εγκρίθηκε στην 2159η συνεδρίαση με 14 ψήφους υπέρ,
καμία κατά και μία αποχή (Ηνωμένες Πολιτείες
Αμερικής)

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/452>)

Ψήφισμα 465 (1980) της 1ης Μαρτίου 1980

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Λαμβάνοντας υπόψη τις εκθέσεις της Επιτροπής του Συμβουλίου Ασφαλείας, που συστάθηκε με την απόφαση 446 (1979), για να εξετάσει την κατάσταση σχετικά με τους οικισμούς στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ, που περιέχονται στα έγγραφα S/13450 και Corr. 1 και Add.1 και S/13679,

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Λαμβάνοντας, επίσης, υπόψη τις επιστολές του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Ιορδανίας και του Μόνιμου Αντιπροσώπου του Μαρόκου, Προέδρου της Ισλαμικής Ομάδας,

Εκφράζοντας τη βαθιά λύπη του για την άρνηση του Ισραήλ να συνεργαστεί με την Επιτροπή και για την επίσημη απόρριψη από το Ισραήλ των ψηφισμάτων 446 (1979) και 452 (1979),

Επιβεβαιώνοντας για άλλη μια φορά ότι η Σύμβαση της Γενεύης σχετικά με την Προστασία των Αμάχων σε καιρό πολέμου, της 12ης Αυγούστου 1949, εφαρμόζεται στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το Ισραήλ από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ,

Αποδοκιμάζοντας την απόφαση της κυβέρνησης του Ισραήλ να υποστηρίζει επίσημα τους ισραηλινούς εποικισμούς στα παλαιστινιακά και άλλα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967,

Ανησυχώντας βαθιά για τις πρακτικές των ισραηλινών αρχών στην εφαρμογή αυτής της πολιτικής εποικισμού στα κατεχόμενα αραβικά εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ και τις συνέπειές της για τον τοπικό αραβικό και παλαιστινιακό πληθυσμό,

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να εξεταστούν μέτρα για την αμερόληπτη προστασία της ιδιωτικής και δημόσιας γης και ιδιοκτησίας και των υδάτινων πόρων,

Έχοντας υπόψη το ειδικό καθεστώς της Ιερουσαλήμ και, ειδικότερα, την ανάγκη προστασίας και διατήρησης της

μοναδικής πνευματικής και θρησκευτικής διάστασης των Ιερών Τόπων της πόλης,

Επιστώντας την προσοχή στις σοβαρές συνέπειες που αναμένεται να έχει η πολιτική εποικισμού σε κάθε προσπάθεια επίτευξης συνολικής, δίκαιης και διαρκούς ειρήνης στη Μέση Ανατολή,

Υπενθυμίζοντας τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, και συγκεκριμένα τα ψηφίσματα 237 (1967), 252 (1968), 267 (1969), 271 (1969) και 298 (1971), καθώς και τη συναινετική δήλωση του Προέδρου του Συμβουλίου στις 11 Νοεμβρίου 1976,

Αφού προσκάλεσε τον κ. Fahd Qawasma, Δήμαρχο της ΑΙΚhalil (Χεβρόνα), στην κατεχόμενη επικράτεια, να του παράσχει πληροφορίες σύμφωνα με τον κανόνα 39 του προσωρινού εσωτερικού κανονισμού,

1. Επαινεί το έργο που επιτέλεσε η Επιτροπή του Συμβουλίου Ασφαλείας, που συστάθηκε με την απόφαση 446 (1979), κατά την προετοιμασία της έκθεσης που περιέχεται στο έγγραφο S/13679·
2. Αποδέχεται τα συμπεράσματα και τις συστάσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση της Επιτροπής·
3. Καλεί όλα τα μέρη, ιδίως την κυβέρνηση του Ισραήλ, να συνεργαστούν με την Επιτροπή·
4. Λυπάται έντονα για την απόφαση του Ισραήλ να απαγορεύσει την ελεύθερη μετάβαση του Δημάρχου Fahd Qawasma, προκειμένου να εμφανιστεί ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας και ζητά από το Ισραήλ να

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

επιτρέπει την μετάβασή του στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών για το σκοπό αυτό·

5. Καθορίζει ότι όλα τα μέτρα που λαμβάνονται από το Ισραήλ για αλλαγή του φυσικού χαρακτήρα, της δημογραφικής σύνθεσης, της θεσμικής δομής ή του καθεστώτος των παλαιστινιακών και άλλων αραβικών εδαφών που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ, ή οποιουδήποτε μέρους τους, δεν έχουν νομική ισχύ και ότι η πολιτική και οι πρακτικές του Ισραήλ να εγκαθιστά τμήματα του πληθυσμού του και νέους μετανάστες σε αυτά τα εδάφη συνιστούν κατάφωρη παραβίαση της Σύμβασης της Γενεύης σχετικά με την Προστασία των Αμάχων σε καιρό πολέμου και επίσης αποτελούν σοβαρό εμπόδιο για την επίτευξη συνολικής, δίκαιης και διαρκούς ειρήνης στη Μέση Ανατολή·

6. Λυπάται πολύ για τη συνέχιση και την εμμονή του Ισραήλ στην επιδίωξη αυτών των πολιτικών και πρακτικών και καλεί την κυβέρνηση και τον λαό του Ισραήλ να ακυρώσουν αυτά τα μέτρα, να διαλύσουν τους υφιστάμενους εποικισμούς και ειδικότερα να σταματήσουν επειγόντως την ίδρυση, την κατασκευή και τον σχεδιασμό οικισμών (ισραηλινών εποίκων) στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ·

7. Καλεί όλα τα κράτη να μην παρέχουν στο Ισραήλ καμία βοήθεια που θα χρησιμοποιηθεί ειδικά σε σχέση με εποικισμούς στα κατεχόμενα εδάφη·

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

8. Ζητεί από την Επιτροπή να συνεχίσει να εξετάζει την κατάσταση σχετικά με τους οικισμούς στα αραβικά εδάφη που κατέχονται από το 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ, για να διερευνήσει την αναφερόμενη σοβαρή εξάντληση των φυσικών πόρων, ιδίως των υδάτινων πόρων, με σκοπό τη διασφάλιση της προστασίας των σημαντικών αυτών φυσικών πόρων των υπό κατοχή εδαφών και να παρακολουθεί στενά την εφαρμογή του παρόντος ψηφίσματος·

9. Ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο Ασφαλείας πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1980 και αποφασίζει να συνεδριάσει το συντομότερο δυνατό στη συνέχεια, προκειμένου να εξετάσει την έκθεση και την πλήρη εφαρμογή του παρόντος ψηφίσματος.

Εγκρίθηκε ομόφωνα στην 2203η συνεδρίαση

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/465>)

Ψήφισμα 478 (1980) της 20ής Αυγούστου 1980

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Υπενθυμίζοντας το ψήφισμά του 476 (1980),

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Επιβεβαιώνοντας ότι η πρόσκτηση εδαφών με τη βία δεν δύναται να γίνει αποδεκτή,

Βαθιά ανησυχώντας για τη θέσπιση ενός «βασικού νόμου» στην ισραηλινή Κνεσέτ, που διακηρύσσει μια αλλαγή στον χαρακτήρα και το καθεστώς της Ιεράς Πόλης της Ιερουσαλήμ, με τις επιπτώσεις του στην ειρήνη και την ασφάλεια,

Σημειώνοντας ότι το Ισραήλ δεν έχει συμμορφωθεί με την απόφαση 476 (1980),

Επιβεβαιώνοντας την αποφασιστικότητά του να εξετάσει πρακτικούς τρόπους και μέσα, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, για να εξασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή του ψηφίσματος 476 (1980), σε περίπτωση μη συμμόρφωσης από το Ισραήλ,

1. Επικρίνει με τον πιο έντονο τρόπο τη θέσπιση από το Ισραήλ του «βασικού νόμου» για την Ιερουσαλήμ και την άρνηση συμμόρφωσης με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας·

2. Επιβεβαιώνει ότι η θέσπιση του «βασικού νόμου» από το Ισραήλ συνιστά παραβίαση του διεθνούς δικαίου και δεν επηρεάζει τη συνέχιση της εφαρμογής της Σύμβασης της Γενεύης σχετικά με την Προστασία Αμάχων σε καιρό πολέμου, της 12ης Αυγούστου 1949, στα παλαιστινιακά και άλλα αραβικά εδάφη που κατέχονται από τον Ιούνιο του 1967, συμπεριλαμβανομένης της Ιερουσαλήμ·

3. Καθορίζει ότι όλα τα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα και ενέργειες που λαμβάνονται από το Ισραήλ, την κατοχική δύναμη, τα οποία έχουν αλλάξει ή σκοπό έχουν

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

να αλλάξουν τον χαρακτήρα και το καθεστώς της Ιεράς Πόλης της Ιερουσαλήμ, και ειδικότερα ο πρόσφατος «βασικός νόμος» για την Ιερουσαλήμ, είναι άκυρα και πρέπει να αποσυρθούν αμέσως·

4. Επιβεβαιώνει επίσης ότι αυτή η ενέργεια αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για την επίτευξη μιας συνολικής, δίκαιης και διαρκούς ειρήνης στη Μέση Ανατολή·

5. Αποφασίζει να μην αναγνωρίσει τον «βασικό νόμο» και άλλες τέτοιες ενέργειες του Ισραήλ που, ως αποτέλεσμα αυτού του νόμου, επιδιώκουν να αλλοιώσουν τον χαρακτήρα και το καθεστώς της Ιερουσαλήμ και καλεί:

α) Όλα τα κράτη μέλη να αποδεχθούν την παρούσα απόφαση·

(β) Τα κράτη που έχουν εγκαταστήσει διπλωματικές αποστολές στην Ιερουσαλήμ να αποσύρουν τέτοιες αποστολές από την Ιερή Πόλη·

6. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο Ασφαλείας σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος ψηφίσματος πριν από τις 15 Νοεμβρίου 1980.

7. Αποφασίζει να συνεχίσει τη στενή παρακολούθηση αυτής της σοβαρής κατάστασης.

Εγκρίθηκε στην 2245η συνεδρίαση με 14 ψήφους υπέρ,
καμία κατά και εγώ αποχή (Ηνωμένες Πολιτείες
Αμερικής)

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/478>)

Ψήφισμα 497 (1981) της 17ης Δεκεμβρίου 1981

Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Έχοντας εξετάσει την επιστολή της 14ης Δεκεμβρίου 1981 του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Αραβικής Δημοκρατίας της Συρίας που περιέχεται στο έγγραφο S/14791,

Επιβεβαιώνοντας ότι η πρόσκτηση εδαφών με τη βία δεν δύναται να γίνει αποδεκτή, σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, τις αρχές του διεθνούς δικαίου και τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας,

1. Αποφασίζει ότι η απόφαση του Ισραήλ να επιβάλει τους νόμους, τη δικαιοδοσία και τη διοίκησή του στα κατεχόμενα συριακά Υψίπεδα του Γκολάν είναι άκυρη και χωρίς διεθνή νομική ισχύ·
2. Απαιτεί από το Ισραήλ, την κατοχική δύναμη, να ακυρώσει αμέσως αυτή την απόφασή του·
3. Καθορίζει ότι όλες οι διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης σχετικά με την Προστασία Αμάχων σε καιρό πολέμου, της 12ης Αυγούστου 1949, εξακολουθούν να ισχύουν στο συριακό έδαφος που κατέχει το Ισραήλ από τον Ιούνιο του 1967·
4. Ζητεί από τον Γενικό Γραμματέα να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο Ασφαλείας σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος ψηφίσματος εντός δύο εβδομάδων και

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ

αποφασίζει ότι, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του Ισραήλ, το Συμβούλιο θα συνεδριάσει επειγόντως και το αργότερο στις 5 Ιανουαρίου 1982, για να εξετάσει το ενδεχόμενο λήψης κατάλληλων μέτρων σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Εγκρίθηκε ομόφωνα στην 2203η συνεδρίαση

(Το πρωτότυπο έγγραφο:

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/497>)

Διδακτικό Σενάριο για την Ιστορία Γ΄ Γενικού Λυκείου

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το Κυπριακό Ζήτημα

Δημιουργός: Τάσος Χατζηαναστασίου

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές και συμβατότητα με
ΠΣ

- Γνωστικό αντικείμενο - Θεματικό πεδίο - Θεματική
ενότητα

Ιστορία – Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία –(Πόλεμος και
Ειρήνη) – Το Ανατολικό Ζήτημα

- Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα όπως
αναφέρονται στο ΠΣ:

-Να γνωρίζουν ότι το Κυπριακό πρόβλημα υπήρξε πτυχή
του Ανατολικού Ζητήματος, κατανοώντας το Κυπριακό
ως ένα ζήτημα πρώτον αποαποικιοποίησης και δεύτερον
εισβολής-κατοχής κράτους μέλους του ΟΗΕ.

ΤΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

-Να κατανοούν και να εκτιμούν τον αγώνα των Κυπρίων για Ένωση με την Ελλάδα με έμφαση στον Αγώνα της ΕΟΚΑ (1955- 1959).

-Να αναδεικνύουν κριτικά την ελληνική, βρετανική και τουρκική πολιτική στο Κυπριακό και να αξιολογούν τα αποτελέσματά τους, ύστερα από την ανεξαρτητοποίηση της Κύπρου, τον Αύγουστο του 1960, ως πρόβλεψη των τριμερών Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου τον Φεβρουάριο του 1959.

-Να αναδεικνύουν την εμπλοκή των Ηνωμένων Εθνών.

-Να προσδιορίζουν τα αδύνατα σημεία του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας μέσα από την πρόταση αναθεώρησης που υποβλήθηκε στις 30/11/1963 από τον Πρόεδρο Μακάριο.

-Να κατανοούν τους παράγοντες που οδήγησαν στο πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή τον Ιούλιο του 1974 και να διερευνούν τις συνέπειές τους.

-Να γνωρίζουν και να διερευνούν κριτικά τις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού και τον αγώνα των Κυπρίων για απελευθέρωση από το 1974 έως τις μέρες μας

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

- Σχέση με άλλες θεματικές ενότητες ή/και θεματικά πεδία του γνωστικού αντικειμένου ή/και με άλλα γνωστικά αντικείμενα:

Η υποενότητα σχετίζεται με τις υποενότητες που αφορούν τις εξής υποενότητες: «Γενοκτονία-Διωγμοί=Εθνοκαθάρσεις», «Αποικιοποίηση και την αποικιοποίηση» καθώς και με «Το Μακεδονικό Ζήτημα» και το «Κρητικό Ζήτημα». Γενικότερα σχετίζεται με το Ανατολικό Ζήτημα, τους αγώνες των λαών κατά της αποικιοκρατίας καθώς και τους αγώνες για εθνική ολοκλήρωση-ένωση με την Ελλάδα.

Διασύνδεση με τα γνωστικά αντικείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και της Πολιτικής Παιδείας.

Χρονική διάρκεια: 3 ώρες

2. ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟΥ– ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ/ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Το Κυπριακό αποτελεί ένα κρίσιμο ζήτημα που απασχολεί την τρέχουσα επικαιρότητα. Έχει επομένως, μέγιστη σημασία η γνώση και κατανόηση των ιστορικών εξελίξεων και των σταθμών στην πορεία του Κυπριακού Ζητήματος. Από ένα ζήτημα του ευρύτερου Ανατολικού

Ζητήματος στο πλαίσιο της αποχώρησης των Οθωμανών από εδάφη της Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου, μετατρέπεται σε ζήτημα αποαποικιοποίησης και στη συνέχεια με την τουρκική εμπλοκή σε σύγχρονο εθνικό και διεθνές ζήτημα εισβολής – κατοχής. Στο πλαίσιο του τρίωρου μαθήματος, επιδιώκεται η παρουσίαση των γεγονότων, των φαινομένων και των βασικών εννοιών που αφορούν το Κυπριακό Ζήτημα ως ενός ιστορικού και ταυτόχρονα κρίσιμου σύγχρονου προβλήματος. Παράλληλα γίνεται προσπάθεια να εξασκηθούν οι μαθητές στην επεξεργασία πηγών.

3. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Το Ανατολικό Ζήτημα

Οι εθνικοαπελευθερωτικοί αγώνες του νεότερου ελληνισμού (Επανάσταση του 1821, Κρητικό και Μακεδονικό Ζήτημα)

Αρχή των εθνοτήτων – Το δικαίωμα στην Αυτοδιάθεση των λαών

Σχέσεις Ελλάδας και Βρετανίας κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Κατανόηση και αξιοποίηση πηγής

4. ΣΚΟΠΟΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ - ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η κατανόηση του Κυπριακού Ζητήματος συμβάλλει στη συγκρότηση του αυριανού πολίτη και προσφέρεται για την ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Η γνωριμία με την Κύπρο, τον λαό και τους αγώνες του αποτελεί επίσης ένα ουσιαστικό μάθημα εθνικής αυτογνωσίας.

5. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή, προτζέκτορα και οθόνης, χάρτης της Κύπρου και της Ανατολικής Μεσογείου, χρονολόγιο κυριότερων σταθμών της κυπριακής ιστορίας, φωτογραφίες, βίντεο.

6. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Συνδυαστική διδακτική μεθοδολογία (ελεύθερος και κατευθυνόμενος διάλογος, διερευνητική μέθοδος, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, ερευνητική εργασία, ιστορικό σενάριο, εννοιολογικός χάρτης)

7. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Κατανομή ύλης στις τρεις διδακτικές ώρες

1. Η Κύπρος υπό βρετανική κυριαρχία (1878-1955)
2. Εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας 1955-1959 και Ανεξαρτησία (1960-1974)
3. Το Πραξικόπημα και η τουρκική εισβολή - το Κυπριακό έως την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1974- 2004)

1η Ώρα: Η Κύπρος υπό βρετανική κυριαρχία (1878-1955)
Αφόρμηση (15 λεπτά)

Χρήση χάρτη της βρετανικής αποικιακής αυτοκρατορίας
Χρήση Χάρτη με τη θέση της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο:

Τι σκέψεις γεννιούνται για τη γεωπολιτική σημασία της Κύπρου;

Πηγή: «Η προσδοκία [της παραχώρησης της Κύπρου από τους Βρετανούς στην Ελλάδα] δεν ήταν τελείως ανυπόστατη· βασιζόταν σε μία πίστη προς τις αγαθοεργές εκδηλώσεις του φιλελεύθερου βρετανικού πολιτισμού, ο οποίος τις δεκαετίες του 1820 και 1830 είχε παράσχει

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

χείρα βοήθειας στη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους και το 1864 οδήγησε την κυβέρνηση των Φιλελευθέρων του Γλάδστωνος να συναινέσει στην ένωση του προτεκτοράτου των Ιονίων με το ελληνικό κράτος.»

Ρόμπερτ Χόλλαντ, Η Βρετανία και ο κυπριακός αγώνας, Αθήνα 2001

2. Παρουσίαση νέας ενότητας (25 λεπτά)

Άξονες: (στον πίνακα ή σε παρουσίαση στην οθόνη (power point))

Η Κύπρος στο πλαίσιο του Ανατολικού Ζητήματος

1878: Η Οθωμανική Αυτοκρατορία ενοικιάζει την Κύπρο στη Βρετανία

1914: Η Βρετανία προσαρτά την Κύπρο

1925: Η Κύπρος βρετανική αποικία

1931: Εξέγερση κατά της αποικιοκρατίας με σύνθημα την Ένωση, «Παλμεροκρατία»

Κύπρος και Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

1950: Ενωτικό δημοψήφισμα

Με ποια διεθνή γεγονότα σχετίζεται η διαχείριση της Κύπρου από τη Βρετανία το 1878, το 1914 και το 1925;

Γίνεται αναφορά:

στο Ανατολικό Ζήτημα και στο συνέδριο του Βερολίνου (1878)

Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και το ζήτημα της βρετανικής προσφοράς της Κύπρου στην Ελλάδα (1915)

Στη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και στη Συνθήκη της Λωζάνης (1923)

Χωρισμός σε ομάδες για τη μελέτη και διερεύνηση των επιμέρους ζητημάτων στο σπίτι:

Για την εξέγερση του 1931 και την «Παλμεροκρατία»

Ασκήσεις διερεύνησης προβλήματος:

Να αναζητήσουν πληροφορίες για την εξέγερση.

Να αναζητήσουν και να καταγράψουν τα καταπιεστικά μέτρα της περιόδου μετά την καταστολή της εξέγερσης.

Πηγές

Το σύνθημα «Ένωσις» ξεχωρίζει μέσα από το γενικό σαματά και βραχνές αγριεμένες φωνές απαιτούσαν να εμφανιστεί ο κυβερνήτης αμέσως μπροστά στο πλήθος. (Ρόμπερτ Χόλλαντ, Η Βρετανία και ο κυπριακός αγώνας, Αθήνα 2001, σ. 16)

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Την εξέγερση ακολούθησε η περίοδος της Παλμεροκρατίας και οι καταπιεστικοί νόμοι του κυβερνήτη Χέρμπερτ Ρίτςμοντ Πάλμερ. Για να αποφευχθούν οι εθνικιστικές ταραχές και εκδηλώσεις εξορίστηκαν οι υπεύθυνοι, ενώ λιτανείες, κωδωνοκρουσίες, συγκεντρώσεις και ανάρτηση σημαίων επιτράπηκαν μόνο με την άδεια του κυβερνήτη, επιβλήθηκε λογοκρισία και περιοριστικά μέτρα στην παιδεία. Η κατάργηση του νομοθετικού συμβουλίου παρέλυσε καθώς και των πολιτικών κομμάτων και των δημοτικών εκλογών παρέλυσε την πολιτική ζωή του τόπου. Το μεγαλύτερο όμως πλήγμα δόθηκε στην Εκκλησία. (Αργυρίου Σοφία, Το εθνικό κίνημα των Ελληνοκυπρίων κατά την τελευταία περίοδο της Αγγλοκρατίας, 1950-1960, Αθήνα 2017, σ. 47)

Κύπρος και Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Θέματα για συζήτηση

Η στράτευση Κυπρίων στον βρετανικό στρατό

Οι προσδοκίες που γέννησαν η νίκη των Συμμάχων και οι θυσίες της Ελλάδας

Η απογοήτευση των Ελλήνων από τη μεταπολεμική στάση της Βρετανίας

«Για ένα πουκάμισο αδειανό, για μιαν Ελένη» (Γιώργος Σεφέρης, Ελένη)

Το Κυπριακό Ζήτημα στον ΟΗΕ (Διεθνοποίηση του Κυπριακού)

«Η πολιτική του Μακαρίου βασιζόταν στην αντίληψη ότι η διεθνοποίηση, με την προσφυγή στον ΟΗΕ (τον οποίον πολλοί στην ελληνική πλευρά έβλεπαν ως ένα «παγκόσμιο δικαστήριο της διεθνούς κοινής γνώμης») θα συνιστούσε σοβαρότατη ηθική και πολιτική πίεση προς τη Βρετανία, ώστε να διαπραγματευθεί με τους Κυπρίους τη μελλοντική έστω Ένωση της νήσου με την Ελλάδα».

(Ευάνθης Χατζηβασιλείου, Στρατηγικές του Κυπριακού. Η δεκαετία του 1950, Αθήνα 2005)

Ασκήσεις

Με βάση την παραπάνω πηγή και τις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε σ' ένα κείμενο 400-500 λέξεων το ζήτημα της προσφυγής της Ελλάδας στον ΟΗΕ για το Κυπριακό.

Να μελετήσετε τα επιχειρήματα υπέρ και κατά της προσφυγής της Κύπρου στον ΟΗΕ και να οργανώσετε συζήτηση στην τάξη χωρισμένοι σε ομάδες υπέρ και κατά της προσφυγής

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

2η ώρα: Εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας 1955-1959 και
Ανεξαρτησία (1960-1974)

Αφόρμηση (15 λεπτά):

Εναλλακτικά:

Ποίηση

Κώστας Μόντης

Εγγλέζικα κρατητήρια

Τι όμορφο που είσαι φεγγάρι μου

Έξω από τα συρματοπλέγματα

Χωρίς φρουρούς, δεξιά κι αριστερά

Ευαγόρας Παλληκαρίδης, 19 ετών

Θα πάρω μια ανηφοριάν

Θα πάρω μιαν ανηφοριά, θα πάρω μονοπάτια,

να βρω τα σκαλοπάτια που παν στη Λευτεριά

Θ’ αφήσω αδέρφια συγγενείς τη μάνα τον πατέρα

μεσ τα λαγκάδια πέρα και στις βουνοπλαγιές

Ψάχνοντας για τη Λευτεριά θ’αχω παρέα μόνη

κατάλευκο το χιόνι, βουνά και ρεματιές

Τώρα κι’ αν είναι χειμωνιά θ’αρθεί το καλοκαίρι

τη λευτερια να φέρει σε πόλεις και χωριά

Θα πάρω μιαν ανηφοριά, θα πάρω μονοπάτια,
να βρω τα σκαλοπάτια που παν στη Λευτεριά
Τα σκαλοπάτια θ' ανεβώ θα μπω σ' εάν παλάτι,
το ξέρω θ' αν απάτη, δεν θ' αν αληθινό
Μεσ το παλάτι θα γυρνώ ώσπου να βρω το θρόνο
Βασίλισσα μια μόνο να κάθεται σ' αυτον
Κόρη πανώρια θα της πω άνοιξε τα φτερά σου
και πάρε με κοντα σου, μονάχ' αυτό ζητώ

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

Ποια συναισθήματα γεννά η ανάγνωση του ποιήματος;
Ποιες πεποιθήσεις του ποιητή εκφράζονται στο ποίημα;
Ποια θα ήταν η εντύπωση των συμμαθητών του όταν το
διάβασαν;
Προσπαθήστε να συνθέσετε την προσωπικότητα του
Παλληκαρίδη και των νέων που στρατεύτηκαν στον
αγώνα της ΕΟΚΑ.

Πηγές

«Ο κυπριακός αγώνας δεν ήταν μια συνεχής ένοπλη
σύγκρουση μεταξύ ανταρτών και του βρετανικού στρατού

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

αλλά μια μείξη διαφόρων μορφών ένοπλης δράσης (και μάλιστα με κυμαινόμενη ένταση) και λαϊκής εξέγερσης»

«Οι Βρετανοί θεωρούσαν τη διατήρηση πλήρους κυριαρχίας στην Κύπρο απτή ένδειξη της αποφασιστικότητάς τους να παραμείνουν παρά τις όποιες δυσκολίες κυρίαρχη δύναμη στη Μέση Ανατολή.»

(Ευάνθης Χατζηβασιλείου, Στρατηγικές του Κυπριακού. Η δεκαετία του 1950, Αθήνα 2005)

Γράμματα μελλοθανάτων αγωνιστών της ΕΟΚΑ από τις φυλακές

Χαρίλαος Μιχαήλ, 20 ετών

«Αγαπητοί μου γονείς,

Όταν θα διαβάζετε το γράμμα μου αυτό, εγώ θα έχω σβύσει για πάντα από τη ζωή. Μη νομίζετε όμως ότι αυτό με λυπεί. Απεναντίας, επειδή γνωρίζω για ποιο σκοπό θα εκτελεσθώ αισθάνομαι τον εαυτόν μου ισχυρόν και γαλήνιον και είμαι έτοιμος να τα αντιμετωπίσω όλα με αφάνταστη ψυχραιμία».

(εκτελέστηκε στις 7 Αυγούστου 1956 με απαγχονισμό)

Μιχάλης Κουτσόφτας, 22 ετών

«Σεβαστή μου μητέρα, αγαπητά μου αδέρφια,

Χαίρετε

Από το κελλί του θανάτου σας στέλλω τον τελευταίο μου ασπασμό. [...] Είναι θέλημα Θεού να χωριστούμε και πρέπει να σεβαστούμε το Άγιο θέλημά Του. Θα ελυπόμουν εάν πέθαινα σαν κοινός εγκληματίας. Θα ελυπόμουν εάν πέθαινα σαν κλέπτης. Δεν υπάρχει όμως λόγος να λυπηθώ τώρα που πεθαίνω για χάρη ενός υψηλού ιδανικού. Δεν λυπούμαι γιατί θα εκτελεσθώ εν ονόματι της ελευθερίας.»

(εκτελέστηκε στις 21 Σεπτεμβρίου 1956 με απαγχονισμό)

Τραγούδια

Μπάμπης Μπακάλης/Κώστας Βίρβος, Η Κύπρος είναι ελληνική

<https://www.youtube.com/watch?v=Gh5LIDWugbQ>

Μίκης Θεοδωράκης / Λεωνίδα Μαλένης, Χρυσοπράσινο φύλλο

Παρουσίαση της νέας ενότητας με ομαδοσυνεργατική διδασκαλία στο πλαίσιο της διερευνητικής μεθόδου (25 λεπτά)

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ερωτήματα για διερεύνηση σε ομάδες

Ποιες επιλογές είχαν η ελληνική και ελληνοκυπριακή πλευρά τη δεκαετία του 1950;

Γιατί ήταν τόσο ισχυρός ο ρόλος της Εκκλησίας στην Κύπρο;

Γιατί οι Βρετανοί αρνούσανται πεισματικά κάθε συζήτηση για παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα;

Ποιος ήταν ο χαρακτήρας του αγώνα 1955-1959;

Ποια ήταν η θέση της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων από το 1955;

Πώς φτάσαμε στη λύση της Ανεξαρτησίας;

Ποια ήταν τα θετικά και ποια τα αρνητικά των Συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου του 1959;

Ποια ήταν τα 13 σημεία του συντάγματος για τα οποία ο Μακάριος ζήτησε αλλαγές;

Εναλλακτικά: ιστορικό σενάριο

Είστε νεαρός μαθητής στην Κύπρο το 1955-59

Αφού συλλέξετε σχετικές πληροφορίες και μαρτυρίες, να γράψετε ένα σύντομο κείμενο για το πώς βιώνετε τα μαθητικά σας χρόνια.

Πηγή: «Οι μαθητικές απεργίες, οι διαδηλώσεις και οι προκλήσεις ταραχών είχαν πρωταγωνιστές παιδιά μόλις

12-15 χρονών αλλά και γενικά τη νεολαία, από την οποία έπρεπε, σύμφωνα με τις διαταγές του Γρίβα, να δημιουργηθεί «οχλοκρατία και έκρυθμος κατάσταση». Πεντακόσιοι ή χίλιοι μαθητές βρίσκονταν πολλές φορές στους δρόμους άοπλοι ή κρατώντας πέτρες αντιμέτωποι με ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις, που τους χτυπούσαν με κλομπ ή τους έριχναν δακρυγόνες βόμβες. Μόνο μέχρι το τέλος του 1955 καταγράφηκαν 68 σχολικές απεργίες, 53 από τις οποίες κατέληξαν σε διαδηλώσεις, ενώ 500 νέοι καταδικάστηκαν με διάφορες ποινές.»

(Σοφία Αργυρίου, Το εθνικό κίνημα των Ελληνοκυπρίων κατά την τελευταία περίοδο της Αγγλοκρατίας, Αθήνα 2017)

Να συντάξετε έναν εννοιολογικό χάρτη με τις εμπλεκόμενες δυνάμεις και τις επιδιώξεις τους στο Κυπριακό από την Ανεξαρτησία έως το πραξικόπημα και την εισβολή του 1974 λαμβάνοντας υπόψη σας και τις αλλαγές στην εξουσία των διαφόρων δυνάμεων και ειδικά στην Ελλάδα από το 1967 που στην εξουσία βρίσκεται η Χούντα των συνταγματαρχών.

Ποιες δυνάμεις πέτυχαν τους στόχους τους;

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

3η ώρα: Το Πραξικόπημα και η τουρκική εισβολή - το Κυπριακό έως την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1974- 2004)

Αφόρμηση (15 λεπτά)

Εναλλακτικά:

Απόσπασμα από ταινία:

Αττίλας 1974 του Μιχάλη Κακογιάννη, 1975

https://www.youtube.com/watch?v=xxQSHofz_bk

Ένα εικαστικό:

Το προσφυγάκι,

Χαρακτικό του Τάσσου

Τραγούδια:

Διονύσης Σαββόπουλος, Για την Κύπρο

Μάριος Τόκας/Κώστας Μόντης, Πενταδάκτυλέ μου

<https://www.youtube.com/watch?v=0fnbpDdV5qs>

Δημήτρης Λάγιος/Δημήτρης Λιπέρτης,

Καρτερούμεν μέραν νύχταν

<https://www.youtube.com/watch?v=TpalYy2EISQ>

Ποίηση

Κώστας Μόντης, Παντελής Μηχανικός, Μιχάλης
Πασιαρδής, Γιάννης Ρίτσος κ. ά

«Είναι δύσκολο να πιστέψω πως μας τους έφερε η
θάλασσα της Κερύνειας

Είναι δύσκολο **α** πιστέψω πως μας τους έφερε η
αγαπημένη θάλασσα της Κερύνειας»

(Κώστας Μόντης, «Στιγμές της εισβολής»)

Παρουσίαση νέας ενότητας (25 λεπτά)

Χάρτης της Κύπρου με τις επιχειρήσεις της εισβολής και
τη χάραξη της γραμμής κατάπαυσης του πυρός

Αφήγηση των γεγονότων του πραξικοπήματος και της
τουρκικής εισβολής, της διπλωματίας του Κυπριακού
(διακοινοτικές συνομιλίες και διεθνείς πρωτοβουλίες) και
των αγώνων των Κυπρίων για ελευθερία και δικαιοσύνη
στην Κύπρο (20 λεπτά)

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Δραστηριότητες σε ομάδες

Επεξεργασία πηγών

Κυκλοφόρησε πριν από μερικές βδομάδες (Νοέμβριος 2020) από τις εκδόσεις Καστανιώτης, στην Αθήνα, το μυθιστόρημα του Σταύρου Χριστοδούλου “Τρεις σκάλες Ιστορία”. Πρόκειται για το τρίτο μυθιστόρημα του γνωστού Κύπριου δημοσιογράφου (γενν. 1963). Αυτή τη φορά ο Χριστοδούλου επιλέγει καθαρά “κυπριακό” θέμα, μάλιστα για μια από τις πιο λεπτές και συγκλονιστικές πτυχές του δράματος και των πληγών που άφησε πίσω της η τουρκική εισβολή του 1974: το κεφάλαιο των βιασμών ανυπεράσπιστων κοριτσιών και γυναικών από τον τουρκικό στρατό.

(Πέτρος Παπαπολυβίου, Τρεις σκάλες Ιστορία”, ένα μυθιστόρημα για τον πόνο και τις σιωπές της κυπριακής τραγωδίας του 1974, Περί Ιστορίας. 8.12.20

<https://papapolyviou.com/2020/12/08/tris-skales-istoria-ena-mithistorima-gia-ton-pono-kai-tis-siopes-tis-kipriakis-tragodias-tou-1974/>)

Ξενοδοχείο Dome (Κερύνεια), 20.7.1974

Η ζέστη ήταν αφόρητη. Είχαμε διαρκώς ανοιχτό το ραδιόφωνο. Το Β.Β.С. Εξακολουθούσε να μεταδίδει πως η Κερύνια είχε καταληφθεί από τους Τούρκους, ενώ ο δικός μας ραδιοσταθμός ανάμεσα στα εμβατήρια ανακοίνωνε νίκες. Ήμουν σίγουρη πως και οι δύο μετέδιδαν ψέματα και με μπούκωνε ο θυμός. Σκέφτηκα πως ο ιστορικός που θα καθόταν αύριο να γράψει την Ιστορία, 99% θα γελιόταν αν βασιζόταν στα επίσημα αυτά ανακοινωθέντα.

(Γυναίκα της Κερύνιας [ανώνυμου], πρόσφυγας στον τόπο μου)

Στα ψηφίσματα και τις αποφάσεις αυτές (του ΟΗΕ) γινόταν καθαρή διάκριση των δύο πτυχών του κυπριακού ζητήματος. Πρώτα της διεθνούς πτυχής που αφορά το πρόβλημα της προστασίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής κυριαρχίας της Κύπρου και δεύτερο της εσωτερικής πτυχής, δηλαδή του προσδιορισμού του συνταγματικού καθεστωτικού χάρτη του κράτους. [...]

Θεωρητικά τουλάχιστον η επίλυση της διεθνούς πτυχής του προβλήματος θα έπρεπε να προταχθεί της συζήτησης οποιουδήποτε άλλου θέματος. Διότι πώς είναι δυνατόν να

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

διεξαχθούν συνομιλίες πάνω στο συνταγματικό πρόβλημα όταν δεν έχουν αποχωρήσει τα ξένα στρατεύματα και δεν έχει αποκατασταθεί η εδαφική κυριαρχία της Κύπρου.

Γιάννος Κρανιδιώτης, Οι διαπραγματεύσεις για την επίλυση του Κυπριακού, οι διακοινοτικές συνομιλίες 1974-1981, στο Τενεκίδης-Κρανιδιώτης (επιμ.), Κύπρος, Ιστορίας, προβλήματα και αγώνες του λαού της, Αθήνα 1981, σσ. 588-589

Ελεύθερη συζήτηση και σχολιασμός φωτογραφιών από την εισβολή (και τουρκικές αφίσες και τραγούδια της εισβολής, της προσφυγιάς, των αντικατοχικών κινητοποιήσεων από τις γυναίκες ως τις πορείες των μοτοσικλετιστών)

Ελεύθερη συζήτηση εν είδει debate με όλη την τάξη:

Αρχικά παραθέτουμε τις επίσημες θέσεις της ελληνικής και κυπριακής κυβέρνησης

Πιθανά ερωτήματα:

Ποια θα ήταν μία «δίκαιη και βιώσιμη» λύση του Κυπριακού κατά τη γνώμη σας;

Γιατί δεν επιλύεται ως τώρα το Κυπριακό Ζήτημα; Ποιος ευθύνεται περισσότερο;

Τι είναι το Κυπριακό; Διεθνές ή Εθνικό πρόβλημα

8. ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το υλικό αναρτάται στην ηλεκτρονική τάξη (e-class) και οι εργασίες των μαθητών γίνονται διαδικτυακά

9 . ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αργυρίου Σοφία, *Το εθνικό κίνημα των Ελληνοκυπρίων κατά την τελευταία περίοδο της Αγγλοκρατίας (1950-1960)*, Αθήνα 2017.

Κρανιδιώτης Γιάννος, Τενεκίδης Γιώργος (επιμ.), *Κύπρος, Ιστορία, προβλήματα και αγώνες του λαού της*, Αθήνα 1981.

Τζερμιάς Παύλος, *Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας*, 2 τόμοι, Αθήνα 2001.

Χατζηαναστασίου Τάσος, *Το σύμπλεγμα της ήττας, Κύπρος και Μεταπολίτευση*, Αθήνα 2004.

Χατζηβασιλείου Ευάνθης, *Στρατηγικές του Κυπριακού τη δεκαετία του 1950*, Αθήνα 2005.

Χατζηδημητρίου Κάτια, *Ιστορία της Κύπρου*, Λευκωσία [χ.χ.]

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Χόλλαντ Ρόμπερτ, *Η Βρετανία και ο κυπριακός αγώνας, 1954-1959*, μετ. Β. Φωτοπούλου, Αθήνα 2001.

Χριστοδουλίδης Νίκος, *Τα σχέδια λύσης του Κυπριακού (1948-1978)*, Αθήνα 2009.

Διαδικτυογραφία

Πέτρος Παπαπολυβίου, Περί Ιστορίας

<https://papapolyviou.com>

Τάσου Χατζηναστασίου, Το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου 1974

https://www.academia.edu/37619730/%CE%A4%CE%BF_%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%80%CE%B7%CE%BC%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_15_%CE%B7%CF%82_%CE%99%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AF%CE%BF%CF%85_1974

Ανακεφαλαίωση/Εμπέδωση/Ανάθεση εργασιών και επεξήγηση ασκήσεων για το σπίτι (10 λεπτά)

Ενδεικτικές Δραστηριότητες:

Δημιουργία χρονολογίου κυριότερων γεγονότων του Κυπριακού Ζητήματος

ΤΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Κριτική αποτίμηση των προσπαθειών επίλυσης του
Κυπριακού

Δημιουργία διαδικτυακού προφίλ των ηρώων του
κυπριακού αγώνα

Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη του Κυπριακού
Ζητήματος

Συνεντεύξεις με πρόσωπα που πήραν μέρος στα γεγονότα
της Κύπρου (στρατιώτες της ελληνικής Μεραρχίας
1965-1967, πολεμιστές της ΕΛΔΥΚ του 1974, Κύπριοι
που έζησαν τα γεγονότα και ζουν στην Ελλάδα, κ.ά.)

Φωτογράφιση και σχολιασμός μνημείων και οδωνυμίων
της περιοχής των μαθητών από την κυπριακή ιστορία.

Βιογραφικά σημειώματα συμμετεχόντων

Ο Κωνσταντίνος Γρίβας είναι Καθηγητής Γεωπολιτικής και Σύγχρονων Στρατιωτικών Τεχνολογιών και Διευθυντής του Τομέα Θεωρίας και Ανάλυσης Πολέμου στην Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων. Διδάσκει επίσης Γεωγραφία της Ασφάλειας στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή στο Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο Σταύρος Καλεντερίδης, είναι διεθνολόγος και επικοινωνιολόγος με σπουδές σε Ελλάδα και Η.Π.Α., και διδάκτωρ ιστορίας. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος δύο κοινωφελών οργανισμών, του δέλτα - πολιτική επανάσταση (πολιτικός οργανισμός) και της Λεοντίδας (ίδρυμα προώθησης θεμάτων ιστορίας, πολιτισμού και Δημοκρατίας). Ζει και διδάσκει στην Αθήνα ενώ ασχολείται με διάφορα εγχειρήματα πολιτικής διπλωματίας, αρθρογραφεί, και συνεχίζει την προσωπική του μελέτη στην ιστορία και την πολιτική φιλοσοφία.

Ο Θεοφάνης Μαλκίδης σπούδασε Κοινωνικές Επιστήμες, είναι διδάκτορας του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών. Ασχολείται με το ζήτημα της ανάδειξης και διεθνοποίησης της Γενοκτονίας, με τα εγκλήματα από τις Ναζιστικές και Φασιστικές δυνάμεις Κατοχής, καθώς και με τις πτυχές της Ελληνικής παρουσίας στα Βαλκάνια, στον Εύξεινο Πόντο και την ανατολική Μεσόγειο και τα κείμενα του έχουν δημοσιευθεί σε μελέτες, επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων στην Ελλάδα και το εξωτερικό

και έχουν μεταφρασθεί στην αγγλική, γαλλική, ιταλική, ισπανική, αρμενική, ρωσική, ρουμανική, αλβανική και τουρκική γλώσσα. Για τη δραστηριότητά του έχει τιμηθεί τόσο στο εσωτερικό όσο και το εξωτερικό και επιπλέον έχει τιμηθεί από την Προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας για την μακροχρόνια και ανιδιοτελή του συμπαράσταση στον πάσχοντα συνάνθρωπο.

Ο Χαράλαμπος Μηνάογλου είναι διδάκτωρ νεότερης ιστορίας του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Ε.Κ.Π.Α. και σύμβουλος εκπαίδευσης (1η Θέση Φιλολόγων, Α΄ Αθήνας). Διετέλεσε υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση και του Ι.Κ.Υ. Έχει εργαστεί στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και στο Κέντρον Ερεύνης Ιστορίας Νεωτέρου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών. Έχει διατελέσει διευθυντής στο Πρότυπο Λύκειο της Ιωνιδείου Σχολής Πειραιά και στο Πρότυπο Λύκειο της Βαρβακειού Σχολής. Έχει δημοσιεύσει επτά βιβλία και δεκάδες επιστημονικά άρθρα στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται κυρίως στην περίοδο της Τουρκοκρατίας και ειδικότερα στον πνευματικό βίο των Ελλήνων, τους Έλληνες περιηγητές, την ελληνική ιστοριογραφία, τους Φαναριώτες, την Ελληνική Επανάσταση, τον Ανθελληνισμό και την εκκλησιαστική ιστορία.

Ο Τάσος Χατζηαναστασίου γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1965 και είναι διδάκτωρ Νεότερης Ιστορίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει διδάξει στα Πανεπιστήμια Κρήτης (2000-2002), Πατέρμου (2002-2005), Κύπρου (2008-2010), στην ΑΣΠΑΙΤΕ (Παράρτημα Αργους, 2015-2016) και στο Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο (2024). Στο συγγραφικό

του έργου περιλαμβάνονται βιβλία και άρθρα ιστορικά και παιδαγωγικά, καθώς και ένα μυθιστόρημα. Το βιβλίο που συνέγραψε με τον Δημήτρη Πασχαλίδη, *Τα γεγονότα της Δράμας, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1941* (Δράμα 2003 και 2016), βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών το 2004. Ζει στο Ναύπλιο όπου εργάζεται ως Διευθυντής του Γενικού Λυκείου Αγίας Τριάδας.

Πίνακας Περιεχομένων

<i>Πρόγραμμα Ημερίδας: Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο 50 χρόνια μετά.</i>	<i>7</i>
<i>Πρόλογος (Χαράλαμπος Μηνάογλου)</i>	<i>9</i>
<i>Η εισβολή στην Κύπρο, η διαρκής επίθεση κατά του Ελληνισμού και η ανάγκη για μία εθνική στρατηγική αποκατάστασης της εθνικής κυριαρχίας (Κωνσταντίνος Γρίβας)</i>	<i>13</i>
<i>Ο ρόλος των ΗΠΑ κατά την διπλή εισβολή στην Κύπρο (Σταύρος Καλεντερίδης)</i>	<i>31</i>
<i>Οι αγνοούμενοι από την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο το 1974: το ανθρωπιστικό και το πολιτικό ζήτημα (Θεοφάνης Μαλκίδης)</i>	<i>51</i>
<i>Η Κύπρος και η Παλαιστίνη: βίοι παράλληλοι (Χαράλαμπος Μηνάογλου)</i>	<i>81</i>
<i>Διδακτικό Σενάριο για την Ιστορία Γ' Γενικού Λυκείου: Το Κυπριακό Ζήτημα (Τάσος Χατζηναστασίου)</i>	<i>125</i>
<i>Βιογραφικά των συμμετεχόντων.</i>	<i>149</i>

Στον παρόντα τόμο πρακτικών συγκεντρώθηκαν οι πέντε εισηγήσεις της ημερίδας «Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο: 50 χρόνια μετά». Πρώτα, ο Κωνσταντίνος Γρίβας αναφέρεται στην διαρκή επίθεση κατά του Ελληνισμού από το 1974 έως σήμερα και στην ανάγκη για μία εθνική στρατηγική αποκατάστασης της εθνικής κυριαρχίας, ενώ ακολουθεί ο Σταύρος Καλεντερίδης που πραγματεύεται τον ρόλο των Η.Π.Α. στο Κυπριακό. Στην συνέχεια, ο Θεοφάνης Μαλκίδης καταπιάνεται με το ζήτημα των αγνοουμένων της εισβολής στην ανθρωπιστική και πολιτική διάστασή του, για να ακολουθήσει η ανακοίνωση του Χαράλαμπου Μηνάογλου για τις πολλαπλές και συχνά δυσδιάκριτες αλληλοεπιδράσεις, συσχετίσεις και ομοιότητες ανάμεσα στο Κυπριακό και το Παλαιστινιακό Ζήτημα, στο παράρτημα της οποίας δημοσιεύονται πλειάδα σχετικών ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε. μεταφρασμένα στα ελληνικά. Τέλος, ο τόμος ολοκληρώνεται με το διδακτικό σενάριο-πρόταση διδασκαλίας του Τάσου Χατζηαναστασίου για το Κυπριακό.
